

วารสารรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม 2565)

Vol 2 No.5 (September-October 2022)

*****

❁ วัตถุประสงค์

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบาย สาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้ง ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี
ตำบลศาลายา อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 02-444-6000 ต่อ 1147
E-mail : journalpoliticalsciencembu@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพศากยวงศ์บัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระครูปลัดสวัญพัฒนพรหมจริยคุณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโสธร ตู้อองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวช้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประกาศ แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจำนงค์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ภูษิต ปลั้รัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.เรียงดาว ทวะชาลี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.จักรี ศรีจารุเมธญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤติกา ชนะกุล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูธรรมศุต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิริยโร,ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาวณัฐฐา แจ้อักษร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ดร.เกษภา ผาทอง

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

พระครูธรรมศุต

โทร.09-35549591, Line ID: 0935549591

e-mail: Suttipod555@gmail.com

นางสาวอริชา เอี่ยมวิสัย

โทร.0969703934 Line ID: ati22ticha

Email : lek22nunti@gmail.com

ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสูจน์อักษร

รศ.ดร.ปราณีต ม่วงนวล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา

อาจารย์ ธนะชัย สามล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

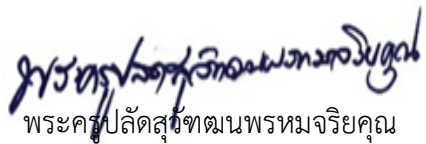
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 5 ประจำปีพุทธศักราช 2565 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 9 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 5 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2567 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

บทความวิจัย : Research Article

บทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี จังหวัดนครปฐม	1
ROLES AND WORKING PROCESS TO ENHANCE THE COMMUNITY'S QUALITY OF BUDDHAPANYA SRIDVARAVATI, NAKHON PATHOM PROVINCE	
Sar Seyma (Chinavongso), พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และ พระปลัดประพจน์ สุภาโต	
ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักสัมมาอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	18
AN ANALYTICAL STUDY OF THE APPLICATION OF RIGHT LIVELIHOOD PRINCIPLES IN DEVELOPMENT OF THE LIFE QUALITY OF PEOPLE IN NA THAM NUEA SUB DISTRICT, MUEANG DISTRICT, TRANG PROVINCE	
คณวัฒน์ มะดาฮู, สุปรีชา ชำนาญพุมิพร, และ พระครูสิริธรรมภากรัต	
การพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม	32
STRENGTHENING DEVELOPMENT TO PROMOTE THE ECONOMIC VALUE OF THE DON WAI MARKET COMMUNITY, NAKHON PATHOM PROVINCE	
อนันต์ กรรณสูต, พระปลัดประพจน์ สุภาโต และ อุบล วุฒิพรโสภณ	
การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม	49
PARTICIPATION IN SUSTAINABLE AGROTOURISM MANAGEMENT OF KOH LAD ETAN, SAMPRAN DISTRICT NAKHON PATHOM PROVINCE	
พระใบฎีกาวรินทร์ วีระโช (มงคลรัตนกาล), พระมหาประกาศิต ลิริเมโธ และ ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา	

**การเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการ
ทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัด
หนองคาย** 62

THE INNOVATION WATER RESOURCES AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF
AREA THE BEAUTIFUL RIVER BASIN BY INTEGRATING LOCAL KNOWLEDGE TO
PROMOTE SUSTAINABLE AGRICULTURE TO LOCAL ECONOMY SYSTEM NONG KHAI
PROVINCE

เกษภา ผาทอง, สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี และ สารกา ตาลชัย

บทความวิชาการ : Academic Article

บทบาทผู้นำสตรีทางการเมืองในภาคอีสาน 74

THE ROLE OF FEMALE POLITICAL LEADERS IN THE NORTHEAST

ชญาภรณ์ จันทะพอง และ วีรณัฐ พรหมจักร์

กลไกป้องกันปรามการทุจริตของภาคประชาชน ผ่านการสอดส่องและเสนอแนะ 88

MECHANISMS TO PREVENT CORRUPTION OF THE PEOPLE'S SECTOR
THROUGH SURVEILLANCE AND RECOMMENDATIONS

จิรวัฒน์ วัฒนถนอม และ วีรณัฐ พรหมจักร์

การสื่อสารทางการเมืองกับวาทกรรมทางการเมืองในสังคมไทย 98

POLITICAL COMMUNICATION AND POLITICAL DISCOURSE IN THAI SOCIETY

พระครูเกษมวัชรดิตถ์ (รอดจากทุกข์), พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม) และ พระครูวินัยธร
อธิษฐ์ สุวฑฺฒโน (สุขพานิช)

บทบาทกลุ่มผู้หญิงกับการปกป้องสิทธิชุมชน 118

THE ROLE OF WOMEN IN THE PROTECTION OF COMMUNITY RIGHTS

สุภาภรณ์ คำดี และ วีรณัฐ พรหมจักร์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 132

บทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของ
วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี จังหวัดนครปฐม*
ROLES AND WORKING PROCESS TO ENHANCE THE COMMUNITY'S
QUALITY OF BUDDHAPANYA SRIDVARAVATI,
NAKHON PATHOM PROVINCE

Sar Seyma (Chinavongso)

Sar Seyma (Chinavongso)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ

Phramaha Boonlert Inthapanyo

พระปลัดประพจน์ สุภาโต

Phrapalad Prapoj Supabhato

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanya Sri Dvaravati Sangha College Buddhist Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: wan.252526@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี 2) เพื่อศึกษากระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี 3) เพื่อนำเสนอบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 รูป/คน และผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติบรรยาย โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2565 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 2. กระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3. บทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธ

---

* Received 26 September 2022; Revised 30 October 2022; Accepted 31 October 2022

ปัญญาศรีทวารวดี จัดตั้งโครงสร้างคณะกรรมการยกระดับคุณภาพชุมชนที่มีอำนาจในการบริหารงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการยกระดับคุณภาพชุมชน สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการทำงานในชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้น ทุกภาคส่วนสามารถกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดีพัฒนาโครงการให้เกิดการยอมรับ มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของการยกระดับคุณภาพชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชน และมีการจัดการสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอยภายในชุมชนอยู่เสมอ

คำสำคัญ: บทบาท, กระบวนการทำงาน, การยกระดับคุณภาพชุมชน

Abstract

This research article aims 1) to study the role of working to raise the community quality of Buddhapanya Sridvaravati Sangha College 2) to study the working process to raise the community quality of Buddhapanya Sridvaravati Sangha College 3) to present the role and work process to raise Community quality level of Buddhapanya Sri Dvaravati Sangha College, Sampran District, Nakhon Pathom Province It is a research study that combines methods. The research instruments were questionnaires and interview forms. The sample group consisted of 395 photos/ person and key information providers of 10 photos/person. The statistics used in the research were descriptive statistics, data were collected during October 2021 – February 2022. The data were analyzed for content. and inductive conclusion analysis.

The research shows that 1. The role of working to raise the quality of the community as a whole is at a moderate level. 2. The process of working to raise the quality of the community. Overall, it was at a moderate level. 3. Roles and working processes for upgrading the community quality of Buddhapanya Sri Dvaravati Sangha College. Establish a community quality upgrading committee

structure that has the power to manage the work with flexibility and efficiency. Mobilize opinions from all sectors to participate in the preparation of development plans to improve the quality of the community. Support to create a network of working in the community to be stronger. All sectors are able to supervise and monitor work results to achieve goals. Buddhapanya Sri Dvaravati Sangha College developed the project to be accepted. There is a strategy of upgrading the quality of the community to achieve the objectives. Encourage people in the community to see the importance of important Buddhist days Build cooperation between officials and people in the community. And there is always management of sewage and solid waste within the community.

Keywords: Role, Work Process, Enhance the Community's Quality

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาชุมชนมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของชาติบ้านเมืองเป็นผลที่สืบเนื่องจากการพัฒนาชุมชนเป็นประการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีพออย่างปกติสุข และการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะเช่นไรนั้น ผู้ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหรือเนรมิตชุมชนได้ก็คือผู้นำชุมชน เพราะผู้นำชุมชนมีบทบาทและมีอิทธิพลในการผลักดันและขับเคลื่อนชุมชน โดยภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคนในชุมชน ผู้นำชุมชนในทุกชุมชน จึงเป็นกลไกที่สำคัญของชาติบ้านเมือง การกำหนดให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” เป็นเรื่องที่ปรับวิธีคิดให้มีการพัฒนา สู่ความยั่งยืน ทั้งนี้การพัฒนาแบบยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของคนบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองได้ อันจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในสังคม (สรเสรีญ วงศ์ขุ่ม, 2554)

การยกระดับคุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับแรงจูงใจของมนุษย์ ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้ทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับกันมากก็คือ ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ได้จำแนกความต้องการ

ของมนุษย์ไว้ 5 ชั้น ได้แก่ 1. ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย (Basic Physiological and Biological Needs) 2. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security Needs) 3. ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ (Social, Affiliative, and Belonging Needs) 4. ความต้องการที่จะได้รับความยกย่องและเป็นที่ยอมรับ (Esteem, Recognition Needs) และ 5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด (Self-Actualizations, Self-Fulfillment Needs) ซึ่งมาสโลว์ กล่าวว่า บุคคลจะต้องได้รับความพึงพอใจในความต้องการขั้นพื้นฐานเสียก่อน จึงจะหันไปหาความต้องการในขั้นสูงกว่าต่อไป (สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2542)

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดีซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีบทบาทในการให้การศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย ให้การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยในด้านการผลิตบัณฑิตตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนานิสิตทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพราะเชื่อว่า นิสิตเป็นปัจจัยสำคัญในการชักนำให้เกิดความเจริญยั่งยืนนาน (วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี, 2558) บทบาทการดำเนินงานร่วมกับชุมชนเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต แสวงหาความจริงเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล อีกทั้งวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดียังผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น และยังส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน เพื่อให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชุมชนในคุณค่าความสำนึกและความภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ สร้างแหล่งเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาและนักการเมืองท้องถิ่นให้มีจิตสำนึกประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น รวมถึงการแสวงหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อ

บทบาทและกระบวนการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยมุ่งค้นหาบทบาทการทำงานในการประสานความร่วมมือภายใต้ปัจจัยของพลังท้องถิ่น ตลอดจนค้นหากระบวนการทำงานที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมและยกระดับคุณภาพชุมชน รวมทั้งกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจและมีแนวทางการดำเนินการให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา คือการวางแผนและร่วมมีบทบาทในการค้นหาแนวทางกลวิธีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อันจะเอื้อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างพลังของชุมชนอย่างยั่งยืนและยังเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนหลายๆ แห่งในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษากระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 26,392 รูป/คน (อำเภอสามพราน, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากรตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 395 รูป/คน จากการสุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (วีรยา ภัทรอาชาชัย, 2539)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยกำหนดเลือกบุคคลผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการทำวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 10 รูป/คน โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายละเอียดดังนี้

1. ขอนหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอเชิญคณาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย กลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย และนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการนัดหมายวัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์คืน

การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์และประชาชน ในเขตตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเวลาเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจำนวน 395 ชุด โดยวิธีเจาะจงเฉพาะกลุ่มตัวอย่างและได้รับกลับคืน จำนวน 395 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และการคำนวณค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับบทบาทการยกระดับคุณภาพชุมชน และกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมาก

2.51-3.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับปานกลาง

1.51-2.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อย

1.00-1.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

1. บทบาทการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 รองลงมา คือด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.40 โดยสรุปได้ดังนี้

1) ด้านร่างกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรับประทานอาหารที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 รองลงมา คือมีข้อการรณรงค์ให้เลิกสิ่งเสพติดทุกชนิดภายในชุมชนเพื่อสุขภาพที่ดีของร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และข้อมีการจัดให้มีสถานที่เล่นกีฬาหรือสวนสาธารณะเอาไว้สำหรับออกกำลังกายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.31

2) ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อขัดเกลาจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 รองลงมา คือมีส่วนร่วมในการจัดส่งเสริมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และมีการหมั่นคอยตรวจตรา ดูแล และ เยี่ยมเยียนประชาชนในชุมชนอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.40

3) ด้านสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อส่งเสริมให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 รองลงมา คือข้อส่งเสริมให้ท่านได้มีโอกาสให้ความร่วมมือและประสานงานกับเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และข้อมีการให้

ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมประชุม เพื่อปรึกษาเสนอแนะแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.41

4) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อมีการจัดการสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอยภายในชุมชนอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 รองลงมา คือรณรงค์ให้มีการเลิกตัดต้นไม้และให้ปลูกต้นไม้ทดแทน เพื่อลดอากาศที่เป็นมลพิษภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และมีการจัดให้มีการบำรุงรักษาสภาพแหล่งน้ำ ลำคลอง และ คูคลอง ภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.40

2. กระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านระบบงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 รองลงมา คือด้านทักษะความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และด้านโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.39 โดยสรุปได้ดังนี้

1) ด้านโครงสร้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อคณะกรรมการยกระดับคุณภาพชุมชน ประกอบด้วยคณะสงฆ์ ภาครัฐและประชาชนควรมีอำนาจในการบริหารงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 รองลงมา คือแนวทางในการยกระดับคุณภาพชุมชนจากคณะกรรมการและการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสอดคล้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชน มีโครงสร้างการบริหารงานเหมาะสมในการดำเนินงานตามภารกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.35

2) ด้านยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อการยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยฯ มีการทำงานร่วมกับเทศบาลเมืองไร่ขิง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 รองลงมา คือเทศบาลเมืองไร่ขิงสนับสนุนการขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และมีการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการยกระดับคุณภาพชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.41

3) ด้านระบบงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อการยกระดับคุณภาพชุมชนสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการทำงานของประชาชนในชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 รองลงมา คือการยกระดับคุณภาพชุมชนสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการทั้งภาครัฐ พระสงฆ์ และประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 และการยกระดับคุณภาพชุมชนมีการมอบหมายงานให้คนในชุมชนร่วมตัดสินใจสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.39

4) ด้านรูปแบบการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อพระสงฆ์ ภาครัฐและประชาชนสามารถกำกับดูแลและติดตามผลการทำงานในการยกระดับคุณภาพชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 รองลงมา คือชุมชนควรเป็นผู้นำหรือหัวหน้าทีมในการยกระดับคุณภาพชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และการยกระดับคุณภาพชุมชนส่งเสริมให้ชุมชนมีวิสัยทัศน์ที่ดีมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.42

5) ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อคณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับการยกระดับคุณภาพชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 รองลงมา คือบุคลากรในการยกระดับคุณภาพชุมชนทั้งในส่วนของพระสงฆ์และประชาชนมีจำนวนเพียงพอต่อความสำเร็จของยกระดับคุณภาพชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพชุมชน ได้รับการพัฒนาศักยภาพโดยการศึกษาจากสถานอื่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.44

6) ด้านทักษะความสามารถ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อคณะทำงานมีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอในการบริหารโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 รองลงมา คือการบริหารโครงการช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และวิทยาลัยฯ มีความสามารถในการพัฒนาโครงการให้เกิดการยอมรับ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.32

7) ด้านค่านิยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อพระสงฆ์และผู้ปฏิบัติงาน มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับคุณภาพชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 รองลงมา คือพระสงฆ์และผู้ปฏิบัติงานมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 และการยกระดับคุณภาพชุมชนสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวิถีคิด ค่านิยมและทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.44

3. ผลการทดสอบสมมติฐานบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ประชากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

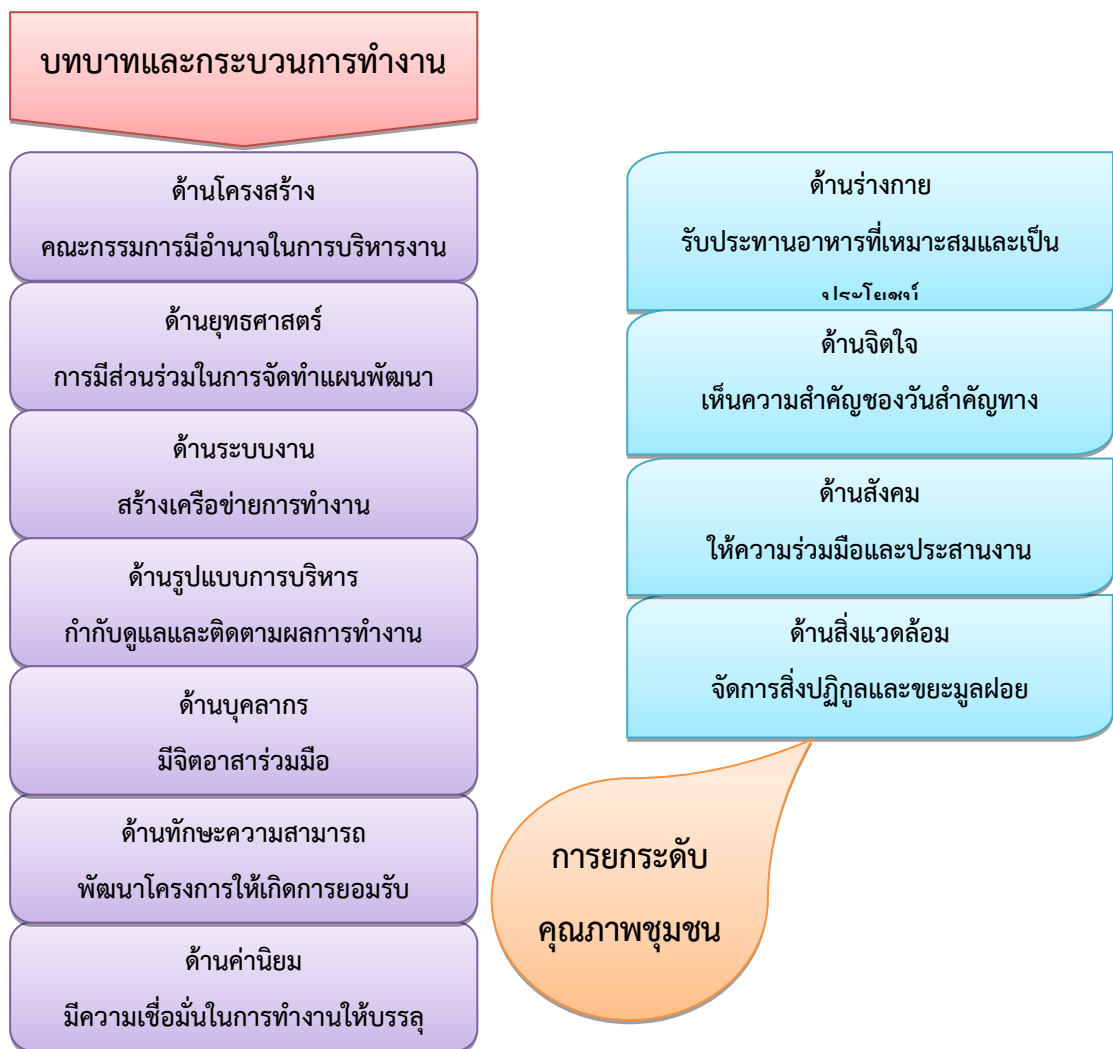
สมมติฐานที่ 4 ประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 ประชากรที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. บทบาทและกระบวนการทำงานของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านโครงสร้างควรมีคณะกรรมการยกระดับคุณภาพชุมชน ประกอบด้วยคณะสงฆ์ ภาครัฐและประชาชนที่มีอำนาจในการบริหารงานได้อย่างคล่องตัวและ

มีประสิทธิภาพ ด้านยุทธศาสตร์มีการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการยกระดับคุณภาพชุมชน ด้านระบบงานในการยกระดับคุณภาพชุมชนสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการทำงานของประชาชนในชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้น ด้านรูปแบบการบริหาร พระสงฆ์ ภาครัฐและประชาชนสามารถกำกับดูแลและติดตามผลการทำงานในการยกระดับคุณภาพชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมาย ด้านบุคลากร ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐและเอกชนที่มีจิตอาสาพร้อมมือในการยกระดับคุณภาพชุมชน ด้านทักษะความสามารถ วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดีพัฒนาโครงการให้เกิดการยอมรับ ด้านค่านิยม พระสงฆ์และผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของการยกระดับคุณภาพชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับคุณภาพชุมชน ด้านร่างกายในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรับประทานอาหารที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อขัดเกลาจิตใจ ด้านสังคม ส่งเสริมให้ท่านได้มีโอกาสให้ความร่วมมือและประสานงานกับเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม มีการจัดการสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอยภายในชุมชนอยู่เสมอ

ภาพที่ 1 บทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชน

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า บทบาทและกระบวนการทำงานของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 รองลงมา คือด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.40 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรสิทธิ์ กิจรังสรรค์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีคิดเป็นร้อยละ 50.50 และมีคุณภาพชีวิตระดับกลางร้อยละ 49.50 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาและสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2. กระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านระบบงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 รองลงมา คือด้านทักษะความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และด้านโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.39 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทศักดิ์ เอกสันต์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว มีสถานภาพการบริหารจัดการตามกรอบ แนวคิด McKinsey 7S อยู่ในระดับสูง โดยมีสถานภาพการบริหารจัดการด้านทักษะอยู่ในระดับสูง รองลงมา ด้านรูปแบบการบริหาร ด้านค่านิยมร่วม ด้านกลยุทธ์ และด้านระบบ ตามลำดับ และพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมา คือ ด้าน สวัสดิการสังคมทั่วไป ด้านสาธารณสุข ด้านที่อยู่อาศัยและจัดระเบียบชุมชน ด้านนันทนาการและการ พักผ่อนหย่อนใจ และด้านการส่งเสริมอาชีพ ตามลำดับ

3. บทบาทและกระบวนการทำงานของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านโครงสร้างควรมีคณะกรรมการยกระดับคุณภาพชุมชน ประกอบด้วยคณะสงฆ์ ภาครัฐและประชาชนที่มีอำนาจในการบริหารงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ด้านยุทธศาสตร์มีการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการยกระดับคุณภาพชุมชน ด้านระบบงานในการยกระดับ

คุณภาพชุมชนสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการทำงานของประชาชนในชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้น ด้านรูปแบบการบริหาร พระสงฆ์ ภาครัฐและประชาชนสามารถกำกับดูแลและติดตามผลการทำงานในการยกระดับคุณภาพชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมาย ด้านบุคลากร ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐและเอกชนที่มีจิตอาสาร่วมมือในการยกระดับคุณภาพชุมชน ด้านทักษะความสามารถ วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดีพัฒนาโครงการให้เกิดการยอมรับ ด้านค่านิยม พระสงฆ์และผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของการยกระดับคุณภาพชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับคุณภาพชุมชน ด้านร่างกายในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรับประทานอาหารที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อขัดเกลาจิตใจ ด้านสังคม ส่งเสริมให้ท่านได้มีโอกาสให้ความร่วมมือและประสานงานกับเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม มีการจัดการสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอยภายในชุมชนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาวดี พรหมจอม (2557) ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กสตรีคนชราและผู้ด้อยโอกาสศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองนครพนม สรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความสำคัญต่องานพัฒนาคุณภาพชีวิตมากขึ้นมีการจัดสวัสดิการสังคมในหลายรูปแบบทั้งในลักษณะให้บริการทางตรงและทางอ้อมขึ้นอยู่กับงบประมาณและความเป็นอิสระขององค์การบริหารส่วนตำบลในการกำหนดรูปแบบของการให้บริการข้อเสนอแนะในการวิจัยควรให้งบประมาณและการสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการจัดสวัสดิการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรีผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสมากขึ้นโดยจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ด้านงานสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามกำหนดระยะเวลาเห็นควรให้มีการอบรมสัมมนาหรือเสวนาระหว่างสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะผู้ถือกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานและกระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดสวัสดิการครอบคลุมทุกบุคคลกลุ่มเป้าหมายหรือมีรูปแบบการจัดสวัสดิการให้หลากหลายมากยิ่งขึ้นรวมถึงการปรับโครงสร้างภายในองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการสังคมเช่นนักสังคมสงเคราะห์นักพัฒนาชุมชนฯ เข้าร่วมทำงานองค์การบริหารส่วนตำบล แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนในลักษณะพหุภาคีคือรัฐเอกชนประชาชนภาควิชาการท้องถิ่นทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนางานคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความยั่งยืนและการกระจายอย่างเป็นธรรม

และทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และยังจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายหรือติดป้ายประกาศ เพื่อแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน เพื่อเพิ่มความสามัคคีในหมู่คณะ หมั่นจัดประชุมอยู่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความสามัคคีภายในชุมชนและเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้รับการมีส่วนร่วมในการทำงานหรือรับรู้เกี่ยวกับงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมภายในชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทและกระบวนการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ควรมีคณะกรรมการยกระดับคุณภาพชุมชน ประกอบด้วยคณะสงฆ์ ภาครัฐและประชาชนที่มีอำนาจในการบริหารงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ มีการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการยกระดับคุณภาพชุมชน สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการทำงานของประชาชนในชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้น และส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อขัดเกลาจิตใจ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอยู่บางประการ ทั้งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ที่จะนำเอาผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานคุณภาพชีวิตให้ทั่วถึงและเป็นระบบ
- 1.2 ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและมีส่วนร่วมในการแก้ไขสภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน
- 1.3 รัฐบาลควรสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรมบุคลากร เพื่อสนับสนุนโครงการแก้ไขสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างพอเพียงตามสภาพของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 2.1 เชิญนักวิชาการที่มีความรู้ในเรื่องแผนมาคอยชี้แนะให้คำปรึกษาผู้นำชุมชน และคณะกรรมการบริหารชุมชนตลอดถึงสมาชิกของคณะกรรมการบริหารในชุมชน ร่วม

วิเคราะห์สภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนในพื้นที่กับแผนงานว่ามีความสอดคล้องสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใดเพื่อจัดทำแผนพัฒนาต่อไป

2.2 ปฏิบัติตามแผนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน บุคลากรควรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและจริงจังในการแก้ปัญหาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนอย่างแท้จริง ผู้บริหารควรติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างใกล้ชิด และในการออกปฏิบัติงานในชุมชนควรมีการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบเป็นการล่วงหน้า เพื่อที่จะได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากประชาชนอย่างเต็มที่

2.3 ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานทุกโครงการอย่างต่อเนื่อง มีการนำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรค เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนในครั้งต่อไป และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยวิธีการจัดทำข้อมูลเพื่อเปิดเผยต่อสาธารณะให้ประชาชนได้รับทราบ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน

3.2 ควรศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการบริหารชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนแบบบูรณาการ เพื่อแก้ไขปัญหาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- สรเสรีวุฒ วังศ์ช่อ. (2554). การวางแผนพัฒนาประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: บริษัท ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.
- วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี. (2558). รายงานการประเมินตนเอง ระดับวิทยาลัย. นครปฐม: วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ (รักษเมือง). (2560). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2535). รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2550). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ 9119 เทนนิคพรีนติ้ง.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สรสิทธิ์ กิจรังสรรค์. (2560). คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2542). พฤติกรรมองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นนทศักดิ์ เอกสันต์. (2555). ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภาวดี พรหมจอม. (2557). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็ก สตรีคนชราและผู้ด้อยโอกาส ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักสัมมาอาชีวะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ประชาชนในตำบลนาทมเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง*

AN ANALYTICAL STUDY OF THE APPLICATION OF RIGHT
LIVELIHOOD PRINCIPLES IN DEVELOPMENT OF THE LIFE QUALITY OF
PEOPLE IN NA THAM NUEA SUB DISTRICT, MUEANG DISTRICT,
TRANG PROVINCE

คณิต มะดาฮู

Khanawhat Madahu

สุปรียา ชำนาญพุฒิพร

Supreecha Chamnanphuttiophon

พระครูสิริธรรมภริต

Phrakhrusirithammaphirat

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ราช

Mahamakut Buddhisht University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: khanawhatm@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาทมเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง 2) เพื่อ
ศึกษาการใช้หลักสัมมาอาชีวะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาทมเหนือ
อำเภอเมือง จังหวัดตรัง 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบล
นาทมเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำ
การคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่กลุ่มผู้นำทางศาสนาและกลุ่มประชาชนในเขตตำบลนาทม
เหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง รวม 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์

---

* Received 10 September 2022; Revised 27 September 2022; Accepted 25 October 2022

เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักสัมมาอาชีวะในทางพุทธศาสนาในการการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น 2) การใช้หลักสัมมาอาชีวะในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินชีวิตในสังคมที่ดีขึ้น มีความสุขความเจริญก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต การทำมาหากินเลี้ยงชีพที่ถูกต้องให้ความร่วมมือกับสังคม ช่วยพัฒนาให้ชุมชนมีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักของกฎหมาย และหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และ 3) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในการประกอบสัมมาอาชีวะ (1) มีการประกอบอาชีพที่ดี ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว แนะนำอาชีพที่สุจริตในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (2) มีการสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว ส่งเสริมสัมมาอาชีวะของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่ของการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถที่จะช่วยจัดปัญหาความยากจน ปัญหาทางสังคม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้

คำสำคัญ: หลักสัมมาอาชีวะ, การพัฒนา, คุณภาพชีวิต

Abstract

The objectives of this thesis are as follows: 1) to study the application of right-livelihood in Buddhism in improving the quality of life of people in Na Tham Nuea Subdistrict, Mueang District, Trang Province. 2) Incentive education Apply the right livelihood principles to improve the quality of life of the people in Na Tham Nuea Sub-district, Mueang District, Trang Province. 3) To study the guidelines for improving the quality of life of people in Na Tham Nuea Subdistrict, Muang District, Trang Province. This is a qualitative research. A group of key informants conducted a purposive sampling, namely a group of religious leaders and a group of community peoples in Na Tham Nuea Subdistrict, Mueang District, Trang Province, totaling 14 people; the instrument is interview

form, by using an in-depth interview method. Data analysis by descriptive method.

The results showed that; 1) Using the principle of right-livelihood in Buddhism to improve the quality of life with honest occupation. It consists of not encroaching on others. 2) Application of the right - livelihood to improve the quality of life, people have a better life in society, happy society, Progress in daily life, making a living that is right to improve the well-being of the community and live according to the principles of sufficiency economy based on the principles of law and good morals and ethics. 3. Approaches for improving the quality of life of people in right-livelihood found that (1) Promotion of people in a good income to the family, the suggestion of honest occupation for helping in occupational performance. (2) People make a self and family sustainability, promotion of right livelihood, according to self-sufficiency economy philosophy, for purposive goal and reducing of the poor problem, social problem, and inequality.

Keywords: Right-livelihood Principle, Development, Quality of life.

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตแก่พลเมือง รวมถึงการส่งเสริมทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ “มนุษย์หรือคนในสังคมเป็นหลัก” จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และมีแนวทางการพัฒนา บนพื้นฐานของการให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ความเจริญก้าวหน้าทางด้าน

วิทยาการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อให้เกิดภาวะไร้พรมแดนอันนำโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามความสุขความพอใจกลับลดลง คุณภาพชีวิตถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต การประกอบสัมมาอาชีพ ที่ร่วมกันอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป้าหมายหลักในการ “พัฒนาคุณภาพชีวิต” คือ การให้มีความสามารถในการ “พึ่งพาตนเอง” การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนด้วยการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินชีวิตของชุมชนและสังคมให้สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรง และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ พร้อมเสริมสร้างวินัยทางการเงิน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคงยั่งยืน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะต้องพัฒนาให้ครบ 4 ด้าน และครอบคลุมหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญา ตามหลักภavana 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549) ได้แก่ 1) การพัฒนาทางกาย เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว 2) พัฒนาด้านความพฤติกรรม หรือศีล ทำให้มนุษย์มีวินัยในการทำมาหาเลี้ยงชีพ มีวินัยต่อการใช้ชีวิตและวินัยในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม 3) การพัฒนาด้านจิตใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพของจิตใจซึ่งเป็นเรื่องของความสุขความพอใจ ความสดชื่น เบิกบาน 4) พัฒนาด้านปัญญา เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจหลักเหตุและผล มีทัศนคติ ค่านิยมและแนวคิดที่ถูกต้องเหมาะสมบนหลักของเหตุผล สามารถปฏิบัติต่อสรรพสิ่งทั้งปวงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ในขณะที่สังคมโลกกำลังมีการเปลี่ยนแปลง สังคมของชุมชนต่าง ๆ ในประเทศไทย ก็ได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้คนในสังคมมีการเบี่ยงเบนความสัมพันธ์ไปจากเดิม และสถาบันทางสังคมก็ทำหน้าที่ไม่ครบสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม คุณภาพชีวิตของประชาชนกลับลดลง และประสบกับปัญหาทางสังคมหลายประการ อย่างคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ก็ได้รับผลกระทบและประสบกับปัญหาหลายประการ จากแผน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาท่ามเหนือ (แผนยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนตำบลนาท่ามเหนือ, 2564) ได้ระบุปัญหาไว้หลายประการ เช่น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ราษฎรไม่มีอาชีพเสริม ราษฎรขาดที่ทำกินในการเกษตร ราษฎรขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ฯลฯ ปัญหาทางด้านสังคม เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยังไม่เพียงพอ ยาเสพติดแพร่ระบาดในกลุ่มวัยรุ่น ฯลฯ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา ไม่ทั่วถึงทุกครัวเรือน ขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง ฯลฯ ปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ขาดความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัย การป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือเป็นอย่างยิ่ง

ประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย อาจจะมีบางคนที่หลงไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน ยิ่งเกี่ยวกับอบายมุขจนทำให้ประสบปัญหาการดำเนินชีวิตในครอบครัว การจะแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจึงควรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางโดยเฉพาะหลักสัมมาอาชีพหรือสัมมาอาชีพะ คือการประกอบอาชีพที่สุจริต เว้นมิจฉอาชีพทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นหลักธรรมข้อหนึ่งในมรรคมีองค์ 8 ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเรื่อง การใช้หลักสัมมาอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน และนำเสนอหลักสัมมาอาชีพมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสัมมาอาชีพมาใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว ย่อมสามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักสัมมาอาชีพในพระพุทธศาสนาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาหลักสัมมาอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

เหนือ อำเภอมือง จังหวัดตรัง

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในการประกอบสัมมาอาชีพ ในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอมือง จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงพื้นที่มาประกอบการสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

1.ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำการคัดเลือกแบบเจาะจง รวม 14 คน ได้แก่ โดยทำการเจาะจงบุคคล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาท่ามเหนือ 3 คน พระภิกษุสงฆ์ 1 รูป และตัวแทนประชาชน 9 คน ด้วยเหตุผลของการคัดเลือกในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ในครั้งนี้ คือ เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพเชิงพาณิชย์พ่อค้าแม่ขาย หรือ บุคคลประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสัมมาอาชีพ เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอมือง จังหวัดตรัง

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ โดยกำหนด วัน เดือน ปี ไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน โดยกำหนดการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง รวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจดบันทึกเป็นเอกสาร และบันทึกภาพ เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 14 รูป/คน และตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก กำหนดประเด็นคำถามไว้อย่างมีโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้หลักสัมมาอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอมือง จังหวัดตรัง โดยมีประเด็นที่ทำการทบทวน ได้แก่

1) หลักสัมมาอาชีวะ 2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสัมมาอาชีวะ 3) การใช้หลักสัมมาอาชีวะในการพัฒนาคุณภาพชีวิต 4) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะ

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักสัมมาอาชีวะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง” ดังนี้

1. หลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง การประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นการทำงานที่ไม่ค้ำไม่ขายยาเสพติดและอาวุธ ไม่ค้ำเนื้อสัตว์ ไม่ค้ำมนุษย์ ไม่ค้ำขายยาพิษ และไม่ค้ำขายน้ำเมา ประกอบแต่อาชีพที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่นการเลี้ยงชีพที่ไม่ชอบ การแสวงหาปัจจัยมาบริโภคที่ไม่ชอบ การคดโกง การหลอกลวง การพูดประจบสอพลอ และการบีบบังคับขู่เข็ญ เป็นต้น เป็นการแสวงหาผลโดยไม่ประกอบด้วยความเพียร ความขี้เกียจ อยากรได้มาง่าย ๆ โดยไม่อาศัยกำลังแห่งสติปัญญาและร่างกาย เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตนเอง

2. หลักสัมมาอาชีวะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้นเป็นการช่วยทำให้บุคคลนั้นได้ดำเนินชีวิตในสังคมที่ดีขึ้นและส่งผลให้สังคมนั้นมีความสุขความเจริญก้าวหน้าในชีวิตประจำวัน ตลอดจนจนถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพที่ถูกที่ควร ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่าง ๆ พัฒนาให้ชุมชนมีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รู้จักรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบของในหลวงรัชการที่ 9 โดยยึดหลักของกฎหมาย และหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในการประกอบสัมมาอาชีวะ ในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนนั้นมีการประกอบ

อาชีพที่ดี เป็นการส่งเสริม การสร้างรายได้ให้กับครอบครัว แนะนำอาชีพที่สุจริตเพื่อช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประกอบอาชีพ สร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว เปิดโอกาสให้มีการประกอบอาชีพต่อผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมสัมมาอาชีพของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถที่จะช่วยขจัดปัญหาความยากจน ปัญหาทางสังคม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อีกด้วย สนับสนุนให้มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อในอนาคต

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักสัมมาอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง” มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของหลักสัมมาอาชีพในพระพุทธศาสนาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง การประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้นเป็นการช่วยทำให้บุคคลนั้นได้ดำเนินชีวิตในสังคมที่ดีขึ้นและส่งผลให้สังคมนั้นมีความสุขความเจริญก้าวหน้าในชีวิตประจำวัน ตลอดจนถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพที่ถูกที่ควร ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่าง ๆ พัฒนาให้ชุมชนมีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รู้จักรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักของกฎหมาย และหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สอดคล้องกับ (พระมหากษัตริย์ ธีรสุโก (ดาดี), 2564) ศึกษาเรื่อง หลักสัมมาอาชีพะในพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่าหลักสัมมาอาชีพะในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชีวิตและต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย หรือเป็นอันตรายต่อตนเองและคน อื่น ๆ ถือเป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นให้ผูมีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรู้สึกเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว ภายใต้การปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานของหลัก

สิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับ (วีระดา แก่นกระโทก, 2555) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การบรรลุนิคมของกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า การประกอบอาชีพในปัจจุบันอย่างเดียวนั้น ยังไม่พอเพียงที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุนิคมได้ หากแต่ต้องมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการบรรลุนิคมอีก 4 ประการ คือ การได้สั่งสมบุญมาแต่ชาติปางก่อน การดำรงตนไว้ในทางที่ถูกต้อง การได้พบกัลยาณมิตรที่ดี ผู้บอกหนทาง และการได้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมกับตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหลักสัมมาอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนนั้นมีการประกอบอาชีพที่ดี เป็นการส่งเสริม การสร้างรายได้ให้กับครอบครัว แนะนำอาชีพที่สุจริตเพื่อช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประกอบอาชีพ สร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว สอดคล้องกับ พระมหาทองศักดิ์ อีรสกโก (ตาดิ), 2564) ศึกษาเรื่อง หลักสัมมาอาชีพในพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า หลักสัมมาอาชีพในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชีวิตและต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย หรือผู้มีส่วนได้เสีย เปิดโอกาสให้มีการประกอบอาชีพต่อผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมสัมมาอาชีพของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถที่จะช่วยขจัดปัญหาความยากจน ปัญหาทางสังคม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม สนับสนุนให้มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อในอนาคต แยกเป็นด้านทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย พุทธธรรมเป็นหลักพื้นฐานของชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขของคนในสังคม โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 ความรักปรารถนาดีอยากให้อื่นมีความสุข ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์ช่วยกันวางแผนงานด้านสาธารณสุขเพื่อการส่งเสริมสุขอนามัยของประชาชนให้ครบถ้วนทุกด้าน 2) ด้านจิตใจ การเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนให้พ้นจากทุกข์ ส่งเสริมให้แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม เข้าใจต่อเอกลักษณ์บุคคลการแนะนำและสอนงานที่ยากต่อการเข้าใจให้สามารถ

ทำงานโดยประสบผลสำเร็จ มีกิริยา มารยาท สุภาพเรียบร้อย มีน้ำใจไม่นิ่งดูดาย ให้โอกาสผู้ที่มีฐานะด้อยกว่าเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีการให้โอกาสได้แสดงผลงานและความสามารถร่วมกัน 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน กระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการประเมินผลหรือแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ความมีใจเป็นกลาง ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข การมอบหมายหน้าที่พิเศษที่นอกเหนือจากหน้าที่หลักให้อย่างเป็นธรรม ตรงกับความสามารถ มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง จัดระบบรักษาความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้ทุกคน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกับทางชุมชนที่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ ยอมรับในความสามารถของผู้ร่วมงานอยู่เสมอ สร้างขวัญกำลังใจแก่คนในชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้กับประชาชนเพื่อที่จะให้ประชาชนนั้นมีอาชีพเสริมเป็นรายได้ในการเลี้ยงชีพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีการวางแผนจัดการเผื่อระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโรค จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือแผนยุทธศาสตร์ในการดูแลประชาชนในเขตพื้นที่

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในการประกอบสัมมาอาชีพ ในตำบลนาทามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ควรส่งเสริมให้ประชาชนนั้นมีการประกอบอาชีพที่ดี เป็นการส่งเสริม การสร้างรายได้ให้กับครอบครัว แนะนำอาชีพที่สุจริตเพื่อช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประกอบอาชีพ สร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว ส่งเสริมสัมมาอาชีพของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถที่จะช่วยขจัดปัญหาความยากจน ปัญหาทางสังคม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม สอดคล้องกับ (พระชัยชนะ อิทธิเตโช และพระมหาอดิศักดิ์ ปิยสีโล (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า การดำเนินชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ด้วยเหตุที่มนุษย์นั้นเกิดมามีความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา 3 ประการ ได้แก่ 1) ศีล

ภาวนา 2) จิตภาวนา 3) ปัญญาภาวนา ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง สอดคล้องกับ (ภัชชาวดี ครุฑธา, 2559) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการประกอบอาชีพเสริมของพนักงานโรงพยาบาลราชบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานได้แก่ การพัฒนาความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและการได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐเพื่อการประกอบอาชีพเสริม

องค์ความรู้ใหม่

หลักสัมมาอาชีพ เป็นการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนต่อชีวิตมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ประกอบอาชีพด้วยความเพียรในการแสวงหาปัจจัยในการทำมาหากินด้วยความถูกต้องทำให้เกิดความพอดี รู้จักประมาณในการบริโภค และมีความเกี่ยวข้องกับพุทธลักษณะในการดำรงอยู่ด้วยสัมมาอาชีพคือเว้นจากการโกง กล่าวได้ว่า สัมมาอาชีพเป็นการงดเว้นเจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการเลียงชีพที่มีการละเมิดด้วยการโกงหลอกลวงประจบสอพลอเห็นแต่ส่วนตนเป็นหลักไม่เห็นต่อส่วนรวมประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นประโยชน์ทางธรรม คือ การพัฒนาจิตใจของตนเองให้สูงขึ้น

จากการวิเคราะห์พื้นฐานแนวคิดของเป้าหมาย 3 ประการ คือ 1. จะเห็นลักษณะของการเลียงชีพอันก่อให้เกิดความสุขกับชีวิตตนเองเป็นหลัก 2. เป็นการรักษาประโยชน์สุขให้กับชีวิตตนเองเป็นหลัก และยังป้องกันศีลให้เพื่อประโยชน์สุขไปหาคนอื่นด้วย 3. เป็นผู้เข้าถึงประโยชน์สุขด้วยตนเองแล้วก็ถือว่าเป็นการรักษาประโยชน์สุขให้กับคนอื่นได้โดยเด็ดขาดเช่นกัน ดังนั้น การเลียงชีพที่ชอบตามหลักพุทธศาสนาจึงต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในการดำเนินชีวิต เพราะเป็นการสร้างฐานะขึ้นมาด้วยการประพฤติ สุจริต มีความผาสุกในการดำรงชีพแล้วก็มี การแบ่งปันเกื้อกูลให้บุคคลอื่นได้รับความสุขตามไปด้วยอาจเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่ายได้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง การใช้หลักสัมมาอาชีวะในทางพุทธศาสนา ในการการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ใช้หลักสัมมาอาชีวะในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินชีวิตในสังคมที่ดีขึ้น มีความสุขความเจริญก้าวหน้าในชีวิต การทำมาหาเลี้ยงชีพที่ถูกที่ควร ให้ความร่วมมือกับสังคม พัฒนาให้ชุมชนมีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักของกฎหมาย และหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชีวิตและไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย หรือผู้มีส่วนได้เสีย ในการประกอบสัมมาอาชีวะ โดยการประกอบอาชีพที่ดี ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว แนะนำอาชีพที่สุจริตในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัวตั้งอยู่บนหลักการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เป็นการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจเพื่อให้เป็นประโยชน์กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และธรรมชาติแวดล้อม ส่งเสริมสัมมาอาชีวะของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่ของการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถที่จะช่วยขจัดปัญหาความยากจน ปัญหาทางสังคม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ ส่วนข้อเสนอแนะ ประกอบไปด้วย 1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ (1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าของภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรมีการตรวจสอบการค้าขายในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยเฉพาะผู้ค้าขายสิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ ถ้าควบคุมการประกอบอาชีพทุจริตเหล่านี้ได้ก็จะเป็นประโยชน์ และจะทำให้เกิดประโยชน์ในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ให้มีความเจริญรุ่งเรือง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ตำบลอื่นที่อยู่ละแวกใกล้เคียงได้นำไปเป็นตัวอย่าง และทำให้เกิดความเจริญในประเทศชาติต่อไป (2) ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าของภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หรือการส่งเสริมให้มีการประกอบสัมมาอาชีวะที่ถูกต้อง รณรงค์ให้ประชาชนนั้นหันมาประพฤติตนเป็นคนดี ต้องเริ่มต้นที่สมาชิกในหน่วยงาน หรือองค์กรก่อน แล้วจึงจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่อไป (3) หน่วยงานของภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรมีการจัดอบรมแก่ประชาชน และให้ความรู้ในเรื่องหลักธรรมคำ

สอนทางพระพุทธศาสนาที่ควรยึดถือ เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นการปลูกฝังให้เป็นรูปธรรมต่อไป (4) ควรมีการสร้างสังคมให้มีคุณค่าบนแผ่นดินด้วยการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน โดยการอยู่ร่วมกันให้มีคุณภาพ ประกอบอาชีพด้วยความสมดุล ความพอดี พอมี พออยู่ พอกิน และเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึก พึ่งพาตนเองได้ อาจจะเรียกได้ว่า มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีต่อไปได้ (5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรเปิดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับมิถุนาวิชชา ให้ถูกต้องตามกฎหมาย และ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปบูรณาการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน (6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกครัวเรือน เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนที่เหมาะสมต่อไป (7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่อความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลเสียในอนาคต **2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**

(1) ควรศึกษาเรื่องการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับมิถุนาวิชชาของประชาชนในเขตตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง (2) ควรศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีส่วนร่วมต่อการใช้หลักสัมมาอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง (3) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อการดำเนินงานในองค์กรตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

เอกสารอ้างอิง

- แสวง รวยสูงเนิน. (2552). การพัฒนาทรัพยากรที่ดินเชิงประจักษ์เพื่อเกษตรกรรมแบบพึ่งตนเอง. ขอนแก่น: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสพสุข ฤทธิเดช. (2550). การปรับตัวของชุมชนชาวนาในเขตทุ่งกุลาร้องไห้. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระชัยชนะ อิทธิเตโช และ พระมหาอดิศักดิ์ ปิยสีโล. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา. วารสาร มจร. การพัฒนาสังคม, 5(3), 205-218

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2549). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พระมหาทนต์ศักดิ์ อีรสุโก (ตาดิ), (2564). หลักสมาอาชีวะในพุทธปรัชญาเถรวาท, วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 4(2), 85-94.

ภัชชาวดี ครุฑธา. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการประกอบอาชีพเสริมของพนักงานโรงพยาบาลราชบุรี. ใน ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

วิระดา แก่นกระโทก. (2555). ศึกษาวิเคราะห์การบรรลุมรรคของกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน
ตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม*

STRENGTHENING DEVELOPMENT TO PROMOTE THE ECONOMIC
VALUE OF THE DON WAI MARKET COMMUNITY, NAKHON PATHOM
PROVINCE

อนันต์ กรณสูต

Anan Kamasut

พระปลัดประพจน์ สุภาโต

Phrapalad Prapoj Supabhato

อุบล วุฒิพรโสภณ

Ubol Wuthiphomsophon

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanya Sri Dvaravati Sangha College Buddhist Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: wan.252526@gmail.com

บทคัดย่อ

ชุมชนตลาดริมน้ำดอนหวายเกิดขึ้นโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความสามารถในการแข่งขัน ใช้จุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา เชื่อมโยงสู่ภาคการผลิตและบริการ ขยายโอกาสทางการตลาด ส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระบบเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 387 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ

---

* Received 23 September 2022; Revised 5 October 2022; Accepted 21 October 2022

สถิติบรรยาย โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2565 ข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนตลาดดอนหวาย ปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย และแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการ ดังนี้ 1) สร้างการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาถึงความต้องการของชุมชน มีการบริหารงานที่ชัดเจน เข้มแข็ง และเป็นรูปธรรม 2) สร้างเครือข่ายอันประกอบด้วยร้านค้าที่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน วัดเป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างชุมชน และเป็นจุดศูนย์รวมในการถ่ายทอดความรู้ และภาครัฐช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) การบูรณาการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า และกำหนดนโยบายที่เป็นกลาง

คำสำคัญ: การพัฒนาความเข้มแข็ง, การส่งเสริมมูลค่า, เศรษฐกิจของชุมชน

Abstract

The Don Wai River Market community was formed by relying on local wisdom. build competitiveness Use the strengths of the community in terms of culture, way of life and wisdom to connect to the manufacturing and service sectors. expand market opportunities Promote the conservation and continuation of Thai wisdom to become more widely known.

The objectives of this research paper were 1) to study the economic system of the Don Wai market community; 2) to study the factors that promote the economic value of the Don Wai market community; 3) to propose guidelines for the development of strength to promote the economic value of the Don Wai market community. It is a research study that combines methods. The research instruments were questionnaires and interview forms. The sample consisted of 387 people and 10 key information providers. The statistics used in the research were descriptive statistics, collecting data during October 2021 –

February 2022. The data were analyzed for content. and analyzing inductive conclusions

The results showed that Don Wai Market Community Economic Process Factors that promote the economic value of the Don Wai market community and ways to develop strength to promote the economic value of the Don Wai market community All aspects are at a high level. The process is as follows: 1) Create participation by taking into account the needs of the community. There is a clear, strong and concrete management. 2) Build a network consisting of shops that play a role in community economic development. The temple is a medium for coordination between communities. and is the center of knowledge transfer and the government to help promote tourism; 3) integration that corresponds to the context of the community. Transfer knowledge of local wisdom Create morals and ethics to be honest with customers. and formulate a neutral policy.

Keywords: Strengthening Development, Value Promoting, Community Economy

บทนำ

ตลาดชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนได้มาร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของชุมชน โดยที่คนในชุมชนมารวมกันเพื่อนำสินค้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน อยู่บนฐานความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในละแวกเดียวกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาในการดูแลรักษาตลาดชุมชน มีการวางกฎระเบียบกติกา จัดโครงสร้างในการจัดการตลาดของชุมชนเอง อยู่บนฐานจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบแรกที่ใช้วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสบรรยากาศของวิถีชีวิตในอีกมุมมองหนึ่งของชุมชนสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ที่นำเอาทุนชุมชน ทั้ง ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้นรวมทั้งเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน ใช้จุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาเชื่อมโยงสู่ภาคการผลิตและบริการในการสร้างสัญลักษณ์และขยายโอกาสทางการตลาด รวมถึงเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค เพิ่มรายได้แก่ชุมชน ส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ชุมชนตลาดริมน้ำดอนหวาย เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่เป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจทั้งของชาวชุมชนและบุคคลทั่วไป มีการประกอบกิจการค้าขายต่าง ๆ มากมายที่สอดคล้องกับวิถีชาวชุมชนทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาสถานที่แห่งนี้ (สุริยา ล่องแก้ว และกันตณ หนูทองแก้ว, 2563) แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปสิ่งต่าง ๆ ของชุมชนดอนหวายก็ยังคงเป็นแบบเดิม ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวต่าง ๆ ลดน้อยลงไปเพราะเหตุที่สภาพความเป็นเดิม ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือได้รับการพัฒนาปรับเปลี่ยน

ชุมชนตลาดริมน้ำดอนหวายเป็นเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยมีความสามารถในการผลิตอาหารเป็นหลัก และได้นำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวคิดในการดำรงชีพ ก็คือเมื่อผลิตอาหารขึ้นมาพอเพียงสำหรับการบริโภคแล้วที่เหลือก็นำออกมาขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จนถึงบัดนี้กลายเป็นเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง นั้นเป็นเพราะว่าคนในชุมชนมีส่วนร่วม มีส่วนผลักดันให้เกิดการค้าสร้างเครือข่ายธุรกิจท้องถิ่น (Local Business Net) โดยผลิตอาหารทั้งที่แตกต่างกันและเหมือนกันก่อให้เกิดข้อเปรียบเทียบในการบริโภคของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนทั้งหลาย และชุมชนยังเป็นแหล่งที่รวบรวมผลผลิตของคนในพื้นที่ อาทิเช่น พืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ วิถีชีวิตชาวบ้านอยู่กันอย่างเรียบง่าย มี อาชีพทำสวนส้มโอ สวนหมาก สวนมะพร้าว ตามริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี สำหรับอาหารที่มีชื่อเสียง และขายดี ได้แก่ เป็ดพะโล้ ห่อหมกปลาช่อน ปลาต้มเค็มสามรส ส่วนของหวานก็มีขนมไทย อาทิเช่น จ่ามงกุฏ ขนมตาล ขนมขอม่วง ทองหยิบ ฝอยทอง ผลไม้ที่มีชื่อเสียงคือ ส้มโอและขนุนเหลือง บางเตย (จิราภรณ์ ใจเอื้อ, 2550) ซึ่งที่กล่าวถือเป็นทุนและปัจจัยที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวายให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งบนฐานทุนของชุมชน และสามารถเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาถึงแนวทางการสร้างความเข้มแข็งในการส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยมุ่งศึกษาถึงระบบเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนและถอดองค์ความรู้เพื่อเสนอเป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งในการส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม อันจะเป็นการค้นหาแนวทางการพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพยิ่งขึ้นพร้อมทั้งให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งบนฐานทรัพยากรและทุนชุมชนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดระเบิดจากข้างในอันเป็นหลักการและแนวทางการพัฒนาที่องค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงได้พระราชทานเป็นแนวทางและเป็นแบบอย่างในการสร้างความมั่นคง เข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรตำบลบางกระทีก อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 11,780 คน (เทศบาลตำบลบางกระทีก, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากระบบการสุ่มแบบง่าย อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสูตรของ ของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) (วีรยา ภัทรอาชาชัย, 2539) จำนวน 387 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยกำหนดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการทำวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 10 รูป/คน โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตกิจกรรมโดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล และภาษาที่ใช้

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายละเอียดดังนี้

2.1 ขอนหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอเชิญคณาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย กลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.2 นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการนัดหมายวัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์คืน

2.3 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ประชากรในตำบลบางกระทีก อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐมในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเวลาเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจำนวน 387 ชุด โดยวิธีเจาะจงเฉพาะกลุ่มตัวอย่างและได้รับกลับคืน จำนวน 387 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และการคำนวณค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ระดับกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม และแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมาก

2.51-3.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับปานกลาง

1.51-2.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อย

1.00-1.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อยที่สุด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

1. ระบบเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม

1.1 ระดับความคิดเห็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 49.90 มีสถานภาพสมรส จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 69.30 มีระดับชั้นการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 และมีรายได้ 10,000 - 15,000 บาท จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00

1.2 กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.67 รองลงมาคือ ด้านการบริโภค มีค่าเฉลี่ย 3.62 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการขาย มีค่าเฉลี่ย 3.52

1) กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มการส่งเสริมการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.83 รองลงมาคือ ชุมชนให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยี หรือกรรมวิธีในการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.76 ข้อชุมชนให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.68 ข้อชุมชนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกันในการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.67 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ชุมชนให้ความสำคัญกับการผลิตในรอบปีที่ผ่านมามาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการผลิตในปีต่อไป มีค่าเฉลี่ย 3.38

2) กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการบริโภค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ชุมชนมีการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้ามาบริโภคเพิ่มเติมตามความจำเป็น มีค่าเฉลี่ย 3.86 รองลงมาคือ ชุมชนมีการร่วมมือในการส่งเสริมการบริโภคกับภายนอก มีค่าเฉลี่ย 3.67 ข้อชุมชนมีการควบคุมค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เพื่อไม่ไห้หมดไปกับสินค้าเพื่อการบริโภค มีค่าเฉลี่ย 3.66 ข้อชุมชนมีการควบคุมค่าใช้จ่ายในการบริโภคไม่เกินกว่ารายได้ที่มีอยู่ มีค่าเฉลี่ย 3.55 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีการแบ่งผลผลิตส่วนหนึ่งไว้สำหรับการบริโภค มีค่าเฉลี่ย 3.35

3) กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการขาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ชุมชนมีการจำหน่ายผลผลิตโดยที่ราคาขายเป็นไปตามราคาตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.73 รองลงมาคือ ข้อชุมชนมีการขายผลผลิตโดยการขายปลีก มีค่าเฉลี่ย 3.69 ข้อชุมชนมีการขายผลผลิตโดยการขายส่ง มีค่าเฉลี่ย 3.45 ข้อชุมชนมีการขายผลผลิตผ่านทางตัวแทนจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 3.39 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อชุมชนมีการขายผลผลิตให้แก่โรงงานแปรรูป มีค่าเฉลี่ย 3.36

2. ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมาคือ ด้านการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 3.74 ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.73

ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.62 ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย 3.56 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.52

2.1 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.78 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อสด สะอาด ถูกสุขอนามัยปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.94 รองลงมาคือ ข้อมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ย 3.93 ข้อมีการระบายน้ำหนักที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.81 ข้อมีเครื่องหมายรับรองความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.65 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อมีการระบุคุณค่าทางโภชนาการ มีค่าเฉลี่ย 3.54

2.2 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านราคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อการตั้งราคาขายผลไม้พรีเมียมสอดคล้องกับราคาในตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.68 รองลงมาคือ ข้อมีหลายระดับราคาให้เลือก มีค่าเฉลี่ย 3.67 ข้อราคาถูกเมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพของสินค้าที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย 3.60 ข้อมีการควบคุมราคาให้เป็นธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.59 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ยึดตามป้ายราคาที่มาจากแหล่งผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.58

2.3 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการจัดจำหน่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อมีการจัดแบ่งพื้นที่การจัดวางสินค้าที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.98 รองลงมาคือ ข้อการจัดวางสินค้าเป็นระเบียบทำให้หาของได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 3.85 ข้อทำเลที่ตั้งของร้านมีความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.67 ข้อสามารถสั่งซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 3.65 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อสถานที่จำหน่ายสินค้ามีให้เลือกหลายสาขา มีค่าเฉลี่ย 3.52

2.4 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อมีการแสดงสินค้า/การทดลองชิมสินค้า ณ จุดขาย มีค่าเฉลี่ย 3.64 รองลงมาคือ ข้อมีการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 3.61 ข้อมีการลดราคาในเทศกาลสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 3.55 ข้อมีบริการจัดส่งสินค้า

มีค่าเฉลี่ย 3.40 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อมีการจัดรายการพิเศษแจกของแถม และของสมนาคุณตามจุดขายต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.39

2.5 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อพนักงานมีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.83 รองลงมาคือ ข้อพนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.80 ข้อพนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.70 ข้อพนักงานดูแลลูกค้าด้วยความเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ย 3.69 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อพนักงานสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย 3.62

2.6 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อสถานที่จำหน่ายสินค้ามีความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ย 3.83 รองลงมาคือ ข้อมีป้ายหรือสัญลักษณ์แสดงรายละเอียดของสินค้าแต่ละประเภทอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.69 ข้อมีพื้นที่จอดรถสำหรับลูกค้าอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 3.68 ข้อมีการตกแต่งสถานที่สวยงามสะอาด มีค่าเฉลี่ย 3.67 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อมีจัดระบบรักษาความปลอดภัยอย่างเหมาะสม เช่น กล้องวงจรปิด พนักงานรักษาความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.64

2.7 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อความรวดเร็วในการบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.64 รองลงมาคือ ข้อมีการชำระเงินที่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 3.58 ระยะเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.56 ข้อมีการให้บริการตรงตามความต้องการของลูกค้า มีค่าเฉลี่ย 3.54 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ย 3.49

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ซึ่งมี

ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.308 – 0.894

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	Y
X ₁	1										
X ₂	.761**	1									
X ₃	.430**	.580**	1								
X ₄	.540**	.444**	.516**	1							
X ₅	.310**	.308**	.451**	.375**	1						
X ₆	.590**	.600**	.577**	.610**	.510**	1					
X ₇	.795**	.709**	.590**	.605**	.471**	.723**	1				
X ₈	.779**	.735**	.625**	.647**	.536**	.765**	.867**	1			
X ₉	.643**	.775**	.725**	.609**	.523**	.739**	.782**	.828**	1		
X ₁₀	.601**	.739**	.750**	.636**	.546**	.754**	.730**	.832**	.869**	1	
Y	.706**	.668**	.718**	.780**	.625**	.847**	.861**	.813**	.875**	.894**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .01$

* มีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$

ปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.972 จึงสามารถทำนายปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจส่งผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 97.20

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจส่งผลต่อการพัฒนาความ
เข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม
โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณ แบบ Enter (Enter Multiple Regression
Analysis)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	10	174.89	17.49	1304.95	0.00 ^b
Residual	376	5.039	0.01		
Total	386	179.93			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	-0.012		0.050	-0.247	0.805
ด้านการผลิต (X ₁)	0.055	0.043	0.023	2.409	0.016
ด้านการบริโภค (X ₂)	-0.139	-0.123	0.020	-7.119	0.000
ด้านการขาย (X ₃)	0.059	0.064	0.012	4.769	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์ (X ₄)	0.167	0.200	0.010	16.117	0.000
ด้านราคา (X ₅)	0.100	0.098	0.011	8.891	0.000
ด้านการจัดจำหน่าย (X ₆)	0.139	0.163	0.013	11.012	0.000
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X ₇)	0.225	0.220	0.022	10.158	0.000
ด้านบุคคล (X ₈)	0.191	0.206	0.022	8.582	0.000
ด้านลักษณะทางกายภาพ (X ₉)	-0.096	-0.108	0.038	-2.548	0.011
ด้านกระบวนการ (X ₁₀)	0.303	0.379	0.035	8.619	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R = 0.986

R² = 0.972

SEE. = 0.116

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = -0.012 + 0.167(X_4) + 0.139(X_6) + 0.225(X_7) + 0.100(X_5) + 0.303(X_{10}) + \\ 0.191(X_8) + 0.059(X_3) + 0.055(X_1) - 0.139(X_2) - 0.096(X_9)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{tot} = 0.200(Z_4) + 0.163(Z_6) + 0.220(Z_7) + 0.098(Z_5) + 0.379(Z_{10}) + \\ 0.206(Z_8) + 0.064(Z_3) + 0.043(Z_1) - 0.123(Z_2) - 0.108(Z_9)$$

4. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 3.59 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.58 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 3.54

4.1 การพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อสมาชิกกลุ่มได้รับการพัฒนาให้รู้จักแสวงหาขอมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.69 รองลงมาคือ ข้อผู้นำมีความรู้และความเข้าใจถึงความจำเป็นที่กลุ่มจะต้องทำการผลิตสินค้า มีค่าเฉลี่ย 3.61 ข้อผู้นำมีความสามารถในการระดมคนเพื่อมาช่วยดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.55 ข้อเจ้าหน้าที่มีความรู้ในดานเทคนิคในการติดต่อประสานงานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.48 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อเจ้าหน้าที่ได้มีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาในการประกอบอาชีพให้แก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.39

4.2 การพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อชุมชนมีความเข้าใจถึงการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.94 รองลงมาคือ ข้อชุมชนมีความเข้าใจในการสร้างเครือข่ายของกลุ่มอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.65 ข้อชุมชนมีความเข้าใจถึงการรวมกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 3.59 ข้อชุมชนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย 3.44 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 3.28

4.3 การพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในด้านการพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.68 รองลงมาคือ ข้อชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.63 ข้อชุมชนได้มีส่วนร่วมในการ

หาเงินทุน มีค่าเฉลี่ย 3.60 ช้อชุมชนมีส่วนร่วมในการหาเงินทุนจากภายนอก มีค่าเฉลี่ย 3.58 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ช้อชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้เงินทุนที่ได้มา มีค่าเฉลี่ย 3.50

โดยมีแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยมีกระบวนการ 3 กระบวนการ ดังนี้ 1) กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยการมีส่วนร่วมต้องพิจารณาถึงความต้องการของชุมชน มีการบริหารงานที่ชัดเจน ต้องให้ความร่วมมือกันสร้างการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรม 2) กระบวนการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน ประกอบด้วย ร้านค้า เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน เพราะร้านค้านับมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนดอนหวาย วัดเป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างชุมชน และเป็นจุดศูนย์รวมในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ชุมชนที่ได้รับองค์ความรู้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในทางที่ถูกต้องได้ และภาครัฐโดยเฉพาะในการเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและด้านสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกและเข้าถึงง่ายทางด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว และ 3) การบูรณาการความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ การบูรณาการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน มีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า และมีการกำหนดนโยบายที่เป็นกลาง

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.67 รองลงมาคือ ด้านการบริโภค มีค่าเฉลี่ย 3.62 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการขาย มีค่าเฉลี่ย 3.52 สอดคล้องกับ ณัฐนิชา สำอางกุล (2557) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการเลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่ซื้อและใช้เฟอร์นิเจอร์ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการให้ความสำคัญในการตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วน

ประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสูง คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่คุณภาพของสินค้าจากร้าน ปัจจัยด้านราคา ได้แก่ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ความสะดวกในการเดินทางมาร้านค้า และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่การจัดรายการลดสินค้า

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมา คือ ด้านการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 3.74 ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.73 ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.62 ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย 3.56 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.52 สอดคล้องกับ ไฉไล กองทอง, พรทิพย์ ผลเพิ่ม, พรนิภา ชัยวงศ์, และ มารุต แซ่เฒ่า (2559) ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ พัฒนาระบบตลาดชุมชนบนพื้นที่สูง กรณีศึกษาการพัฒนารูปแบบตลาดชุมชน ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงที่มีการจำหน่าย ในตลาดผลิตภัณฑ์เริ่มต้น (ตลาดชุมชน) จำนวน 1 ชุมชน สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ ร้อยละ 115.45 ของแผนการผลิตทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 9.95 เมื่อเทียบกับความต้องการตลาดของผู้บริโภค บ่งชี้ว่า ตลาดชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงดังกล่าวยังคงมีกำลังการซื้อสูง และมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นตลาดหลักของชุมชน นอกเหนือจากการเพิ่มทักษะด้านการผลิต เกษตรกรควร เน้นใส่ใจความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะสินค้าพืชผักปลอดภัย และราคายุติธรรม

3. การพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ดานการพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 3.59 รองลงมาคือ ดานการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.58 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 3.54 สอดคล้องกับ หทัยชนก คะตะสมบุรณ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 1) การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน 2) การพัฒนาทักษะ

กระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) คนในชุมชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทุกด้านโดยเรียนรู้ได้ด้วยเชิงประจักษ์ในพฤติกรรมผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การนำชุมชนไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น และชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันพร้อมกับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสู่การแบ่งปันทรัพยากรในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านนวัตกรรมของชุมชนในลักษณะที่หลากหลายร่วมกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอยู่บางประการ ทั้งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ที่จะนำเอาผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม การสร้างเครือข่ายสนับสนุนการส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนให้ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันวางนโยบายในการทำงานที่สอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดการส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 2.1 ควรมีการส่งเสริมการอบรม อบรมรณรงค์เพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม
- 2.2 สมาชิกชุมชนควรมีส่วนร่วม ในการพัฒนากิจกรรมความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชน
- 2.3 ควรมีการพัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลายทั้งด้านการให้ความรู้ การมีส่วนร่วม ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยกลยุทธ์การตลาดของชุมชนตลาดดอนหวาย ในการดำเนินการบริหารจัดการตลาดดอนหวาย

3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ภายในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมให้เข้าถึงทุกครัวเรือน ซึ่งจะทำให้การวิจัยมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการทำงานของชุมชน เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานการท่องเที่ยวตลาดน้ำดอนหวาย

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ใจเอื้อ. (2550). การสื่อสารการตลาดของธุรกิจชุมชนตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไฉไล กองทอง, พรทิพย์ ผลเพิ่ม, พรนิภา ชัยวงศ์ และมารุต แซ่แต้. (2559). การวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาระบบตลาดชุมชนบนพื้นที่สูง: กรณีศึกษาการพัฒนารูปแบบตลาดชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).
- ณัฐนิชา สำอางกุล. (2557). การเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการเลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาปัญหาพิเศษ. ใน ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เทศบาลตำบลบางกระพิก. (2560). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558 – 2560). นครปฐม: เทศบาลตำบลบางกระพิก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.
- สุริยา ล่องแก้ว และกันตภณ หนูทองแก้ว. (2563). แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มวิถีชุมชนตลาดริมคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 7(4).
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ภูมิปัญญาไท.
- หทัยชนก คะตะสมบุรณ์. (2563). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(2).

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของ
เกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*

PARTICIPATION IN SUSTAINABLE AGROTOURISM MANAGEMENT OF
KOH LAD E TAN, SAMPRAN DISTRICT NAKHON PATHOM PROVINCE

พระใบฎีกาวรินทร์ วีระโย (มงคลรัตนกาล)

Phrakhrubdikavarinthon Werachayo

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ

Phramaha Prakasit Sirimedho

ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

Phuriwat Punyawutpreeda

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanya Sri Dvaravati Sangha College Buddhist Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: wan.252526@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่น 2) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่น และ 3) เพื่อเสนอการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติบรรยาย โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2565 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1.บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่น กำลังริเริ่มจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังไม่มีการวางแผนดำเนินการท่องเที่ยวอย่าง

เป็นรูปธรรม ชุมชนเริ่มสร้างตลาดสินค้าท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งรวมสินค้าและรองรับนักท่องเที่ยว และส่งเสริมความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

2.กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติการ

3.การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความปลอดภัย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การจัดการ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the context of sustainable agritourism management of Koh Lad Ethan, 2) to study the process of participation in sustainable agritourism management of Koh Lad Ethan, and 3) to propose Participation in sustainable agrotourism management of Koh Lad E Tan, Sampran District Nakhon Pathom Province It is a research study that combines methods. It consists of quantitative research and qualitative research. The research instruments were questionnaires and interview forms. The sample group consisted of 254 people and key information providers of 10 images/person. The statistics used in the research were descriptive statistics, data were collected during October 2021 – February 2022. The data were analyzed for content. and inductive conclusion analysis.

The results showed that 1. Sustainable agritourism management context of Koh Lad Ethan Initiating community-based tourism management But there is no concrete tourism planning. The community started to build a local market to be a source of products and support tourists. and promote knowledge of agro-tourism by government and private agencies Overall, it is at a high level. The aspect with the highest average was the benefit receiving side. The aspect with the least mean was the operational aspect. 3. Participation in sustainable agritourism management of Koh Lad Ethan Overall, it is at a high level. The

aspect with the highest average was tourism attraction management. And the aspect with the least mean is safety.

Keywords: Participation, Management, Agritourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถดำเนินการให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์โดยเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวนาชนบทเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและตัวเกษตรกรการที่ชุมชนท้องถิ่นจะมีความเข้มแข็งและสามารถอยู่บนฐานการพึ่งตนเองได้นั้น ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วยการวิเคราะห์ศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อนำมาจัดทำแผน ชุมชนถือเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การกำหนดทิศทางของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และในการเปิดพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดการจัดการที่ดีทำให้วิถีและสภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นจนขาดความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของพื้นที่และส่งผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด ซึ่งแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนจำเป็นต้องเกิดจากกระบวนการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนโดยให้สมาชิกร่วมกันคิดร่วมกันค้นหาและเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งด้านความรู้ ทรัพยากรอื่นๆ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม” อันเป็นกระบวนการที่สามารถสะท้อนปัญหา ความต้องการของชุมชนซึ่งเป็นรากแก้วของการแก้ไขปัญหาชุมชนและโอกาสในการแสดงศักยภาพ ของตนเองเพื่อสร้างชุมชนของตนให้เข้มแข็งและยั่งยืน (ศิริพร เลิศยิ่งยศ, 2556)

เกาะลัดดีอ๊ะแท่นได้ริเริ่มพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งใหม่ ประชากรในพื้นที่เกาะลัดดีอ๊ะแท่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีทำการเกษตรในรูปแบบที่หลากหลาย และพื้นที่แห่งนี้มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์หลายอย่าง แต่การจากศึกษาข้อมูลและลงพื้นที่ในเบื้องต้นพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่เกาะลัดดีอ๊ะแท่นยังไม่ได้รับการส่งเสริมหรือการพัฒนาการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและยังไม่ได้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

เท่าที่ควร รวมทั้งหน่วยงานในพื้นที่หรือผู้รับผิดชอบดูแลยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีมีมาตรฐานในพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่อย่างแท้จริง เพราะจากการศึกษาข้อมูลมีเกษตรกรในพื้นที่เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่นที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพียง 65 คน จากเกษตรกรทั้งหมด พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จำนวน 686 คน ทั้ง ๆ ที่พื้นที่มีความเหมาะสมในการทำท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างมาก (สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, 2564)

ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เกาะลัดอีแท่นในการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสภาพการทำการเกษตรควบคู่กันไป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตนเองรวมทั้งการทำให้นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งนี้ได้สัมผัสกับการท่องเที่ยวที่ดีมีมาตรฐานเช่นกัน หากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะลัดอีแท่นกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรในพื้นที่แล้ว ก็จะเป็นการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครปฐมสู่ความนิยมในระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสนอการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร กับสำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน จำนวน 686 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, 2560) กลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากเกษตรกรในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร กับสำนักงานเกษตรอำเภอสามพราณ จำนวน 254 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane (วีรยา ภัทรอาชาชัย, 2539) และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยกำหนดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการทำวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 10 รูป/คน โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม และนำเสนอเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน ๕ ท่าน แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร ที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายละเอียดดังนี้

2.1 ขอนหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอเชิญคณาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย กลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.2 นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย และนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอ

ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการนัดหมายวัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์คืน

2.3 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร กับสำนักงานเกษตรอำเภอสามพราณ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเวลาเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจำนวน 254 ชุด โดยวิธีเจาะจงเฉพาะกลุ่มตัวอย่างและได้รับกลับคืน จำนวน 254 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และการคำนวณค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของเกาะลัดอีแท่น และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (ประกอบ กรรณสูตร, 2542)

4.51-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมาก

2.51-3.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับปานกลาง

1.51-2.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อย

1.00-1.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อยที่สุด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

1. **บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 ประชากรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 มีสถานะภาพส่วนใหญ่สมรส จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 และมีรายได้ส่วนใหญ่น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.94 ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.92 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 3.90

2. **กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม** โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.94 ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.92 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 3.90 โดยสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เกษตรกรมีการปรึกษาหารือ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมาคือ เกษตรกรมีการนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการแก้ไข และการพัฒนาที่ตรงประเด็น มีค่าเฉลี่ย 3.99 ข้อเกษตรกรร่วมกำหนดขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.89 ข้อเกษตรกรมีการแสดงความคิดเห็น คัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ย 3.86 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เกษตรกรร่วมประชุมวางแผน หรือคัดเลือกกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวประกอบการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.79

2) ด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ เกษตรกรมีการร่วมส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 3.96 รองลงมาคือ ข้อ เกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 3.93 ข้อ เกษตรกรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์เพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.90 ข้อ เกษตรกรมีการเชิญชวนคนในชุมชนเข้าร่วมปฏิบัติงานการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.89 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ เกษตรกรมีการสนับสนุนทรัพยากรซึ่งกันและกันในการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.82

3) ด้านการรับผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เกษตรกรเห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 4.10 รองลงมาคือ ข้อ เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.00 ข้อ เกษตรกรได้รับความสะดวกในการให้บริการการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.97 ข้อ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกิจกรรมหรือโครงการการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.96 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ เกษตรกรเห็นว่าการชุมนุมเกิดความสามัคคีมากขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.96

4) ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ เกษตรกรมีการขอความร่วมมือให้องค์กรอื่นๆเข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมาคือ เกษตรกรมีการเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.94 ข้อ เกษตรกรมีการนำปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเห็นในการจัดการการท่องเที่ยวมารายงานต่อชุมชนให้ทราบ มีค่าเฉลี่ย 3.94 ข้อ เกษตรกรมีการติดตามการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.90 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ เกษตรกรมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.87

3. การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.94 รองลงมาคือ ด้านแหล่งเรียนรู้ทางการ

เกษตร มีค่าเฉลี่ย 3.87 ด้านความมีเมตริจิต มีค่าเฉลี่ย 3.62 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.61 โดยสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อมีการจัดการการให้บริการอื่นๆ แก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมาคือ ข้อการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน เช่น ศูนย์บริการข้อมูลทางการเกษตรศูนย์การแสดงสินค้าท้องถิ่น เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 4.00 ข้อการจัดการการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนนาหมื่นศรีแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.93 ข้อการจัดการสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น เทศกาล ประเพณี สินค้าเกษตร เป็นต้น ค่าเฉลี่ย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อการจัดการด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว ห้องสุขาร้านอาหารของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.85

2) ด้านแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการศึกษาหาความรู้ทำความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมาคือ ข้อมีการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อื่นๆ เช่น การศึกษาดูงานของชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จค่าเฉลี่ย 3.93 ข้อพัฒนาเยาวชน คนในชุมชนให้ได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่ององค์ความรู้ด้านการเกษตร วิถีชีวิต ภูมิปัญญาประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.90 ข้อสามารถถ่ายทอดความรู้กับสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเกษตร และนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนได้ ค่าเฉลี่ย 3.84 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อผู้นำชุมชนหน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน มีการอบรม การจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวให้แก่ท่านอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.65

3) ด้านความมีเมตริจิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความเข้าใจความต้องการและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.66 รองลงมาคือ สามารถปรับเปลี่ยนการบริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.63 ข้อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์กรหรือ

กลุ่มต่างๆในชุมชนสามารถให้บริการเฉพาะบุคคลแก่นักท่องเที่ยวได้ มีค่าเฉลี่ย 3.62 ข้อมีความสนใจนักท่องเที่ยวแต่ละคนเป็นอย่างดีและเท่าเทียม ค่าเฉลี่ย 3.62 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมระหว่างการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.59

4) ด้านความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการสร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยด้านยานพาหนะผู้ให้บริการสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย 3.66 รองลงมา คือ ข้อการจัดภูมิทัศน์รอบชุมชนให้มีความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.63 ข้อการสนับสนุนการดำเนินการการฝึกอบรมทักษะการช่วยเหลือและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ย 3.62 ข้อมีการจัดเตรียมยานพาหนะและอุปกรณ์ช่วยชีวิตเบื้องต้นที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.56 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อถนนมีความปลอดภัยต่อการเดินทางต่อนักท่องเที่ยว มีไฟฟ้าสว่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 3.55

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการเรียนรู้ในพื้นที่ของเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นองค์กรภายในชุมชนเพื่อร่วมทำงาน ด้านการท่องเที่ยวระหว่างชาวบ้านกับองค์การบริหารท้องถิ่น ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์ และวัฒนธรรมของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม เพื่อร่วมดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน และผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่พักแรมมีความเหมาะสม ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของเจ้าของสถานที่และความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้สวนเกษตร การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการ และมีแนวทางการจัดการที่มุ่งเน้นให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม โดยยังคงรักษาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนคนในชุมชน มีโอกาสในการบริหารจัดการ และพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชนก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแท่นอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1) การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาส์ดีแอนด์อามอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ใช้การสำรวจจากแบบสอบถามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของเกาส์ดีแอนด์อามอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.94 ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.92 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 3.90 สอดคล้องกับ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร (2558) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางตะ พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน มีดังนี้ 1) ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและมีพื้นที่ในการดำเนินงาน มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ยอมรับและรับรู้กันโดยทั่ว มี การกำหนดวาระผู้บริหารเพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาด 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่าง ยั่งยืนให้เหมาะสม โดยส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย ค้นหาเอกลักษณ์ หรือ จุดเด่นของชุมชน พัฒนาเป็นรูปแบบเชิงเกษตรเฉพาะตัวให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้าไปผสมผสานกับการเกษตรให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) แสวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะตลาดในประเทศและขยายเครือข่ายการตลาดจากพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำไปสู่การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนทั้งปัจจุบันและอนาคต

2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาส์ดีแอนด์อามอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ใช้การสำรวจจากแบบสอบถามซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาส์ดีแอนด์อามอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.94 รองลงมาคือ ด้านแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร มีค่าเฉลี่ย 3.87 ด้านความมีไมตรีจิต มีค่าเฉลี่ย 3.62 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.61 สอดคล้องกับ ชัยฤทธิ์ ทองรอด (2561) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิง

เกษตร ล่องเรือชมสวนเลียบ คลองมหาสวัสดิ์ อำเภอบางแพรมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตรมีการรวมตัวกันโดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ประธานสัมพันธ์ เลขานุการ ซึ่งกรรมการแต่ละคนจะเป็นสมาชิกในแต่ละกิจกรรม มีการแบ่งหน้าที่กัน เป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มพาชมสวนกล้วยไม้ กลุ่มพาชม นาบัว กลุ่มแม่บ้านมหาสวัสดิ์ กลุ่มสวนผลไม้ ซึ่งการ บริหารงานในแต่ละกลุ่มจะมีผู้นำกลุ่มที่ประสานงานกันภายในกลุ่มเดียวกันและกลุ่มอื่น ๆ โดยจะมี การประชุมกันทุกๆ เดือน เพื่อวางแผน จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดสรรผลประโยชน์ และ ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และผลจากการศึกษาพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิง เกษตร ล่องเรือชมสวน เลียบคลองมหาสวัสดิ์ โนภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้าน แหล่งท่องเที่ยว ด้านอัตราค่าบริการ/การเงิน ด้านการบริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของเกาะลัดอีแทนอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอยู่บางประการ ทั้งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ที่จะนำเอาผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือ ผู้รับผิดชอบทั้งภาครัฐและเอกชน ประสานงานและบูรณาการร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องของประโยชน์ในการเข้าร่วมกลุ่ม การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการก่อให้เกิดรายได้จากการรวมกลุ่ม

1.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ได้รับรู้ถึงผลประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลัดอีแทน

1.3 ควรให้นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเข้ามา ส่งเสริมกระบวนการแปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการขายให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

2.2 ควรมีการนำเอาเทคโนโลยีมาสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การจองสถานที่พัก เพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้กว้างมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวการเกษตรเชิงบูรณาการสร้างความร่วมมือในด้านการบริการและจัดระบบการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาการประเมินมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านต่าง ๆ

3.2 ควรมีการศึกษาระบบการรองรับนักท่องเที่ยวที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคตให้เหมาะสมและเพื่อให้เป็นการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ยั่งยืน

3.3 ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาการเกษตรของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง และยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยฤทธิ์ ทองรอด. (2561). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(2), 115-131.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน. โครงการหลวงปางดะ. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 9(1), 19-35.
- วีรยา ภัทรอาชาชัย. (2539). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริพร เลิศยิ่งยศ. (2556). โครงการจัดทำแผนชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตด้วยการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านโคกแฝก ตำบลขามทะเลสอ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(1), 93-106.
- สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. (2563). ข้อมูลเกษตรกรอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. เรียกใช้เมื่อ 18 เมษายน 2565 จาก <http://samphran.nakhonpathom.doae.go.th/> [28 ตุลาคม 2564].

การเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรม
บริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่ม
เยาวชนในจังหวัดหนองคาย*

The Innovation Water Resources and Environmental Management
of Area the Beautiful River Basin by Integrating Local Knowledge to
Promote Sustainable Agriculture to Local Economy System Nong
Khai Province

เกษฎา ผาทอง

Ketsada Phathong

สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี

Suwattanapong Romsri

สาธกา ตาลชัย

Sathaka Tanchai

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: ketsadaacademic@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการ
บริโภคสุราของกลุ่มเยาวชน 2) เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
และกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชน
ดำเนินการวิจัยแบบผสม โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 234 คน
ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 56 รูป/
คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ
วิเคราะห์เนื้อหาการสรุปอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. การรับรู้ผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชน โดยรวมมีการ
รับรู้อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้

---

* Received 26 October 2022; Revised 29 October 2022; Accepted 30 October 2022

มีการรับรู้ผลกระทบด้านสุขภาพ มีการรับรู้ผลกระทบต่อครอบครัว มีการรับรู้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ มีการรับรู้มีการรับรู้ผลกระทบต่อ และ มีการรับรู้ผลกระทบต่อคำสอนทางศาสนา 2. การเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย ในภาพรวมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีโดยที่เยาวชนยังรู้จักภัยของตน ทั้งนี้ เยาวชนจะมี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกที่อยู่ในสถานศึกษายังมีคุณครูที่คอยกำกับดูแลให้คำแนะนำในเรื่องโทษและพิษภัยของการดื่มสุรา กลุ่มที่สอง คือกลุ่มที่อยู่นอกสถานศึกษา และกลุ่มที่สาม คือกลุ่มใช้แรงงาน แต่กลุ่มนี้จะหนักที่สุดในเรื่องการดื่มสุรา

คำสำคัญ : การเสริมสร้างการเรียนรู้, พุทธธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, กิจกรรมบริการทางสังคม, ปัญหาความต้องการบริโภคสุรา

Abstract

This research objectives of this study were 1) to study the problem and behavior of alcohol consumption of youth groups 2) to enhancing knowledge of buddhist principles, local wisdom and social service activities among drinking of youth groups. Conduct mixed research which is a quantitative research the sample consisted of 234 person. Using in-depth interviews with data were analyzed by 56 key informant/person. Analyzing the mean and standard deviation and analysis of inductive summary content. The research results were as 1. Perceptions of the Impacts of drinking Youth overall, the perception was at a high level. If considered on a case-by-side order, the mean from high to low is as follows: perceptions of health effects There is a perceived effect on the family. There is an awareness of the impact on the economy. There is awareness, there is an impact on and there is an impact on religious teachings. 2. enhancing knowledge of buddhist principles, local wisdom and social service activities among drinking of youth groups qverall, the youth in Nong Khai Province are considered in good condition while the youth still know their age. There are three groups of youths: the first group in the school, there are

also teachers who supervise and advise on dangers and poisoning. The second danger of drinking alcohol was those outside the school. And the third group is a labor force but this group is the heaviest when it comes to drinking alcohol.

Keywords: Enhancing Knowledge, Buddhist Principles, Local Wisdom, Social Service Activities, Among Drinking

บทนำ

ปัญหาการดื่มสุรามีมาอย่างยาวนานส่งผลให้พฤติกรรมจากการบริโภคสุราเป็นไปในเชิงลบมากกว่าเชิงบวกโดยแนวโน้มของพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนไทยที่ชัดเจนที่สุด คือ ความชุกของผู้บริโภคสุราที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น ในขณะที่ความชุกของผู้บริโภคประจำลดลงเล็กน้อยและปริมาณการบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวประชากรต่อปีคนที่ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หน้าใหม่มีเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมการดื่มเป็นนักดื่มแบบครั้งคราว (occasional drinker) ซึ่งน้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์ ทั้งนี้แผนยุทธศาสตร์นโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเน้นในการลดผู้บริโภคหน้าใหม่ ในทุกช่วงอายุ รวมทั้งการบำบัดรักษาผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันให้เลิกดื่ม (สาวิตรี อึ้งฉนงค์กรชัย และคณะ, 2551)

ทั้งนี้ เนื่องด้วยจังหวัดหนองคาย เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยเพื่อรองรับ AEC และเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งมีการนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มได้โดยง่าย และจากรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย ปี 2558 ในภาพรวมของจังหวัดหนองคาย พบว่า ประชากรในท้องถิ่นมีจำนวนทั้งสิ้น 509,890 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย เพศหญิง จำนวน 255,059 คน คิดเป็นร้อยละ 50.02 เพศชาย จำนวน 254,831 คน คิดเป็นร้อยละ 49.98 ตามลำดับ และมีจำนวนครัวเรือนในท้องถิ่นทั้งสิ้น 157,573 ครัวเรือน ในปี 2558 มีประชาชนที่ติดสุราจำนวน 1,912 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองคาย, 2558) อย่างไรก็ตาม จังหวัดหนองคาย โดย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง ได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนจังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนอายุ 15 -74 ปี ขึ้นไปร้อยละ 18.3 (104,130 คน) ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์เป็นประจำ และร้อยละ 4.97

(29,387 คน) ตีมนาน ๆ ครั้ง ส่วนประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ประชากรนิยมดื่มมากที่สุด ได้แก่ เบียร์และสุราขาว คิดเป็นร้อยละ 33.0 และ 32.3 ตามลำดับ ขณะที่ผลสำรวจจากนักเรียนมัธยมศึกษาในหนองคาย พบว่า นักเรียนชายและหญิงที่ดื่มสุราระบุว่าเริ่มดื่มตั้งแต่อายุระหว่าง 13-14 ปี ด้วยอัตราส่วนสูงที่สุดประมาณร้อยละ 44 และ 46 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนชายและหญิงที่อายุ 17-20 ปี ระบุดื่มเริ่มเมื่ออายุ 15-16 ปี สูงสุดด้วยอัตราใกล้เคียงกันคือประมาณร้อยละ 43 และ 40 ตามลำดับ จึงมีแนวโน้มว่านักเรียนเริ่มหัดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุน้อยลงเรื่อย ๆ และปัจจุบันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ขยายเข้าสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนมากขึ้น จากปัจจัยต่างๆ เช่น ความอยากรู้อยากลอง การเข้าถึงสื่อโฆษณา เป็นต้น จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการใช้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2557 พบว่า ภาพรวมของนักดื่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ค่อนข้างคงที่ โดยมีทิศทางลดลงเล็กน้อย โดยในปี พ.ศ.2557 มีความชุกอยู่ที่ร้อยละ 32.3 ซึ่งลดลงร้อยละ 1.22 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.09 ต่อปี อย่างไรก็ตาม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนกลุ่ม อายุ 15 – 19 ปี ในช่วงเวลา 13 ปีที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นร้อยละ 64.5 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.96 ต่อปี นอกจากนี้ การสำรวจยังพบอีกว่าคนไทยใช้เวลาเฉลี่ยเพียง 4.5 นาที ในการเดินทางไปร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

บนพื้นฐานของการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาการดื่มสุรา ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-20 ปี เป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด เพราะไม่เพียงแต่การเริ่มดื่มสุราที่มีอายุน้อยลง และได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางทั้งเยาวชนชายและหญิง อีกทั้งการดื่มสุรามีความชุกมากขึ้น เกิดนักดื่มหน้าใหม่ ก่อให้เกิดผลกระทบมากมาย ทั้งต่อตัวผู้ดื่มสุรา ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งผลเสียหรือผลกระทบที่เกิดจากของดื่มสุรามีมากมายหลายด้าน และเยาวชนเหล่านี้ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าจะเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ การสร้างแนวทางและแนวคิดที่ถูกต้องในการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการบริโภคสุราจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นโครงการวิจัย “พุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมกับปัญหาการดื่มสุรา : กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย” จึงเป็นกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการแก้ไขวิกฤตการบริโภคสุราของเยาวชนรวมถึงป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ โดยการศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการบริโภคสุราของเยาวชน ลักษณะการดื่มสุรา ผลกระทบจากการบริโภคสุราในเชิงลบและเชิงบวก ในลักษณะต่างๆ พฤติกรรมที่เป็นแรงจูงใจในการดื่ม และการสร้างแนวทางในการจัดหารูปแบบหรือกิจกรรมที่เหมาะสมภายใต้บริบทเชิงบูรณาการระหว่างหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสังคม ให้ความสำคัญ

สอดคล้องและเหมาะสมภายใต้บริบทของความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนและเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของเยาวชนจังหวัดหนองคาย ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 กลุ่มตัวอย่าง เยาวชนที่มีพฤติกรรมการบริโภคสุรา จำนวน 3 อำเภอ 26 ตำบล ในจังหวัดหนองคาย ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอสังคม และอำเภอเฝ้าไร่ ใช้การสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) ใช้การเลือกแบบกำหนดโควต้า (Quota Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยกำหนดได้ล่วงหน้า ได้จำนวน 234 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 5 ตอน

2. การเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับจังหวัด ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือตามคุณสมบัติ จำนวน 32 รูป/คน

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับอำเภอจำนวน 3 อำเภอ ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอสังคม และอำเภอเฝ้าไร่ ได้อำเภอละ 12 รูป/คน รวมจำนวน 26 รูป/คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับการเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชน จำนวน 10 กลุ่มคำถาม

2) ผู้วิจัยใช้ข้อค้นพบจากการวิจัยที่ผ่านมาเป็นเครื่องมือในการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กลุ่มคำถามหลัก

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์/การสนทนากลุ่ม บุรณาการระหว่างหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมกับปัญหาการดื่มสุราจะสามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติการบริโภคสุราอย่างไร โดยนำไปใช้กับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของเยาวชนจังหวัดหนองคาย แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชนภาพรวม พิจารณาเป็นรายด้านและในภาพรวม

การรับรู้ถึงผลกระทบจากการดื่มสุรา	ระดับการรับรู้			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	ระดับ
1. ผลกระทบด้านสุขภาพ	4.14	.80	1	มาก
2. ผลกระทบต่อครอบครัว	4.13	.88	2	มาก
3. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ	4.09	.89	3	มาก
4. ผลกระทบต่อสังคม	4.04	.90	4	มาก
5. ผลกระทบต่อคำสอนทางศาสนา	4.04	.90	5	มาก
เฉลี่ย	4.09	.80		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การรับรู้ผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชน โดยรวมมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ มีการรับรู้ผลกระทบด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.14 มีการรับรู้ผลกระทบต่อครอบครัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.13 มีการรับรู้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.09 มีการรับรู้มีการรับรู้ผลกระทบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 และ มีการรับรู้ผลกระทบต่อคำสอนทางศาสนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04

2. ผลการศึกษาการเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย

1) การวิเคราะห์พุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมกับปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย

2.1.1 สภาพทั่วไปของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีโดยที่เยาวชนยังรู้จักวัยของตน ทั้งนี้ เยาวชนจะมี 3 กลุ่มคือ กลุ่มแรกที่อยู่ในสถานศึกษายังมีคุณครูที่คอยกำกับดูแลให้คำแนะนำในเรื่องโทษและพิษภัย

ของการดื่มสุรา กลุ่มที่สอง คือกลุ่มที่อยู่นอกสถานศึกษา และกลุ่มที่สาม คือกลุ่มใช้แรงงาน แต่กลุ่มนี้จะหนักที่สุดในเรื่องการดื่มสุรา

2.1.2 พฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อดื่มแล้วส่วนมากจะเป็นเรื่องอุบัติเหตุและการทะเลาะวิวาท นอกนั้นก็จะเป็นอาชญากรรม หากเปรียบเทียบชุมชนเมืองและตามเขตนอกเมือง ปัญหาของชุมชนเมืองจะมากกว่า ส่วนชุมชนตามเขตนอกเมืองนั้นก็จะมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่คอยกำกับ ดูแล

2.1.3 สถานการณ์ ผลกระทบการดื่มสุราของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนจะมีการสังสรรค์กันในช่วงเวลาหัวค่ำหรือตามเทศกาลที่เจอบ่อย จะช่วงวัยประมาณมัธยมต้นและมัธยมปลาย ในลักษณะเป็นกลุ่มเล็กไม่เห็นเป็นสังคมใหญ่ แต่ถ้ามองในกรณีที่ไม่ใช่เทศกาลส่วนใหญ่จะพบเจอตามหมู่บ้านตามงานประเพณีไม่ว่าจะเป็นงานรื่นเริงตามหมู่บ้านหรืองานที่เป็นงานฉาบฉวย ประเพณีแต่ละหมู่บ้านจะพบเห็นในลักษณะแบบนี้บ่อย

2.1.4 ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน โครงการ ในการดูแลการดื่มสุราของเยาวชนของหน่วยงานภาครัฐ ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า จะเน้นส่งเสริมให้เยาวชนได้ตระหนักรู้ได้ว่าโทษของสุราเกิดผลอะไรบ้าง ตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม จึงต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผสานความร่วมมือเข้าไปดูแลและให้คำแนะนำตั้งแต่อนุบาลมาเรื่อยๆ โดยทำการรวมกลุ่มหน่วยงาน เยาวชนจะได้เห็นความหลากหลายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.5 ผลการดำเนินการควบคุมการดื่มสุราของเยาวชนที่ผ่านมา ผลการวิจัยพบว่า มีการรณรงค์ มีด้านตรวจแอลกอฮอล์ มีการควบคุมอย่างจริงจัง ทั้งฝ่ายปกครอง สาธารณสุข สรรพสามิต แต่ก็ยังมีการลักลอบจำหน่ายสุราให้กับเด็กและเยาวชน

2.1.6 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า มีการออกไปให้คำแนะนำกับเยาวชนเป็นประจำไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทางสาธารณสุขดูแลเรื่องของพระราชบัญญัติการดื่มแอลกอฮอล์ อีกทั้งตำรวจลงไปสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นสอนเรื่องวินัยจราจรการปฏิบัติตนและณรงค์ไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อีกส่วนหนึ่งก็คือฝ่ายปกครองซึ่งฝ่ายปกครองจะมีโครงการอย่างเช่นนำ

เยาวชนเข้าไปร่วมเครือข่ายของแกนนำเยาวชน ผูกอบรมเพื่อที่จะส่งเขากลับเข้าไปในสถานศึกษาหรือเข้าไปในกลุ่มเยาวชนที่เขาอยู่เพื่อที่จะไปกระจายแนวความคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแบบนี้ต่อไป

2.1.7 ปัญหา อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง เกี่ยวกับการตีมูลค่าของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า มีหลายหน่วยงานดำเนินการแต่ไม่ได้บูรณาการร่วมกัน

2.1.8 หลักพุทธธรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมการบริโภคสุราของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีวัฒนธรรมอีสานมีอยู่ 12 อย่างหรือฮีต 12 เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมในทุกๆกิจกรรมอยู่แล้วถือเป็นแนวทางการสอนเชิงพุทธที่ผสมผสานกับวิถีชีวิตของผู้คนในการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท อีกทั้งเรื่องพื้นฐานคงจะเป็นศีล 5 เพราะศีล 5 สามารถช่วยแก้ไขได้ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นหรือบุคคลที่ดื่มสุราชนิดต่างๆ อีกทั้งการเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม ถือว่าได้ผลดีมาก แต่ต้องให้ดำเนินการต่อเนื่อง อาจจะเดือนละ 1 ครั้ง หรือ ทุกไตรมาส เพื่อให้เยาวชนได้เข้าถึงคุณธรรมที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.1.9 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหามารยาทการบริโภคสุราของเยาวชน จะนำบุคคลที่ติดสุราหรือติดสารเสพติดก็จะเข้าไปให้การช่วยเหลือที่กับพระสงฆ์ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหามารยาทการบริโภคสุราของเยาวชนมีหลากหลาย เพียงแต่สถานการณ์ทางสังคมเปลี่ยน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเปลี่ยน จึงทำให้การดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนไปด้วย เช่น การกินข้าวร่วมกันภายในครอบครัวพร้อมหน้าพร้อมตาและมีการพูดคุย อบรม ระหว่างกินข้าว แบบนี้เริ่มจะหายาก อีกทั้งสมุนไพรเพื่อสุรา สาบานออกสุรา ฯลฯ ประการเหล่านี้หากมีการฟื้นฟูและให้ความสำคัญจะกลับมามีบทบาทในวิถีชีวิตของคนอีก

2.1.10 กิจกรรมบริการทางสังคมเพื่อการสร้างสรรค์และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์สำหรับเยาวชน มีหลากหลายกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมบริการทางสังคมเพื่อการสร้างสรรค์และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมจิตอาสา การหาอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ สร้างสิ่งทดแทน ฯลฯ แต่บางกิจกรรมหากขาดการ

กำกับดูแลจากผู้ใหญ่ เช่น เล่นกีฬา แทนที่จะสร้างสรรค์กลายเป็นว่าเล่นกีฬาเสร็จดื่มสุราต่อ ซึ่งไม่เกิดผลดี หากเป็นไปได้ทุกกิจกรรมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำกับ ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ สร้างขวัญและกำลังใจ อาจจะยกย่องเชิดชูเยาวชนต้นแบบประจำจังหวัด เพื่อให้เป็นฮีโร่เยาวชนคนดีต้นแบบ มีการรวมกลุ่มเยาวชนทำกิจกรรมเยาวชนจิตอาสาทุกเดือน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นรู้ในบทบาทหน้าที่ของตน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ตามประเด็นดังนี้

1. การรับรู้ผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชนภาพรวม พิจารณาเป็นรายด้านและในภาพรวม โดยรวมมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ มีการรับรู้ผลกระทบด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.14 มีการรับรู้ผลกระทบต่อครอบครัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.13 มีการรับรู้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.09 มีการรับรู้มีการรับรู้ผลกระทบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 และ มีการรับรู้ผลกระทบต่อการสอนทางศาสนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ (2553) ได้ศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่าในอนาคตนักศึกษาส่วนใหญ่จะยังดื่มสุราเหมือนเดิม (ร้อยละ 44.0) และคาดหวังว่าการดื่มสุราจะไม่ส่งผลกระทบกับผลการเรียน (ร้อยละ 71.4) รับรู้คือ การสัมผัสที่มีความหมาย การรู้เป็นการแปลหรือตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับออกเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายหรือที่รู้จักเข้าใจ ซึ่งในการแปลหรือตีความนี้จำเป็นที่อินทรีย์จะต้องใช้ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมหรือความชัดเจนที่เคยมีมาแต่หนหลัง ถ้าไม่มีความรู้เดิมก็จะไม่มีการรับรู้สิ่งเร้านั้น ๆ จะมีแต่เพียงการสัมผัสสิ่งเร้าแทน

2. ตัวแบบการเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย ดังที่ นิดา ตั้งวินิต (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมในผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมกับการดูแลสุขภาพแบบ

องค์รวมมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นรูปธรรม การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ทั้ง 4 มิติดังนั้นสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ “พุทธธรรม หรือ พระธรรม” หมายถึง ธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบและนำออกเผยแผ่ หรือการสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และวิธีการดับทุกข์ พุทธธรรม ของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธีท่องจำแบบปากต่อปาก สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นตัวอักษร คัมภีร์ที่บันทึกพุทธธรรมนั้น เรียกว่า พระไตรปิฎก และมีคำอธิบายจัดไว้เป็นหมวดคัมภีร์ เรียกชื่อต่าง ๆ อาทิ อรรถกถาฎีกา อนุฎีกา เป็นต้น (พระสามารถ อานนโท, 2548)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเสริมสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาคriminalความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชน มี 3 ตัวแบบ ที่นำไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalดื่มสุราสำหรับเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย 1) ตัวแบบพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาคriminalความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย 2) ตัวแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหาคriminalความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย 3) ตัวแบบกิจกรรมบริการทางสังคม ในการแก้ไขปัญหาคriminalความต้องการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย ส่วนข้อเสนอแนะทั่วไป 1) รัฐบาลควรณรงค์การลด ละ เลิก การดื่มสุราอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงาน 2) ปลุกฝังให้เยาวชนและทุกกลุ่มอายุได้ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของการดื่มสุรา 3) ส่งเสริมให้ครอบครัวมีบทบาทและเป็นตัวอย่างที่ดีของเยาวชนในการไม่ดื่มสุรา และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรเป็นงานวิจัยที่ร่วมมือกันหลายฝ่ายทั้งสถาบันการศึกษา ชุมชน และครอบครัว ในการร่วมกันแก้ปัญหาคriminalดื่มสุรา 2) ควรเป็นการวิจัยที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการณรงค์การลด ละ เลิกการดื่มสุราเกิดความตระหนักในพิษภัยของสุรา สร้างพลัง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อต้านการดื่มสุรา โดยเยาวชนเอง 3) การดำเนินโครงการวิจัยควรดำเนินการหลายกลุ่มทางสังคม เพื่อให้เกิดการศึกษาเปรียบเทียบเห็นความเหมือนความต่างเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในภาพรวมของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นิตา ตั้งวินิต. (2559). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมในผู้สูงอายุ. วารสารสวนปรง, 32 (2), 47-65.
- บุญชัย งามวิทย์โรจน์. (2552). ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำชี. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยพัฒนาและอุทกวิทยา กรมทรัพยากรน้ำ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2542). พุทธธรรม : ฉบับขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมมิก.
- พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493. (2493, 21 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 67 ตอนที่ 16.
- พระสามารถ อานนโท. (2548). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ศรีทัตติม (รัตนโกศล) พาณิชพันธ์ และคณะ. (2534). ความรู้พื้นฐานทางสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาวิตรี อึ้งฉางค์กรชัย และคณะ. (2551). การเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. สงขลา : เครือข่ายวิชาการ วิจัยและข้อมูลด้านสารเสพติดในภาคใต้ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองคาย. (2558). รายงานสถานการณ์ทางสังคมของท้องถิ่น ปี 2558 (อปท.) สรุปภาพรวมจังหวัดหนองคาย. เรียกใช้เมื่อ 18 ธันวาคม 2562 จาก <http://bie.m-society.go.th>
- สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ (2553). ศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

บทบาทผู้นำสตรีทางการเมืองในภาคอีสาน*

THE ROLE OF FEMALE POLITICAL LEADERS IN THE NORTHEAST

ชญากนก จันทะฟอง

Chayakanok Jantafong

วีรณูช พรหมจักร

Weeranuch Promjuk

มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Thailand

E-mail: weranuch13032525@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทผู้นำสตรีทางการเมืองในภาคอีสาน เป็นการเน้นให้เห็นถึงความเป็นมาของบทบาทของสตรีที่ก้าวเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมือง รวมถึงการแสดงบทบาทภายใต้หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสังคม ประเพณี และสังคมที่ไม่เท่าเทียมทางเพศ ที่มองว่าสตรีมีความอ่อนแอทั้งจากสภาพของร่างกายและจากสภาพจิตใจที่อ่อนไหวต่อสิ่งเร้าได้ง่าย ในอดีตผู้หญิงถูกอบรมให้เป็นผู้ดูแลครอบครัวไม่ได้รับรู้เรื่องภายนอกบ้าน และโดยเฉพาะเรื่องของการเมือง การปกครอง โดยมองว่าภารกิจเหล่านี้เป็นหน้าที่ของบุรุษแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยเฉพาะสตรีในภาคอีสานที่ไม่ได้รับการศึกษารวมทั้งถูกกีดกันไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจุบันข้อจำกัดในการศึกษาเสรีภาพและความเป็นอิสระและการคุ้มครองสิทธินำไปสู่การต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อความเสมอภาคทางเพศ ทำให้เกิดพื้นที่ทางการเมืองสำหรับผู้มากขึ้นแต่เส้นทางของการเป็นผู้นำของผู้หญิงไม่เคยง่าย เต็มไปด้วยอุปสรรคตลอดจนวัฒนธรรมของสังคม บางคนแม้กระทั่งผู้หญิงเองก็ยังคิดว่าผู้หญิงด้วยกันไม่มีความสามารถและไม่สมควรที่จะเป็นผู้นำเมื่อเทียบกับผู้ชาย และโดยเฉพาะผู้หญิงในภาคอีสานที่ยังถูกมองว่าเป็นพื้นที่ชนบท แต่ในสภาวะการณ์ของโลกที่เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างเพศที่สูงขึ้นทำให้ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ต่างก็เปิดกว้างและยอมรับผู้นำโดยไม่จำกัดเพศสภาพ แต่ดูที่ความสามารถของบุคคลและให้โอกาส ความก้าวหน้าในงานอย่างเท่าเทียมกัน

---

* Received 15 September 2022; Revised 19 October 2022; Accepted 25 October 2022

และผู้หญิงในภาคอีสานผู้เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้นเพื่อให้ตนเองได้เข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ภาคอีสานให้ดียิ่งขึ้นนั่นเอง

คำสำคัญ : บทบาทผู้นำ, สตรีในภาคอีสาน, ผู้นำสตรีทางการเมือง

Abstract

This academic article aims to A study of the role of female political leaders in the Northeast It emphasizes the history of the role of women as political leaders. This includes the performance of roles under the duties assigned by society, traditions and gender unequal societies. They viewed women as vulnerable both physically and mentally, which were more susceptible to stimuli. In the past, women were trained to be caregivers of their families so that they were not aware of anything outside the home. and especially in matters of politics and governance, considering these missions as the duty of men solely especially women in the Northeast who are not educated and are excluded from participating in politics. Today, restrictions on freedom and independence and protection of rights have led to the struggle of women leaders for gender equality. This creates a political space for more people, but the path of women's leadership has never been easy. full of obstacles and social culture Some people, even women, think that women are incompetent and do not deserve to be leaders compared to men. and especially women in the Northeast who are still considered rural areas. But in a global environment that emphasizes higher gender equality, whether public or private They are open and accept leaders regardless of gender. But look at the abilities of the person and give them the opportunity. Equal progress in the work and women in the Northeast, who take more political roles in order to better take part in policy making and solving problems in the Isan region.

Keywords: : Leadership Roles, Women in the Northeast, Women Political Leaders

บทนำ

ผู้หญิงที่ทำงานการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็มีข้อจำกัดในตัวเองด้วยเพศสภาพ แต่ผู้หญิงก็มีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งอยู่ในตัวถ้าในมุมมองของตัวเองผู้หญิงมีจุดแข็งและมีคุณสมบัติที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมมาก

นี่จึงเป็นคุณสมบัติที่คนที่จะมาทำงานเพื่อส่วนรวมที่จะรับผิดชอบกับสังคมควรจะมียู่ในผู้หญิง แต่ก็ต้องยอมรับว่าบางครั้งพอมองด้านเพศผู้หญิงก็มีจุดอ่อนอยู่ในบางประการเช่นผู้หญิงจะมีความละเอียดรอบคอบมากเวลาที่เข้ามาสู่การเมืองซึ่งความละเอียดรอบคอบนี้น่าจะเป็นจุดแข็งแต่บางครั้งการเมืองก็โหดร้าย มีการโจมตีกัน มีการใส่ร้ายป้ายสีกันผู้หญิงอีกจำนวนมากที่อยากทำงานเพื่อส่วนรวมจึงไม่กล้าเข้าสู่เวทีการเมือง

ในสถานการณ์ปัจจุบันก็ต้องต่อเนื่องกันกับอดีตในปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นในสังคมไทย ในทุกครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง ในสมัยก่อนผู้ชายเป็นหลักในการเลี้ยงดูครอบครัว เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการทำงานและมีส่วนช่วยในการเลี้ยงดูครอบครัวนี้เป็นภาพที่เห็นชัดทั้งในสังคมชนบทและสังคมเมืองจำนวนน้อยที่อยู่บ้านเลี้ยงลูกเหมือนอดีตทำให้มีการยอมรับในความสามารถของผู้หญิงมากขึ้น ผลสำรวจของแมคคินซี (McKinsey & Company, 2019) ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในองค์กรภาคเอกชน ธุรกิจการเงินมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น โดยเฉพาะการได้ขึ้นสู่ตำแหน่งบริหารขององค์กรที่นำไปสู่การศึกษาที่พบว่าความหลากหลายทางเพศมีส่วนช่วยเพิ่มระดับกำไรทางธุรกิจขององค์กรได้ถึง 2.2 เท่า และช่วยเพิ่มมูลค่าหุ้นได้ถึง 2 เท่า อีกทั้งพบว่าองค์กรที่มีกลุ่มผู้บริหารทั้งเพศชายและเพศหญิงจะสามารถสร้างผลกำไรได้ดีกว่าถึงร้อยละ 40 กล่าวได้ว่าการจัดการเลือกปฏิบัติทางเพศในองค์กรภาคธุรกิจเป็นส่งผลทำให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้นอีกด้วย หรือแม้แต่ในภาคราชการเริ่มมีผู้บริหารระดับสูงที่เป็นผู้หญิง ในกระทรวงการต่างประเทศมีทูตหญิงมากขึ้น ในหลายกระทรวงมีปลัดกระทรวงเป็นผู้หญิง จะเห็นว่าการยอมรับในความสามารถของผู้หญิงดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 20 ปีที่แล้วที่เข้ามาทำงานการเมือง ในสมัยนั้นยังมองผู้หญิงว่าเป็นดอกไม้ประดับสภาคือทำให้ภาพของสภาดูนุ่มนวลขึ้น แต่ปัจจุบันนี้การยอมรับในเรื่องความสามารถของผู้หญิงเป็นปัญหาน้อยลง เพราะเราใช้เวลาในการพิสูจน์ตัวเองกันมานานพอสมควร ในระยะเวลาหลายปีมานี้ ผู้หญิงได้พิสูจน์ตัวเองจนทำให้สังคมยอมรับถึงเรื่องของความสามารถ ศักยภาพ ความรับผิดชอบ คุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน 5 ประการนี้เป็นคุณสมบัติที่ดีที่อยากทำงานให้ผู้หญิงมีครบ แต่ด้านที่ยากที่สุดคือการพิสูจน์ว่าผู้หญิงเก่งจริง

หรือไม่ แต่ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาพิสูจน์ได้ว่าผู้หญิงมีความสามารถมากขึ้น และมีอัตราส่วนในพื้นที่ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

บทบาทผู้นำ

ผู้นำหรือหัวหน้า คือ ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่จุดหมายที่วางไว้ มีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด (Wongput, 2002) คอยวางแผน และผลักดัน ยืนอยู่ข้างหน้ากลุ่ม และนำกลุ่มปฏิบัติงาน คอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด(Dokthaisong, 1992) ความหมายของภาวะผู้นำสตรีที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ หลักการครองตน ครองคน และครองงาน ให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์แบบทั้ง 2 ด้าน คือ 1) คุณภาพด้านความสามารถ เพื่อทำให้ผู้นำเกิดการพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาองค์กร 2) คุณภาพด้านจิตใจ เพื่อทำให้เกิดการยกระดับจิตใจของผู้นำให้มีคุณธรรมจริยธรรมเห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวมเป็นหลักเพื่อให้สามารถนำพาหมู่คณะ องค์กร และสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืน และมั่นคงตลอดไป (Isaranuwatchai, 2007)

คุณสมบัติผู้นำสตรีในที่นี้ต้องเป็นผู้ยึดหลักการ ต้องมีความรู้ และมีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นนักปฏิบัติ และเป็นผู้สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน (Nittayaramphong & Smitasiri, 1999) มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชา ก่อให้เกิดความมั่นคงหรือช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย(Prasertsri, 2001) การเกิดขึ้นปรากฏของภาวะความเป็นผู้นำสตรีมี 3 ลักษณะ คือ 1) ภาวะมีอิทธิพลชักนำผู้อื่นให้คล้อยตามได้ 2) วิฤติหรือสถานการณ์สร้างวีรบุรุษ 3) การได้รับคัดเลือก ยินยอมโดยการเลือกตั้งหรือมีมติให้เป็นผู้นำ นอกจากนี้ผู้นำต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม มีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพล และเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วย (Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., & Donnelly, J. H., 1997)

การทำงานของผู้นำสตรีสามารถแบ่งประเภทตามประเภทผู้นำในเชิงวิชาการได้หลายแบบ สตรีสามารถเลือกใช้บทบาทผู้นำได้ตามความเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและปัจเจก

บุคคล ผู้นำจะแสดงประเภทของผู้นำในการบริหารงานแตกต่างกันออกไป การเลือกใช้แบบของผู้นำที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือ ตั้งใจในการทำงานตลอดจนนำพาเอาองค์การไปสู่เป้าหมาย มี 4 ประเภท ดังนี้

1. ผู้นำแบบมุ่งเกณฑ์ เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญ ให้ความสนใจอย่างมากในเรื่องของกฎเกณฑ์กฎระเบียบ และกรรมวิธีต่าง ๆ ยึดกระบวนการ และข้อเท็จจริง ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ยึดความถูกต้องถูกต้องแน่นอน ไม่ชอบการยืดหยุ่น

2. แบบมุ่งงาน เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงานสูง ชอบการประเมิน ชอบการแนะนำ และ การลงโทษ อำนาจเป็นมาตรการสำคัญ

3. แบบมุ่งสัมพันธ์เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานสูง เน้นมนุษยสัมพันธ์เป็นหลักในการทำงาน เห็นใจคนอื่น สร้างบรรยากาศในการทำงาน พยายามลดความขัดแย้ง ไม่ใช้วิธีการลงโทษ

4. แบบมุ่งประสาน เป็นผู้นำที่ประสานแบบมุ่งงานและแบบมุ่งสัมพันธ์เข้าด้วยกัน มุ่งอนาคตมากกว่าอดีตหรือปัจจุบัน ชอบทำงานเป็นทีม เป็นผู้ประสานความต้องการของแต่ละบุคคลกับเป้าหมายขององค์การ (Tayakkanon, 2000)

ผู้นำสตรีมักจะรับฟังเสียงจากผู้อื่นและใช้การสื่อสารโน้มน้าวให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มากกว่าผู้ชาย ซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น สามารถช่วยลดความขัดแย้งจากผลของการตัดสินใจได้เป็นอย่างดีและพบว่าผู้หญิงมีความสามารถในการอ่านภาษากายได้ดีกว่าผู้ชาย ประเด็นนี้จะทำให้ผู้หญิงสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ดีกว่าผู้ชาย เมื่อนึกถึงสุภาพสตรี ผู้หญิง หรือที่รู้จักกันในนามว่าเพศแม่ สิ่งแรกที่หลายๆ ท่านมักจะนึกถึงคือ แม่ซึ่งเป็นผู้ให้ แม่ซึ่งเป็นผู้มีความละเอียดอ่อน ช่างสังเกต แม่ซึ่งเป็นคนที่ยกเอาใจใส่เลี้ยงดูและดูแลบุตร แม่ซึ่งจะเป็นคนแรกที่ต้องรับมือและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว และที่สำคัญแม่มีระดับความอดทนที่สูงมากอีกทั้งผู้หญิงสมัยใหม่หลายท่าน ยังต้องสวมหมวกหลายใบ ทำหน้าที่หลายอย่าง เช่น หน้าที่ของความเป็นแม่ หน้าที่ของความเป็นภรรยา หรืออาจจะต้องทำหน้าที่นอกบ้านถ้ามีงานประจำ และผู้หญิงส่วนมากก็ทำหน้าที่เหล่านั้นพร้อมๆ กันได้ดีเสียด้วย ดังนั้นการที่ผู้หญิงสามารถทำอะไรได้หลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ก็ทำให้ในปัจจุบันเราเริ่มเห็นผู้หญิงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในทุกภาคส่วน

สตรีในภาคอีสาน

ผู้หญิงอีสานหรืออาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงเกือบทั้งประเทศส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้จิตสำนึก วาทกรรม “ชายทำหน้า หญิงทำหลัง” หรือ “ชายนำหญิงตาม” แม้แต่การเป็นผู้หญิงต้องสงบ เสียม เจียมตัว การนิยามความเป็นผู้อีสาน จึงแยกประเด็นระหว่างผู้หญิงอีสานในอดีต และ ผู้หญิงอีสานในปัจจุบัน โดยใช้เวลาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงหลังการปกครอง จากเหตุนี้ผู้หญิงอีสานจึงหมายถึง ผู้หญิงที่ใช้ชีวิตในบริบทสังคมวัฒนธรรมอีสาน หากมองชีวิต ผู้หญิงในอดีตต้องพิจารณาจากวรรณกรรมคำสอนหรือภาสิตโบราณอีสาน ประเพณีพิธีกรรม กฎหมายโบราณ ฮีตคองปฏิบัติ เนื่องจากเอกสารเหล่านี้แสดงภาพสะท้อนชีวิตของสตรีอีสาน ในอดีตได้ชัดเจน โดยข้อจำกัด เรื่องของจารีตประเพณี กำหนดให้ชีวิตในวัยเด็กมีบทบาท ช่วยเหลือครอบครัว แบ่งเบาภาระงานบ้าน หรือวัยสาวต้องทำงานทอผ้า และงานครัวเรือน แม้ จนกระทั่งแต่งงานต้องมีบทบาทดูแลครอบครัวให้มีความสุข อยู่ในฐานะภรรยาหรือมารดาที่ดี หลักพื้นฐานที่เป็นจารีตถือปฏิบัติของสังคมอีสานในโบราณคือ ฮีตสิบสองเป็นจารีตปฏิบัติใน วงจรหมวดหมู่ประเพณีในรอบสิบสองเดือน ส่วนคองสิบสี่คือ กฎเกณฑ์ในการควบคุมสังคม โดยมีวัดครอบครัว และชุมชนเป็นศูนย์กลางของการสืบทอด หลักพื้นฐานเป็นจารีตถือปฏิบัติ ของสังคมอีสานโบราณคือ เป็นกรอบจารีตการประพฤติแบ่งหมวดหมู่วงจรประเพณีในรอบสิบ สองเดือนส่วนคองสิบสี่ ถือเป็นกฎเกณฑ์ในการควบคุมสังคมโดยมีวัดครอบครัว และชุมชน เป็นศูนย์กลางในการสืบทอดเพราะคองสิบสี่ เป็นแนวปฏิบัติระดับบุคคลและครอบครัวซึ่งเป็น แนวปฏิบัติสำหรับบุคคลทั่วไปสำหรับผู้ปกครองบ้านเมืองในอดีตนั้นผู้หญิงที่ดีในอุดมคติของ ชาวอีสานต้องปฏิบัติตามที่คลองประเพณีและยังมีเรือนสามน้ำสี่ที่เป็นแบบแผนคุณสมบัติของ สตรีในการปฏิบัติตนด้วยสาระสำคัญในฮีตสิบสองคองสิบสี่ และเรือนสามน้ำสี่ให้เห็นภาพ สตรีสารถูกกำหนดบริเวณแคในครัวเรือนชีวิตวัยเด็กและวัยสาวต้องพึ่งพาพ่อแม่แต่งงานแล้ว ต้องพึ่งพาสามี เมื่อมีลูกก็ต้องพึ่งพาอาศัยยามแก่เฒ่านอกจากนี้ครอบครัวยังทำหน้าที่ผลิต อบรมเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ด้วยการให้ความรักความอบอุ่นตลอดจนส่งเสริมประสบการณ์อันมีบุคคล ในครอบครัวทั้งพ่อแม่เป็นบทในการดำเนินชีวิตในขณะเดียวกันก็รักษาความสัมพันธ์ของพี่น้อง ร่วมสายโลหิตครอบครัวเดียวกันไม่ว่าจะเป็นปู่ย่าตายายญาติพี่น้องชีวิตในครอบครัวสามมี บทบาทเป็นผู้นำครอบครัวคุ้มครองปลอดภัยหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวมีสิทธิอำนาจเด็ดขาด ในการตัดสินใจกำหนดชีวิตคนในครอบครัวแก้ปัญหาทุกเรื่องแม้แต่จัดการเรื่องทรัพย์สินส่วน ภรรยาที่มีบทบาทจับจ่ายใช้สอยเงินทองที่สามีหามาได้มีภาระเฉพาะงานบ้านดูแลความ

เรียบร้อยในบ้านไม่มีสิทธิในการตัดสินใจส่งผลให้การเลี้ยงดูลูกชายที่ตกโศกเป็นผู้นำครอบครัว และสังคมส่วนลูกสาวก็ถูกเลี้ยงให้มีลักษณะเป็นผู้ตามที่ดี

ดังนั้น ผู้หญิงอีสานอาจทำหน้าที่หลายอย่างในครอบครัวทั้งผลิตบริโภคและอบรมสั่งสอนการฝึกฝนให้สมาชิกใหม่มีอาชีพและเป็นคนดีของสังคมฐานะของสตรีก็ถูกจำกัดเฉพาะในบ้านเท่านั้นแม้บางครั้งสตรีสามารถออกไปทำงานนอกบ้านก็ช่วยสามีทำไร่นาคนละไม้คนละมือเพื่อแบ่งเบาภาระแต่ไม่มีโอกาสได้ทำงานในที่สาธารณะเนื่องจากถูกปิดกั้นและได้รับโอกาสการศึกษาทำให้ขาดความรู้ทำงานที่ดีในสังคม

จุดเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นผลเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนโยบายการเมืองและการขยายตัวของระบบข่าวสารมวลชนเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เปิดพื้นที่ให้สตรีได้รับโอกาสพัฒนาตัวเองโดยลำดับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2464 กล่าวคือ ผู้หญิงอีสานมีสิทธิทางการศึกษาดีขึ้นโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับสูงขึ้นทำให้จำนวนผู้ไม่รู้หนังสือลดลงผู้หญิงอาจมีความรู้กว้างขวางการรับข่าวสารวิชาการนอกเหนือความรู้ด้านแม่เจ้าเจ้าเรือนวงเล็บแม่ศรีเรือนสามารถนำข้อมูลความรู้มาปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้นแก้ไขปัญหาลำบากส่วนตัวสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้หญิงต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพและบทบาทตนเองให้เทียบเท่ากับบุรุษ

การเน้นใช้ประโยชน์จากท้องถิ่นทำให้ความเป็นอยู่ของประชากรดีขึ้นมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพฯ ทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในวัยแรงงานต่ำมากเนื่องจากการย้ายถิ่นเป็นการดึงเอาประชากรวัยรุ่นหนุ่มสาวออกไปพื้นที่ซึ่งเป็นการย้ายถิ่นชั่วคราวเพื่อใช้แรงงานตามฤดูกาลและอาจจะอพยพกลับภูมิลำเนาอีกเมื่อถึงฤดูทำนาซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าการเจริญเติบโตเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดผลักดันให้สตรีจำนวนมากออกจากพื้นที่ในครัวเรือนสู่พื้นที่การทำงานนอกบ้านส่วนหนึ่งของการเข้าสู่ตำแหน่งที่สงวนไว้สำหรับผู้ชายนั้นดูเหมือนว่าภาพผู้หญิงเก่งคือ ภาพผู้หญิงทำงานอย่างผู้ชายได้แต่ในขณะเดียวกันผลสำเร็จของการเปลี่ยนแปลง บทบาทดั้งเดิมของผู้หญิงเกิดจากการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษากฎหมายการมีสิทธิทางการเมืองและการทำงานภาพเหล่านี้กลับสตรีในอุดมคติแบบเดิมที่เป็นแม่ศรีเรือนหมดไปโดยสิ้นเชิงส่วนรูปแบบการสมรสเปลี่ยนแปลงน้อยมากจากข้อมูลสำมะโนประชากรพบว่าสัดส่วนของสตรีโสดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490-2537 อายุเฉลี่ยแรกสมรสแตกต่างการตามเขตชนบท (กุลล,สุนทรธาดา และ อุมารณ์ ภัทรววนิชย์, 2542,35) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมอีสานเริ่มเปลี่ยนรูปแบบการ

ดำเนินชีวิตจากรูปแบบการดำรงอยู่กับรูปแบบใหม่ให้โอกาส และขณะเดียวกันก็กดดันสตรีในสังคมด้วย

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีผลทำให้สตรีอีสานเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งในครอบครัวชุมชนชัดเจนขึ้นและมีสตรีอีสานรับเลือกตั้งเข้ามาเป็นนักการเมืองในปี 2492 นับว่าเป็นกระแสที่มาจากแรงพอสสมควรเป็นพลังเพื่อแสดงว่าสตรีได้มีความสามารถทัดเทียมกับบุรุษ ผู้คนเริ่มคุ้นเคยกับภาพสตรีนักการเมืองนักธุรกิจเป็นผู้บริหารระดับสูงตามลำดับซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เดิมที่เคยเป็นตำแหน่งที่ผูกขาดเฉพาะบุรุษเท่านั้นโดยเฉพาะสตรีชั้นกลางและมีฐานะดี โอกาสทางการศึกษามีโอกาสได้ทำงานดีรายได้สูงและเลี้ยงตนเองได้

บทบาทผู้นำสตรีในภาคอีสาน

ในอดีตวัฒนธรรมสังคมไทยแทบจะไม่มีหรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่มีบทบาททางการเมืองเลยก็ว่าได้ เพราะสตรีถูกอบรมสั่งสอนให้ถูกออกแบบภายใต้วาทกรรม “กุลสตรี” มีหน้าที่ดูแลบ้านเรือนและครอบครัวเป็นหลัก ส่วนผู้ชายมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว รวมถึงการบริหารกิจการบ้านเมือง จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎรซึ่งมีอำนาจการตัดสินใจทางการเมืองของไทยมีความคิดเชิงประชาธิปไตย และเสรีนิยมด้วยการพัฒนาบทบาทและสถานภาพสตรี (สุจิตรา ทรงมัจฉา, 2562) ทำให้สตรีมีโอกาสดำเนินการศึกษาเรียนรู้ปัญหาและอุปสรรค อันนำไปสู่การเรียกร้องสิทธิของสตรีให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้ชาย และมีสิทธิทางการเมือง ในปี พ.ศ. 2476 ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งรวมทั้งการออกเสียงในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การพัฒนาสตรีภายใต้กระแสความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง มักเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยเสมือนว่า ประเด็นเรื่องการพัฒนาสตรี นั้นจำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากมหาชน ปัจจุบัน เรื่องการพัฒนาสตรีตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกมองจากสายตาตามหาชนท่ามกลางมายาคติที่สังคมมีต่อเรื่องเพศและต่อแนวคิด สตรีนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นเรื่องกระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางเพศ ก็มีได้หยุดอยู่กับที่ กระแส การพัฒนาสตรีได้มีลักษณะของความเป็นพลวัต (Dynamic) ซึ่งองค์กรผู้หญิงมีพัฒนาการแบบเชี่ยวชาญลงลักษณะเดียวกันก็แผ่ขยายความร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ทางด้านโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ รวมถึงมีการพัฒนายุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับเงื่อนไขไปด้วยปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองได้มีส่วนช่วยในการผลักดันให้บทบาทของสตรีมี

การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพราะว่าผู้ชาย ชุมชน และสังคม ยังมีทัศนคติโน้มเอียงในเรื่องมิติหญิงชาย และความเท่าเทียมกันทางเพศ และเนื่องจากทัศนคติโน้มเอียงจึงทำให้เกิดการปิดกั้นโอกาสของผู้หญิงในการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิของสตรีในฐานะที่เป็นพลเมือง ย่อมมีสิทธิหน้าที่ และความเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษในทางการเมืองและในยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ. 2560–2564 ที่แบ่งออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 1 ความเสมอภาค เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย (Paradigm Shift Measures) (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2560) ทำให้บทบาทสตรี มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายมากขึ้นจนทำให้สตรีบางกลุ่มที่สนใจเรื่องการเมือง ได้มีโอกาสสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อสร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกับชายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งใน ฉบับปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ได้มีการกำหนดกลไกเอื้อต่อการสร้างความเสมอภาคทางเพศและมาตรการพิเศษต่างๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรมระหว่างเพศและเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2560 ฉบับปัจจุบัน ดังเช่น ที่กำหนดไว้ในมาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุคนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม...” ในมาตรา 90 ระบุเรื่องของการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ด้วยการระบุให้พรรคการเมืองคัดเลือกและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ โดย “การจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคสอง ต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยโดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง”

ในแผนยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. 2561–2580 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพความรู้ความสามารถและภาวะผู้นำของสตรีเพื่อให้มีบทบาทในทางการเมืองและการบริหารทั้งในระดับสากลระดับชาติและในระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและกว้างขวาง (สำนักงาน

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) เห็นได้ว่ารัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของสตรีควรต้องส่งเสริมความเป็นผู้นำโดยสร้างความเด่นชัดในความสามารถ ความเก่ง ให้มุ่งมั่น มีความเพียรพยายามพร้อมที่จะก้าวไปสู่ชัยชนะจนประสบความสำเร็จ มีการตื่นตัวทางการเมืองและกล้าตัดสินใจในการลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกพรรคเพื่อสร้างผลงานที่โดดเด่น สร้างภาพลักษณ์ให้โดดเด่นทางที่ดี ให้มีสง่าราศี อาทิ การขึ้นเวทีปราศรัยการอภิปรายในรัฐสภา การให้ข่าวต่าง ๆ ทาง Social Media ผ่านการเรียนรู้ สังคมประสบการณ์ และสร้างสมบุคลิกลักษณะ ได้รับความไว้วางใจจากครอบครัว มีแวพผู้นำ มีพลังในการคิด ตัดสินใจ มีลักษณะสมบูรณ์ แข็งแรง อดทน เสียสละ มีฐานมั่นคง สตรีก้าวสู่บทบาทผู้นำด้านการเมืองโดยการสะสมบารมีของต้นตระกูลหรือมีบรรพบุรุษเป็นนักการเมือง บิดามารดา หรือสามีเป็นผู้นำท้องถิ่น อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง และฐานะทางเศรษฐกิจดี และหน้าที่การทำงาน ดังนั้นการได้รับการศึกษาดี มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ มีส่วนสนับสนุนให้มีโอกาสเป็นผู้นำ

ยุทธศาสตร์การเป็นผู้นำด้านการเมือง เริ่มจากการเตรียมความพร้อมตนเองรอบด้าน และทำงานนอกพื้นที่ผลักดันตนเองเข้าสู่บทบาทผู้นำ โดยใช้พื้นที่สาธารณะภายในชุมชนสร้างกระแสศรัทธา และความเชื่อมั่นจากสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ มุ่งเจาะลึกประชาชนในระดับรากหญ้า และข้าราชการระดับกลาง ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาก้าวสู่บทบาทผู้นำใช้ระบบอุปถัมภ์พรรคพวก และนักการเมือง นอกจากนี้ยังใช้เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าสู่ตำแหน่งความสำเร็จของผู้นำ คือ การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สามารถทำให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามแนวทางของตน และความสามารถในการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นถือว่าประสบผลสำเร็จสูงสุด

บทบาทผู้นำสตรี เกิดจากการสร้างตนเองด้วยการสั่งสมความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ทักษะวิชาชีพค้นพบตนเองรู้จักตนเอง ว่าเป็นใครมีความรู้สึกร่างกายจิตใจและพลังอย่างไรจึงจะพบความสำเร็จสูงสุดที่เกิดจากการค้นพบตัวเองโดยจากพลังกายพลังจิตและพลังสติปัญญา มีความสามารถอย่างรู้จักกว้างมองไกลใฝ่สูงจัดอีसानที่ก้าวขึ้นสู่บทบาทผู้นำมักปรากฏขึ้นในลักษณะที่โดดเด่นกว่าสตรีอื่น แตกต่างชัดเจนคือ ผู้นำสตรีทุกท่านที่ศึกษามีบทบาทสูงไม่ชอบอยู่เนิ่งมีความทะเยอทะยานมีความนึกคิดมีจินตนาการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มีความมุ่งมั่นและปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะพบความสำเร็จในการแสดงความสามารถให้ผู้อื่นยอมรับมีความขยัน ทรหด อดทน อดกลั้น กล้าเสี่ยง และชอบแข่งขัน

เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จอันเป็นสุดยอดแห่งความปรารถนาที่เป็นผู้นำจึงต้องมีความพร้อม และรับผิดชอบชะตาชีวิตของผู้อื่น และพร้อมให้การช่วยเหลือผู้อื่นโดยเฉพาะผู้มีสถานภาพต่ำกว่าตน

บทบาทผู้นำสตรีในด้านการเมือง และการศึกษาต้องเริ่มต้นจากการมีต้นทุนชีวิตจากวัยเด็กผ่านการเรียน และสั่งสมประสบการณ์การได้รับการศึกษาที่ดีฐานะครอบครัวก็มีส่วนสนับสนุนให้มีโอกาสเป็นผู้นำ เพราะถ้าหากฐานะครอบครัวยากจน คงไม่คิดเพื่อส่วนรวม คิดแต่เรื่องใกล้ตัวเพียงว่าทำอย่างไรจะมีอยู่มีกิน ส่วนคนที่มีความพร้อมไม่ต้องคิดในเรื่องเหล่านี้ย่อมมีโอกาสคิดเรื่องอื่นและได้ทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อส่วนรวม นับเป็นก้าวหนึ่งของการเป็นผู้นำเพราะการเป็นนักการเมืองต้องทุ่มเทมากกว่าการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ในขณะที่ฐานะยากจน หากไม่ละทิ้งการศึกษา และขยันหมั่นเพียรก็มีโอกาสเป็นผู้บริหารได้ ขึ้นอยู่กับ การไขว่คว้าโอกาสเพื่อตนเองแค่ไหน แต่เมื่อมาถึงจุดหนึ่งการแสวงหาโอกาสเพื่อตนเองต่างก็ เป็นเรื่องของการต่อรองผลประโยชน์ รวมทั้งต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้มีโอกาสเป็นผู้นำ ซึ่งไม่ว่าบุรุษ หรือสตรีเมื่อก้าวขึ้นมาสู่บทบาทผู้นำองค์กรทางการเมืองและการศึกษา ย่อมต้องใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งเพื่อมีบทบาทในสังคมและสร้างพลังผู้นำสตรีให้กับตนเอง ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองและมีบทบาทในการกำหนดนโยบายมากขึ้น เพราะผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

สตรีอีสานที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองคนแรกคือ นางอรพินท์ ไชยกาล ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติม ปรากฏว่าหนึ่งในสองคนของผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีเป็นสตรี คือคุณอรพิน ไชยกาล จากพรรคประชาชนที่มีนายเลียง ไชยกาล เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งทำให้เกิดวาทกรรมที่ว่า “ว้างามคู่” ซึ่งคุณอรพินได้เข้าทำงานการเมืองในสภาร่วมกับสามี สมัยนั้นเป็นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายเลียง ไชยกาล ได้ดีเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย... และในปีเดียวกันก็มีสตรีอีก 2 ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิก (สุจิตรา ทรงมัจฉา, 2562) “ว้างามคู่” จึงหมายถึงการลากเกวียนไปพร้อมกัน ไม่ได้เป็น “ข้างเท้าหลัง” อีกต่อไป ทำให้บทบาทของผู้หญิงเริ่มถูกมองในอีกมิติหนึ่งในฐานะผู้คอยสนับสนุนทางการเมืองนอกจากนี้สตรีก็มีบทบาทช่วยรณรงค์หาเสียง และเป็นผู้สนับสนุนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมี การปิดกั้นโอกาสของสตรีในการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง เนื่องจากไม่มีความเสมอภาคเทียบเท่าบุรุษ ทั้งในด้านสิทธิหน้าที่ บทบาททาง

การเมือง การตัดสินใจทางการเมืองและการได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย “ผู้หญิงก็สามารถปกป้องครอบครัว ชุมชน และมีส่วนร่วมทางการเมืองได้”

สรุป

บทบาทสตรีทางการเมืองในอีสาน ทุกคนมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตเหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่ความสามารถในการแก้ไขข้อจำกัดนั้น ซึ่งในชีวิตของคนเรามีความจริงในการดำรงอยู่ในจิตสำนึก และถูกกำหนดโดยสถานการณ์ ดังนั้นประสบการณ์ชีวิตจึงเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถรับรู้ด้วยจิตสำนึก ไม่ว่าจะเป็นความคาดหวัง ความกลัว ความวิตกกังวล และความทรงจำที่ประทับแน่นอยู่ในตัวตนของบุคคล

บทพิสูจน์ว่า ผู้นำสตรีทุกท่านเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการใช้โอกาสกับความสามารถ ที่ต้องการเป็นคนหนึ่งที่มีความประสบความสำเร็จการเป็นผู้นำทั้งทางด้านการเมือง และด้านการศึกษา บนเส้นทางสู่ความสำเร็จ แม้เป้าหมายที่ใฝ่ฝันของใครหลายคนอาจบังเอิญเหมือนกัน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า หนทางที่ก้าวเดินจะต้องย่างก้าวซ้ำรอยคนอื่นเสมอไป สตรีที่เป็นผู้นำย่อมต้องการให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตนเอง แสดงถึงบุญบารมีความสามารถสั่งการผู้อื่นได้ ซึ่งเกิดขึ้นโดยความสามารถ มีการศึกษาสูง มีจิตใจที่มั่นคงเด็ดเดี่ยว เชื่อมมั่นในตัวเองสูง มีบุคลิกลักษณะที่ดี แต่งกายดีมีฐาน กล้าแสดงออก รู้จักกาลเทศะ และโอกาสอันควร มีความกระตือรือร้นมีความอดทนสูงต่อความตึงเครียด มีพลังในการนึกคิดมีจินตนาการสร้างสรรค์ใหม่ๆที่สามารถเป็นจริงได้ นอกจากนี้บทบาทในการทำงาน ต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสังคม มีวิธีคิดแบบตาข่ายรอบด้านเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด นำความคิดนั้นมาใช้ในการแก้ปัญหา หากเป็นผู้บริหารสตรีระดับสูงจะก้าวเข้ามาดูแลตรวจสอบงานมุมกว้าง รวบรวมข้อมูลแล้วเจาะลึกเวลาตัดสินใจจะคำนึงถึงตัวแปรมากมาย คิดในเชิงนำมาทำมากกว่ารูปธรรม คิดจากเรื่องใกล้ตัวออกไปไกลตัวมองตนเองไม่ได้เป็นผลที่ตนเองแสดงออกต่อสังคม แต่มาจากตนเองคิดว่าผู้อื่นมองตนเองอย่างไร และตัดสินใจพฤติกรรมอย่างไร รู้จักตนเองและมีวัตถุประสงค์ในการทำงานที่ชัดเจนมีผลต่อบุคคลในด้านความรู้สติปัญญา ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การมองผู้อื่นและละเอียดถี่ถ้วนทั้งในการทำงานและในครอบครัว

ดังนั้นบทบาทผู้นำสตรีทางการเมืองทางภาคอีสาน ต้องมีศักยภาพในตนเองที่สามารถทำให้บุคคลอื่นเชื่อฟังยอมรับ ปฏิบัติตาม การมีบทบาทเกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่เกิดขึ้นในระดับ

ที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขของสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความเข้มแข็งสมบูรณ์ทางกายให้ความรู้สึกทรหด ความแข็งแรง สมบูรณ์ทางจิตใจ ให้รู้สึกอดทน ซึ่งต้องมีพลังความรู้ ทักษะ ความชำนาญวิชาชีพ บุคลิกภาพและปัจจัยทางสังคมที่จะทำให้เกิดพลัง รวมทั้งความรู้สึกว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่น และมีการยอมรับจากผู้อื่นหากไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลก็เป็น การยากที่จะเข้าใจรายละเอียดของบทบาทผู้นำ และเป็นบทบาทแห่งความสามารถ ให้สัมฤทธิ์ ผล และสามารถควบคุมพฤติกรรมคนอื่นได้ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถสร้างคน และใช้สมัครพรรคพวกหรือบริวารโน้มน้าวให้ทำตามความต้องการของตนได้ การได้เป็นผู้นำส่วนหนึ่งก็เพราะสร้างบารมีและสั่งสมคุณงามความดีไว้ให้มากนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ วิลาวัลย์. (2562). บทบาทและการสื่อสารในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง : ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2554-2556. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 226-237.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศตรี พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนนา. (2561). บทบาทหน้าที่ของสาขาพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. Academic Focus (มิถุนายน), 1-18
- จุฑาพรรธน์ ผดุงชีวิต และคณะ.(2545). การได้มาซึ่งอำนาจพลังของสตรี : การศึกษาบทบาท ของสตรีในการเป็นผู้นำการพัฒนาและการใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารในการพัฒนาชุมชน. ม.ป.ท.
- รสลิน ศิริยะพันธุ์ และคณะ. (2551). พฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางกับพัฒนาการ ทางการเมืองไทย : ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 24(2).
- Dokthaisong, B. (1992). Leadership and Leadership Theory. Bangkok: Imprint.

- Gibson. J.L., Ivancevich.J.M. & Donnelly. J. H. (1997). Organizations. Behavior. Structure. Processes. (9th Edition). Boston: Mc Graw – Hill.
- McKinsey & Company. (2019). Women in the Workplace 2019. Retrieved May 20, 2020, from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/gender-equality/women-in-the-workplace-2019#>
- Isaranuwatchai, N. (2007). The Desirable Leadership in the Globalization: A Study of the Principles of the Buddha-Dhamma. (Master's thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Nittayaramphong, S & Smitasiri, S. (1999). Leader. 4th Edition. Bangkok: Phikhanes Printing Center
- Prasertsri, R. (2001). Leadership. Bangkok: Thanathud Printing Co., Ltd.
- Tayakkanon, K. (2000). Leadership Creation Techniques. Bangkok: Rung Wattana Printng House.
- Wongput, K. (2002). Leadership. Bangkok: B.K. Interprint Co.,Ltd

กลไกป้องกันการทุจริตของภาคประชาชน ผ่านการสอดส่องและเสนอแนะ*

MECHANISMS TO PREVENT CORRUPTION OF THE PEOPLE'S SECTOR THROUGH SURVEILLANCE AND RECOMMENDATIONS

จิรวัดน์ วัฒนธนาม

Jirawat Watthanathanom

วีรนุช พรหมจักร

Weeranuch Promjuk

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Silanchang Campus, Thailand

E-mail: weranuch13032525@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและอธิบายกลไกป้องกันการทุจริตของภาคประชาชน ผ่านการสอดส่องและเสนอแนะ ซึ่งกลไกดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล เป็นการป้องกันมิให้สังคมไทยเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอันจะส่งผลกระทบต่อทุกด้านของประเทศ และการสร้างกลไกป้องกันการทุจริตในภาคประชาชนผ่านการสอดส่องและเสนอแนะนั้นเป็นบทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด ที่มีภารกิจอำนาจหน้าที่ในการสอดส่องและให้ข้อเสนอแนะ แก่หน่วยงานของรัฐตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ใช้ธรรมาภิบาลกลายให้เป็นกลยุทธ์ หลักการ แนวความคิด และแนวปฏิบัติในการบริหารงานในหน่วยงาน เพื่อจะช่วยป้องกันปัญหาการทุจริตได้ในระยะยาว อีกทั้งป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่กระทำความผิด รวมถึงเกิดความละอายที่จะกระทำความผิดเปรียบเสมือนการทำแนวกันไฟ ก่อนเกิดไฟไหม้ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาว ดังนั้นจึงมุ่งที่จะนำเสนอถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันโดยใช้แนวทางในการสอดส่อง และเสนอแนะแนวทางป้องกัน และแก้ไขการทุจริต โดยนำหลักธรร

---

* Received 25 August 2022; Revised 31 October 2022; Accepted 31 October 2022

มาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับแนวทางการป้องกัน ป้องปราม แก้ปัญหาแบบบูรณาการรวมถึงการ
ป้องกันการทุจริตอันจะเกิดประโยชน์สังคมไทยต่อไป

คำสำคัญ : การป้องกันปรามการทุจริต; การสอดส่องและเสนอแนะ

Abstract

This article aims to study and explain mechanisms to prevent corruption in the public sector. through surveillance and recommendations This mechanism is part of the good governance. This is to prevent Thai society from encountering corruption that will affect all aspects of the country. And the creation of anti-corruption mechanisms in the public sector through surveillance and recommendations is an important role of the Provincial Governance Committee. with the task of monitoring and giving recommendations to government agencies as well as government officials to use good governance methods Use good governance to become strategies, principles, concepts and practices in the management of the organization. in order to help prevent corruption problems in the long run It also prevents officials from committing crimes. including embarrassment to commit wrongdoing It is like making a fire barrier. before a fire that will cause long-term damage Therefore, it aims to present the importance of public participation in the prevention of surveillance by means of surveillance. and recommend preventive measures and fix corruption by applying the principles of good governance to the prevention, prevention, and integrated solutions, including the prevention of corruption, which will further benefit Thai society.

Keywords: Mechanisms to Prevent Corruption, Surveillance and Recommendations

บทนำ

กลไกป้องกันปรามการทุจริตของภาคประชาชน ผ่านการสอดส่องและเสนอแนะ เป็นแนวทางหรือมาตรการแก้ไขปัญหาการป้องกันการทุจริตในสังคมไทย นอกจากการใช้มาตรการทางด้านกฎหมายในการปราบปรามแล้ว ควรนำหลักการบริหารจัดการบ้านที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จึงจะต้องมีการสร้างเครื่องหมายแห่งความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเองและสังคม เช่น หลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความดี มีจิตสำนึกที่ดี ซึ่งเป็นแนวทางแก้ไขและปราบปรามการทุจริตในองค์กรภาครัฐเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นในอนาคต รัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการทุจริต ซึ่งได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ

ประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) และ กรมสอบสวนคดีพิเศษแห่งราชอาณาจักรไทย (DSI) ทั้ง 4 หน่วยงานมีบทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่แตกต่างกันไป เดิมเป็นการทำงานที่ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเอง จนเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่ง ที่ 69/2557 เรื่อง มาตรการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ข้อ 1 กำหนดว่า “ให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ กำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ในส่วน ราชการ และหน่วยงานของรัฐ โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริม การมีส่วนร่วมจาก ทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวังเพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบได้” ประกอบกับ นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายรัฐบาลต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 โดยนโยบาย ข้อ 10 ด้านการส่งเสริมการบริหารราชการ แผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในภาครัฐได้ กำหนดสาระสำคัญในข้อ 10.7 ว่า “ส่งเสริม และสนับสนุนภาคีองค์กรภาคเอกชน และ เครือข่ายต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสอดส่อง เฝ้าระวัง ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือต่อต้านการ

ทุจริตและ ประพฤติมิชอบ ทั้งจะวางมาตรการคุ้มครองพยานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินคดีทุจริต และประพฤติ มิชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ถูกแทรกแซงหรือขัดขวาง” และได้มีการประชุมได้พิจารณาแนวทางในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานแล้ว เห็นชอบให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) การปฏิบัติงานร่วมกันในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการทุจริต ประพฤติมิชอบ โดยมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดทำร่างข้อตกลง (MOU) และแจ้งให้ หน่วยงานทั้ง 4 หน่วยงาน พิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบ ต่อมาในคราวประชุมเพื่อพิจารณาร่างบันทึก ข้อตกลงดังกล่าว ระหว่างคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และ กรมสอบสวนคดีพิเศษแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 29 มกราคม 2558 เวลา 09.30 น. ณ ห้องประชุมอรรถไกรวัลลภ ที่ประชุมได้เห็นชอบให้มีเนื้อหาในบันทึกข้อตกลง เป็น 3 ด้าน ได้แก่ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ การป้องปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ และการปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ (ส่วนบริหารงานคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด สำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2564)

จะเห็นได้ว่า มีการกำหนดกลไกป้องปรามการทุจริตขึ้น เป็นหนึ่งในสามด้านที่เป็นผลจากการประชุมดังกล่าวข้างต้น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่เห็นได้ชัดเจนจากบทบาทองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่องและให้ข้อเสนอแนะ แก่หน่วยงานของรัฐตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การสอดส่องและให้ข้อเสนอแนะที่เรียกว่า คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) ถือกลไกป้องปรามการทุจริต โดยจะทำงานร่วมกับ 4 หน่วยงานที่มาทำบันทึกข้อตกลง (MOU) การปฏิบัติงานร่วมกันในการป้องกัน ป้องปราม และปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบต่อไป

กลไกป้องปรามการทุจริตของภาคประชาชน ผ่านการสอดส่องและเสนอแนะ

กลไกป้องปรามการทุจริตของภาคประชาชน ผ่านการสอดส่องและเสนอแนะ มีสองความหมายได้แก่ คำว่า”สอดส่อง”หมายถึง การเอาใจใส่ดูแล การตรวจตราโดยทั่วไป การ

สังเกตเหตุการณ์ การเฝ้ามองดู เป็นกลไกที่สำคัญของบทความนี้ ที่มีส่วนสำคัญในโลกใบนี้ ปราบการทุจริต เป็นคำใหม่ที่น่าสนใจ จากเดิมส่วนใหญ่จะมุ่งเน้น คำว่า ป้องกัน ในการคาดหวังที่จะนำมาตราการป้องกันมาเป็นมาตรการแรก ๆ ในการป้องกันการทุจริต ไม่ว่าจะเป็น การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างค่านิยม การปลูกจิตสำนึก และการปรับทัศนคติ ของคนในสังคมให้ถูกต้องในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต และต่อต้านการทุจริตประพฤตินิยมหลักจากที่นำหลักการดังกล่าวมาใช้ได้ระยะเวลาหนึ่งกลับพบช่องโหว่ของมาตรการในการป้องกัน ทำให้การใช้มาตรการป้องกันอาจไม่เพียงพอต่อการควบคุมป้องกันการทุจริตได้ เหตุเพราะกว่าจะรู้ถึงการทุจริต ก็เกิดความเสียหายเสียแล้ว ทำให้ประชาชนในพื้นที่เสียประโยชน์ในการพัฒนา เพราะเกิดการทุจริต หรือการพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ตามที่ควรจะเป็น จึงเป็นสิ่งที่ภาคประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดูแลพื้นที่ ดูแลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาพัฒนาในพื้นที่ของตน การสอดส่องของตัวแทนภาคประชาชน ที่เห็นเด่นชัดยกตัวอย่างการทำงานของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด ที่มีภารกิจ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในการสอดส่องและให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ใช้การบริการกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นกระบวนการที่มาปิดช่องโหว่ของกลไกการป้องกันการทุจริต โดยเข้ามาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ป้องปราม สอดส่อง มิให้เกิดการทุจริตจนเกิดความเสียหาย หรือการพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ในการปฏิบัติหน้าที่เมื่อภาคประชาชนพบเจอสิ่งบอกเหตุ ที่คาดว่าจะอาจจะไม่ถูกต้องหรือจะนำไปสู่การทุจริต ก็จะเข้าไปสอดส่องดูแล และให้ข้อเสนอแนะในการทำงานให้ถูกต้อง ผ่านการรายงานหน่วยงานให้ทราบปัญหาแต่เนิ่น ๆ และหาแนวทางในการป้องปรามต่อไป จากประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ของผู้เขียนในคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดหลายสมัย โดยเป็นการมีส่วนร่วมของในนามภาคเอกชน พบเห็นการทำงานของคณะกรรมการภาคประชาชนส่วนอื่น เช่น ภาคประชาสังคม ที่เป็นตัวแทนประชาชน ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัด ด้วยการเป็นเจ้าของพื้นที่ ย่อมเข้าใจพื้นที่มากกว่าคนอื่น ทราบปัญหา อุปสรรค ความต้องการของคนในพื้นที่เป็นอย่างดี และย่อมผลักดันดูแลผลประโยชน์ที่จะเกิดจากการพัฒนาตามโครงการที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี ไม่เพียงแต่จะดูแลพื้นที่ของตน ยังส่งผลต่อพื้นที่ข้างเคียง ที่จะได้รับอนิสต์ของการทำหน้าทีนี้ ในการผลักดันโครงการในการพัฒนาต่อเนื่อง อันเป็นผลจากการสอดส่องของภาคประชาชน ย่อมเห็นอนาคตของพื้นที่ ในการที่จะพัฒนาต่อยอด และนำไปสู่ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ พื้นที่ใกล้เคียง นำไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาของอำเภอและจังหวัดใน

ภาพรวม เมื่อไม่มีช่องโหว่ในเกิดการทุจริต ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ของงบประมาณ ก็จะนำมาสู่โครงการต่อยอดที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การบูรณาการของหน่วยงานก็มีผลเช่นกัน ความพร้อมของหน่วยงาน มีความพร้อมไม่เท่ากันโดยเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร เครื่องจักรอุปกรณ์ดำเนินการ ต้องมีการอาศัยการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่มีความพร้อมมากกว่า การประสานงานของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด มีบทบาทเข้ามาประสานงาน ผ่านการเสนอแนะหน่วยงานในการของความช่วยเหลือ โดยอาศัยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดเป็นต้นเรื่องในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ที่หยิบยกตัวอย่างข้างต้น เพื่อให้เห็นประโยชน์และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อดีของการสอดส่องและเสนอแนะ ที่เป็นกลไกป้องปรามการทุจริตที่มาจากประสบการณ์การทำงานจริงของผู้เขียน เพื่อให้เห็นรายละเอียดกลไกการป้องปราม และการปราบปราม การทุจริต ประพฤติมิชอบ สามารถแยกรายละเอียดดังนี้

การป้องปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เป็นส่วนหนึ่งของการสอดส่องการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างค่านิยม การปลูกจิตสำนึก และการปรับทัศนคติของคนในสังคมให้ถูกต้องในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต และต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ
2. แลกเปลี่ยนความรู้ และข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับบทบาท การกิจและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในวงกว้าง เพื่อให้ประชาชนรับทราบ และร่วมกันสอดส่องดูแลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ของหน่วยงาน ภาครัฐให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และบรรลุมิติวัตถุประสงค์ที่กำหนด (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546)

โดยการป้องปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ และการปราบปรามการทุจริต อาจจะมีลักษณะที่คล้ายกันจนเกิดความเข้าใจผิด และหลายครั้งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเองเกิดความเข้าใจผิดจนทำ

ให้บางครั้งบทบาทหน้าที่คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด ถูกมองว่าทำเกินอำนาจหน้าที่ ซึ่งแท้จริงแล้วมีรายละเอียดที่แตกต่างกันดังนี้

การป้องปรามการทุจริตประพจน์มิชอบ

1. การให้ความรู้และสร้างทักษะในการไปติดตาม สอดส่อง หรือตรวจสอบแผนงาน/โครงการของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งเรื่องร้องเรียน ตลอดจนการสังเกตการณ์ในเรื่องต่างๆ ที่สงสัยว่ามีการ กระทำความผิดหรือมีความไม่โปร่งใสในการดำเนินการ

2. การมีส่วนร่วมในการลงพื้นที่เพื่อสอดส่องหรือตรวจสอบแผนงาน/โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่

การปราบปรามการทุจริตประพจน์มิชอบ

1. สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละหน่วยงาน และการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน การเสนอตัวเป็นพยาน เป็นต้น

2. กรณีมีการสอดส่องหรือตรวจสอบพบว่าการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ หรือมีการทุจริตประพจน์มิชอบในส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หากพิจารณาแล้ว เห็นว่า การละเลยดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรหรือหน่วยงานใด ให้องค์กรหรือ หน่วยงานหรือคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดที่ได้รับเรื่องไว้ ส่งเรื่องให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบโดยเร็ว

3. การประสานงานและเครือข่าย ให้แต่งตั้งผู้ประสานงานเพื่อประสานข้อมูลปรึกษาหารือ และประสานการปฏิบัติงาน รวมทั้งการเป็นเครือข่ายร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ต่อการปฏิบัติงาน โดยกำหนดช่องทางในการติดต่อระหว่างหน่วยงานที่ชัดเจน (ส่วนบริหารงานคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด สำนักตรวจราชการสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2562)

จะเห็นได้ว่าป้องปรามการทุจริตประพจน์มิชอบ และการปราบปรามการทุจริต มีรายละเอียดที่ต่างกันอย่างชัดเจนเพราะการป้องปรามการทุจริต เปรียบเสมือนแนวกันไฟเพื่อไม่ให้เกิดไฟไหม้ลุกลามเสียหาย แต่การปราบปรามการทุจริต เป็นการดับไฟเมื่อเกิดไฟไหม้แล้วนั่นเอง

หลักของการสอดส่องและเสนอแนะ

หลักของการสอดส่องและเสนอแนะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ต่อขบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ตลอดจนงานที่ต้องร่วมกันทำ จะต้องไปตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการได้แก่

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาอย่างเคร่งครัด เคารพ และปฏิบัติตามกติกา โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรมของประชาชน

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามสนับสนุนให้ประชาชนขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีระเบียบวินัย มีนิสัยการทำความดีที่ซื่อสัตย์จนกลายเป็นนิสัยของชาติ สามารถเห็นได้หลายด้าน เช่น มีเมตตาธรรม คือ การหวังให้ผู้อื่นมีความสุข มีคุณธรรม ทำสิ่งที่ถูกต้อง ครบถ้วนทุกขั้นตอน มีความกตัญญูและมีความคิดแทนคุณ การรู้จักความละเอียดและกลัวบาปเป็นคุณธรรมและช่วยยกระดับค่านิยมของตนให้สูงขึ้น เป็นที่เคารพนับถือของมวลชน

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ สามารถตรวจสอบทุกอย่างในที่ทำงาน ตอบทุกคำถามอย่างชัดเจนตามความรับผิดชอบ สิ่งนี้ตรงกันข้ามกับการทุจริต และการทุจริตโดยสิ้นเชิง

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยพึงระลึกไว้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของสถาบันฯ นอกเหนือจากงานในหน้าที่แล้ว กิจกรรมอื่นที่มีผลต่อสถาบันฯ จะต้องร่วมมือกัน อะไรที่ไม่ดีต้องทักท้วง

5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การมีจิตสำนึกในหน้าที่ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม สิทธิ และหน้าที่ ปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างตามหลักประชาธิปไตย ร่วมรับผิดชอบต่อผลงานที่ทำเอง ทำโดยกลุ่ม ทำในนามสถาบันฯ ถ้าดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ถ้าผิดพลาดบกพร่องต้องช่วยกันแก้ไขไม่วางเฉย

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลิตสินค้าย่อมมีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ (นายพินิจ เชื้อแพ่ง, 2559 : 143-144)

จะเห็นได้ว่า การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และที่สำคัญให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ

สรุป

หลังจากได้ทราบภาพรวมของกลไกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกัน การป้องปราม การปราบปรามการทุจริต กลไกการป้องปรามของภาคประชาชน โดยการทำงานผ่านคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด ที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจเอกชน และยังเสริมด้วย สมาชิกสภาท้องถิ่นที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารด้วย ย่อมแสดงถึงเจตนารมณ์ที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 ในแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีบทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่สอดส่อง และให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐให้ใช้หลัก การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ผลของการทำหน้าที่ดังกล่าว ถือเป็นการป้องปรามหลังจากที่มีการป้องกันการทุจริตแล้วในขั้นต้น ขั้นตอนป้องปรามเป็นการเอาใจใส่ดูแล การตรวจตราโดยทั่วไป การสังเกตเหตุการณ์ การเฝ้ามองดู ตามความหมายของการสอดส่อง ภาคประชาชนสามารถสอดส่องงบประมาณโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ว่าได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์โครงการ มีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีความคุ้มค่าให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ถ้าพบข้อบกพร่องหรือมีการดำเนินการไม่เป็นไปตามงบประมาณ โครงการที่ได้รับมาหรือพบการทุจริต ก็สามารถให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานดังกล่าวให้ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง หรือส่งเรื่องให้หน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่เข้ามาตรวจสอบอย่างทันทั่วถึง ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่องบประมาณแผ่นดิน กระบวนการนี้เป็นการป้องปรามผ่านการสอดส่อง เฝ้าติดตาม เพื่อมิให้เกิดการทุจริต จากแนวความคิดข้างต้น ผู้เขียนสรุปได้ว่าหลักธรรมาภิบาลคือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเป็นหลักแนวคิดที่นำไปสู่การ

สอดส่อง และให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นการป้องปรามไม่ให้หน่วยงานของรัฐกระทำผิด จะกล่าวได้ว่าเป็นกลไกป้องปรามการทุจริตของภาคประชาชน ผ่านการสอดส่องและเสนอแนะนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

พินิจ เชื้อแพ่ง, (2559). การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. ใน การประชุมวิชาการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (2565). เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2565 จาก

<http://www.phichit.go.th/phichit/index.php/2019-11-15-08-26-55>

สำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ส. (2562). คู่มือคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.). กรุงเทพมหานคร: สำนักตรวจราชการ.

การสื่อสารทางการเมืองกับวาทกรรมทางการเมืองในสังคมไทย*

POLITICAL COMMUNICATION AND POLITICAL DISCOURSE IN THAI SOCIETY

พระครูเกษมวัชรดิตถ์ (รอดจากทุกข์)

Phrakhrukasemwatcharadhit (Rodjaktook)

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม)

Phramaha Ekkawin Piyaweero (Asim)

พระครูวินัยธรรณิษฐ์ สุวฑฒ์ (สุขพานิช)

Phrakhruvinaithon Athit Suvaddho (Sookpanich)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat College, Thailand

E-mail: Kasem2555Ac@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องการสื่อสารทางการเมืองกับวาทกรรมทางการเมืองในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอในประเด็นดังนี้ 1) การสื่อสารทางการเมืองไทยมีลักษณะอย่างไร 2) วาทกรรมทางการเมืองไทยเป็นอย่างไร 3) บทบาทความสำคัญของวาทกรรมทางการเมือง ผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย ประเด็นที่ 1) พบว่าลักษณะการสื่อสารทางการเมืองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตสังคมไทยยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากนัก ช่องทางในการสื่อสารข่าวสารข้อมูลมักจะเป็นข้อมูลแบบทิศทางเดียว เป็นการสื่อสารจากองค์กรทางการเมืองไปยังประชาชนทางเดียว โดยที่ประชาชนไม่ส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับรู้แล้วนั้น ในขณะที่การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันจะเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันของฝ่ายการเมืองและประชาชนเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทิศทาง โดยมีสื่อมวลชนและช่องทาง social media เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ประเด็นที่ 2) พบว่าการสื่อสารทางการเมืองของ

---

* Received 25 September 2022; Revised 4 October 2022; Accepted 20 October 2022

องค์กรทางการเมืองไทยผ่านวาทกรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติของมนุษย์ วาทกรรมการเมืองเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อ ทั้งความคิดและทางการปฏิบัติ ไปพร้อม ๆ ในเวลาเดียวกัน และประเด็นที่ 3) พบว่าบทบาท ความสำคัญของวาทกรรมทางการเมืองผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทยนั้น วาทกรรมทางการเมืองมีบทบาทและเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคประชาชน โดยที่ประชาชนมีอิสระสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารได้โดยเสรีและขึ้นอยู่กับ วิจารณ์ญาณในการตีความเพื่อการตัดสินใจทางการเมืองตามความต้องการของตน

คำสำคัญ : การสื่อสารทางการเมือง, วาทกรรมทางการเมือง, สังคมไทย

Abstract

The academic article "Political Communication and Political Discourse in Thai Society" aims to present the following issues: 1) What are the characteristics of Thai political communication? 2) What is the Thai political discourse? and 3) The important role of political discourse in Thai society through the process of political communication. According to Issue 1), there were found characteristics of political communication from the past to the present. In the past, there was not much advancement in technology in Thai society. The channels of communication of information are usually unidirectional. It is a one-way communication from political organizations to people whereby the people have no part in expressing their opinions on the information previously known, while the current political communication will be in the form of information exchange between the political parties and the people. It is two-way communication, with the media and social media channels as the center of information transmission. Issue 2), It was found that political communication of Thai political organizations through political

discourse was crucial in determining human thoughts, beliefs, values, and attitudes. Political discourse is a political activity that affects both thought and action simultaneously. And issue 3) found the important role of political discourse through the political communication process in Thai society. Political discourse plays an important role and is an essential factor in promoting people's political participation. Concurrently, citizens are free to choose to receive information freely and depend on interpreting political decisions according to their requirements.

Keywords: Political Communication, Political Discourse, Thai society

บทนำ

สังคมการเมืองไทยหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนั้น ทั้งฝ่ายอนุรักษ์นิยมและฝ่ายประชาธิปไตยต่างตระหนักดีว่า ประชาชนคือหัวใจสำคัญต่อการคงอยู่ของระบอบการเมืองที่ตนสนับสนุน ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อต้องการให้มวลชนสนับสนุนอำนาจผลประโยชน์และอุดมการณ์ทางการเมืองของตน ซึ่งในเรื่องการสื่อสารทางการเมืองนั้น นันทนา นันทวโรภาส ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีทางด้านการสื่อสารการเมืองเป็นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีด้านนิเทศศาสตร์กับทฤษฎีด้านรัฐศาสตร์เข้าไว้ด้วยกัน หากต้องการทำความเข้าใจทฤษฎีสื่อสารการเมืองจึงมีความจำเป็นต้องมีความเข้าใจพื้นฐานทฤษฎีการสื่อสารและทฤษฎีสื่อสารมวลชนด้วย (นันทนา นันทวโรภาส, 2563)

การที่กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองต้องการพลังการสนับสนุนจากประชาชน แต่ละฝ่ายจึงพยายามใช้ช่องทางสื่อเพื่อเป็นเครื่องมือให้สามารถแสดงการสื่อสารทางการเมืองไปยังภาคประชาชนได้มากที่สุด โดย (พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม), 2564) ได้อ้างถึงงานเขียนของ ญัฐพล ใจจริง ว่า บทบาทของสื่อมีความสำคัญเป็นอย่างมากช่วงปี พ.ศ. 2498 ซึ่งปรากฏ

ว่า จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ตัดสินใจเปิดกว้างทางการเมืองเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนด้วยการให้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นภาพการสื่อสารทางการเมืองในสมัยแรกเริ่มการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ชัดเจน

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ มักผลิตออกมาในรูปแบบวาทกรรมทางการเมืองที่ต้องการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายทางการเมืองที่ตนประสงค์ไปยังผู้รับสารคือประชาชน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทางใดทางหนึ่งตามที่ตนประสงค์ ซึ่งในเรื่องวาทกรรมทางการเมืองนี้ (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การผลิตวาทกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองและของรัฐบาลทุกยุคสมัยมีกระบวนการผลิตชุดของวาทกรรมขึ้นมามากมาย แม้บางอย่างจะเป็นการผลิตซ้ำ อาทิวาทกรรมเพื่อสร้างประชานิยม (Populism) ทั้งหลาย ดังเช่น ในสมัยที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี วาทกรรม เงินผัน อันเป็นแนวคิด เคนเซียน (Keyensianism) คือการหวานเม็ดเงินกระตุ้นรากหญ้าเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ก็นับเป็นวาทกรรมการเมือง ที่ได้ผลในการสร้างและยึดตรึงความพึงพอใจของประชาชนในแง่ของผลที่ได้รับอันนำมาซึ่งเสถียรภาพของรัฐบาลในระดับที่น่าพึงพอใจ

สรุปความว่า การสื่อสารทางการเมืองกับวาทกรรมทางการเมืองนั้น วาทกรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือของนักการเมืองเพื่อต้องการสื่อสารข้อมูลที่ต้องการไปยังผู้รับข่าวสารคือประชาชน เพื่อหวังผลทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ ซึ่งทุกภาคส่วนของสังคมควรที่จะได้ทำความเข้าใจทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้เกิดวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสารอย่างมีสติมีความเป็นเหตุเป็นผลไม่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายการเมืองใดฝ่ายการเมืองหนึ่งหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการรับข้อมูลโดยวิธี โยนิโสมนสิการ คือประกอบด้วยอุบายปัญญาอันชอบ

การสื่อสารทางการเมืองไทยมีลักษณะอย่างไร

ลักษณะการสื่อสารการเมืองไทยจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ในอดีตการสื่อสารการเมืองไทยเป็นรูปแบบการสื่อสารด้านเดียว (One-Way Communication) ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายคือความเชื่อข้อมูลข่าวสารที่ฝ่ายการเมืองต้องการสื่อไปยังผู้รับข่าวสารคือประชาชน โดยมีได้สนใจปฏิกริยาตอบรับ (Feedback) จากผู้รับข่าวสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคสมัยเก่าที่มักจะเป็นรูปแบบการสื่อสารด้านเดียว เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย เป็นต้น เป็นผลทำให้ผู้รับสารอาจได้รับข้อมูลเพียงด้านเดียว อย่างไรก็ตาม เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป เทคโนโลยีสารสนเทศมีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นส่งผลให้ลักษณะการสื่อสารการเมืองไทยโดยนักการเมืองมีความเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบการสื่อสารสองด้าน (Two – Way Communication) ผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ รูปแบบต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ เป็นต้น ทำให้ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้นด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทั้งเห็นด้วยและคัดค้านหรือเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองต่าง ๆ ในเรื่องนี้ (จรรยา หยุทอง, 2559) ได้กล่าวไว้ว่า ก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 การสื่อสารทางการเมืองของสังคมไทยจะสื่อสารผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนและผ่านตัวบุคคลเป็นด้านหลัก การยึดอำนาจในสมัยนั้นคือ การยึดสถานีวิทยุกระจายเสียงและยึดกรมประชาสัมพันธ์ ฝ่ายไหนสามารถยึดสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือกรมประชาสัมพันธ์ได้ ฝ่ายนั้นก็ฝ่ายชนะประชาชนทั่วไปก็รอฟังประกาศของคณะปฏิวัติผ่านสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ของกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี หลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 หรือเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การสื่อสารทางการเมืองเปลี่ยนมาเป็นการสื่อสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ไร้สายหรือ มือถือ ประชาชนไม่ให้ความเชื่อถือสื่อมวลชนของรัฐ โดยเฉพาะสถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ และสถานีโทรทัศน์ในกำกับของรัฐบาล การสื่อสารทางการเมืองในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬใช้โทรสาร และโทรศัพท์มือถือเป็นสื่อหลัก ประชาชนไปรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือความจริงจากเวทีปราศรัยของแกนนำ ทั้งในส่วนกลาง และหัวเมืองใหญ่ทั่วประเทศ และเหตุการณ์มวลมหาประชาชนขับไล่รัฐบาล การสื่อสารทางการเมืองปรับเปลี่ยนมา

ใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียในการแจ้งข่าว นัดหมาย หรือการตอบโต้ข้อเท็จจริงของแต่ละฝ่าย จนนำไปสู่การชุมนุมครั้งใหญ่ที่เรียกว่า ชัตดาวน์กรุงเทพ ฯ และในเรื่องเดียวกันนี้ (พระครูวินัยธร อธิษฐ์ สุวาทโธ (สุขพานิช), 2563)ได้สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันเอาไว้ว่า เทคโนโลยีการสื่อสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในสมัยปัจจุบันทำให้เยาวชนไทยมีความตื่นตัวทางการเมือง เพราะสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วผนวกกับการบริหารจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่ภาครัฐรับมือกับปัญหาเชิงโครงสร้างและขาดธรรมาภิบาลจึงนำมาสู่ข้อเรียกร้องหรือการชุมนุมภาคประชาชนที่มักจะถูกปิดกั้น

วิวัฒนาการการสื่อสารทางการเมืองไทยจากอดีตถึงปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ในสมัยก่อนช่องทางการสื่อสารมักถูกผูกขาดหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจรัฐเพื่อให้นำเสนอข่าวสารข้อมูลที่เอื้อหรือเป็นประโยชน์กับความนิยมของรัฐบาล ส่วนในสมัยปัจจุบันแม้รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจรัฐประสงค์จะควบคุมช่องทางการสื่อสารให้นำเสนอข่าวในทิศทางที่ตนต้องการ แต่ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ด้วยตนเองผ่านทางช่องทางสังคมออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจรัฐจึงไม่สามารถใช้อำนาจรัฐหรืออิทธิพลพิเศษเพื่อควบคุมข้อมูลข่าวสารให้เป็นไปอย่างที่รัฐบาลต้องการได้อีกต่อไป ส่งผลให้ประชาชนที่เป็นเยาวชนรุ่นใหม่ซึ่งสามารถใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ได้ดีกว่าประชาชนรุ่นอื่นได้รับข้อมูลข่าวสารที่ตนเชื่อว่าจะสามารถใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อได้เองมีความตื่นตัวทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการรวมตัวเรียกร้องให้รัฐบาลบริหารประเทศด้วยความซื่อสัตย์และมีความเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ (พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม), 2564) ได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ว่า ในยุคดั้งเดิมนั้นประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมักได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อยุคเก่า เช่น สื่อสิ่งพิมพ์มีหนังสือพิมพ์รายวันหรือรายสัปดาห์ นิตยสาร ประกาศข้อความต่าง ๆ เป็นต้น สื่อวิทยุและโทรทัศน์ต่าง ๆ เมื่อประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารแล้วมักจะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองตามวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่น เช่นการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ประเด็นทางสังคมและการเมืองด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ไปตามทัศนคติของตน และเมื่อกาลเวลาผ่านพ้นมาสู่ยุคสังคมสมัยใหม่ รูปแบบการสื่อสารทาง

การเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงเป็นสื่อสังคมออนไลน์สมัยใหม่ เช่น Facebook, Line, Twitter, Youtube เป็นต้น ประชาชนจึงสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสังคมและการเมืองได้โดยรวดเร็ว และการช่องทางการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบใหม่ ๆ นี้เป็นกลไกเครื่องมือที่สำคัญของพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ต้องการความนิยมจากประชาชน จึงมีการใช้สื่อรูปแบบใหม่ ๆ นี้ ถ่ายทอดและสื่อสารข้อมูลทางสังคมและประเด็นทางการเมืองไปยังประชาชนให้ได้รับทราบและนำมาซึ่งความนิยมที่มีต่อพรรคการเมืองในที่สุด ตัวอย่างของพรรคการเมืองสมัยใหม่ที่ใช้สื่อสมัยใหม่มาขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง เช่น พรรคอนาคตใหม่ซึ่งเป็นพรรคการเมืองน้องใหม่ที่ไม่ได้มีฐานมวลชนสนับสนุนเป็นทุนเดิมแต่ได้ให้ความสำคัญกับการใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารกับประชาชนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้วย Facebook, Twitter, Youtube, Instagram พรรคอนาคตใหม่นั้นเป็นพรรคที่มียอดคนไลค์มากที่สุดในบรรดาพรรคใหม่ คือ พลัฒ์ประชาธิปไตยและไทยรักษาชาตินับตั้งแต่เริ่มตั้งพรรคมาเป็นเวลาโดยประมาณหนึ่งปี พรรคอนาคตใหม่ได้รับความนิยมในโลกออนไลน์เป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งเห็นได้จากกระแส“ฟาร์กฟอ” ซึ่งเป็น hashtag ใน Twitter ที่เป็นจุดพลิกผันที่ทำให้มีการขยายวงการเข้าถึงและสนใจมาเป็น“กระแสและนำมาสู่ความนิยม”เป็นตัวขับเคลื่อนการรณรงค์และด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร สมัยใหม่ทำให้การรณรงค์แพร่กระจายไปด้วยตัวผู้รับสารเอง เช่น การใช้ Twitter ความนิยมของพรรคยังเพิ่มมาจากการเปิดตัวผู้สนับสนุนพรรคที่ไม่ได้เชื่อมโยงในแง่ของการทำงานให้พรรคโดยตรง ซึ่งโดยเทคโนโลยีสื่อยุคใหม่นั้นทุกคนสามารถที่จะเป็นสื่อและแพร่กระจายความคิดของตนเองไปได้กระแสการกล่าวถึงในโลกออนไลน์ไม่ได้เกิดจากพรรคผลิตสื่อตัวเองเท่านั้น แต่เกิดจากการที่มีการส่งต่อข้อความกันไปมาของผู้นิยมชมชอบพรรคการเมือง และเกิดจากผู้ที่เป็นที่นิยมหรือทรงอิทธิพลในโลกออนไลน์และออฟไลน์ (influencers) ประกาศตัวสนับสนุนพรรค (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563)

สรุปความว่า การสื่อสารทางการเมืองไทยนั้น มีลักษณะความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม กล่าวคือ ในสังคมยุคเก่าซึ่งบริบททางสังคมยังไม่มีเทคโนโลยีก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่มากนัก รูปแบบของสื่อจึงเป็นสื่อแบบดั้งเดิม เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ประกาศข้อความต่าง ๆ วิทยุโทรทัศน์และโทรศัพท์ระบบ 2 G เป็นต้น ส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองภาคประชาชนมักมีลักษณะการรับทราบ

รับรู้รับฟังข่าวสารจากฝ่ายการเมืองตลอดถึงการเชื่อมโยงข้อมูลจากทางการหรือภาครัฐมากกว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกด้วยกลไกหรือกลวิธีต่าง ๆ ตามสิทธิ เสรีภาพในวิถีทางประชาธิปไตย อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองในสมัยก่อนนั้นมี ลักษณะการสื่อสารแบบด้านเดียวผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ไปยังประชาชน (One-Way Communication)

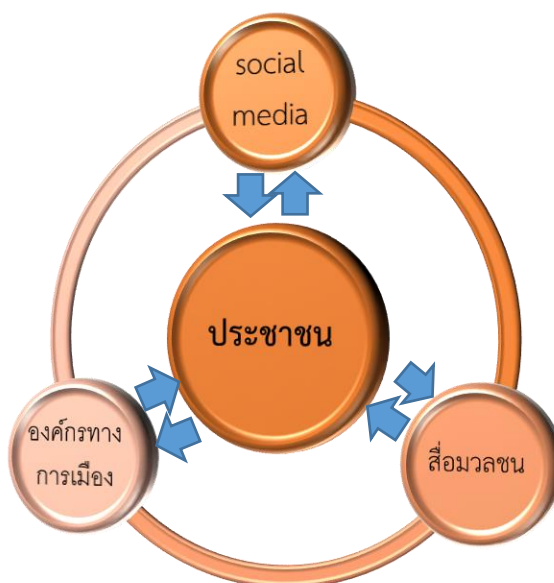

ภาพที่ 1 แผนภาพจำลองการสื่อสารทางการเมืองยุคดั้งเดิมแบบทิศทางเดียว (One-Way Communication)

ผลจากการสื่อสารด้านเดียวจากสื่อมวลชนหรือองค์กรทางการเมืองนี้ ย่อมส่งผลต่อ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในด้านทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ความนิยมต่อรัฐบาลใน ด้านบวกต่อรัฐบาล

ส่วนลักษณะการสื่อสารทางการเมืองในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคสมัยใหม่ บริบททางสังคม มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของประชาชนสำหรับการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารได้อย่างรอบด้าน รวดเร็ว มีความเป็นอิสระในการเลือกรับและสืบค้นข้อมูลได้ โดยสะดวกซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการแสดงออกทางการเมืองด้วยวิธีการต่าง ๆ เพราะสื่อยุค

ใหม่ที่เรียกว่า social media นั้น ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับโดยทันทีซึ่งมีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two – Way Communication)

ภาพที่ 2 แผนภาพจำลองการสื่อสารทางการเมืองยุคใหม่แบบ 2 ทิศทาง (Two – Way Communication)

ผลจากวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีในระบบ social media ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในด้านทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ความนิยมต่อรัฐบาลเป็นไปตามเหตุผลการรับรู้ข้อมูลอย่างรอบด้านซึ่งอยู่เหนือการควบคุมจากอำนาจรัฐ

วาทกรรมทางการเมืองไทยเป็นอย่างไร

ก่อนที่จะขยายความว่า วาทกรรมทางการเมืองเป็นอย่างไร ควรทำความเข้าใจคำว่า วาทกรรมเป็นเบื้องต้นก่อน ซึ่ง ในเรื่องนี้ (ทองย้อย แสงสินชัย, 2556) ได้ให้อธิบายไว้ดังนี้

คำว่า วาทกรรม มีที่มาจากภาษาบาลีว่า “วาทกมม” อ่านว่า วา-ทะ-กำ-มะ ประกอบด้วย วาท + กมม = วาทกมม > วาทกรรม

“วาท” มีความหมายว่า การพูด, คำพูด, การโต้เถียง, ความขัดแย้ง, คำสอน, และหลักความเชื่อ

“กมม” แปลว่า การกระทำ, สิ่งที่ทำ, การถูกทำ, สิ่งที่ถูกทำ นิยมพูดทับศัพท์ว่า “กรรม”

“วาทกรรม” แปลตามศัพท์ว่า “การทำคำพูด” มีความหมายว่า การถกเถียง, การตั้งหลักทฤษฎี, การตั้งหลักความคิดและโต้แย้งความคิดกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

“วาทกรรม” เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นจากภาษาอังกฤษว่า discourse ตามแนวคิดของ มิเชล ฟูโก (Michel Foucault) นักคิดชาวฝรั่งเศส

แนวคิดของ วาทกรรม สรุปได้ดังนี้ -

1 มีการแสดงความเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้คนทั้งหลายเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นเช่นนั้นจริง เช่นถูกจริง ผิดจริง ดีจริง ชั่วจริง ฯลฯ นี่คือการเริ่มเป็น “วาทกรรม”

2 คนทั้งหลาย ซึ่งคนในที่นี้ คือสังคม ถูกครอบงำให้เห็นจริงไปกับวาทกรรมนั้น จนเกิดเป็นค่านิยม หรือความเชื่อตาม ทั้ง ๆ ที่สิ่งนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นความจริงตามนั้น

3 ดังนั้น คนอื่น ๆ ก็อาจแสดงความเห็นต่อเรื่องนั้นเพื่อให้เห็นความจริงในแง่มุมอื่น ๆ ได้อีก

วาทกรรมการเมือง (Political Discourse) มีนักปรัชญาหลายคนได้ให้ความเห็นไว้ซึ่ง (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554) รวบรวมนำเสนอไว้ว่า วาทกรรมทางการเมืองนี้ เป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจและให้ความสำคัญในกิจกรรมของการสื่อความหมายทางภาษา การแสดงความคิดทางการเมือง ตลอดจนกลไกในการควบคุมระบบการสื่อความหมายของการแสดงความคิดทางการเมือง โดยมีกระบวนการถ่ายทอดและอบรมสั่งสอน เพื่อการบังคับดำรงรักษา หรือในขณะเดียวกันมีการชักนำการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปในตัวด้วย โดยกระบวนการชุดความคิดทางวาทกรรมการเมืองจะต้องใช้ความชอบธรรม (Legitimacy) ในการสื่อวาทกรรมแต่ละชุดออกไป เพื่อเปลี่ยนแปลง หรืออนุรักษ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยความถูกต้อง นอกจากนี้ โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) ประธานาธิบดีคนที่สามของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามว่าวาทกรรมการเมือง “คือหัวใจของระบอบประชาธิปไตย” โดยที่วาทกรรมการเมืองนั้นคือการแลกเปลี่ยนความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลอันจะนำมาซึ่งการแก้ไข

ปัญหาของสังคม และชุดของความคิดนี้มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของพลเมือง จูงใจให้เชื่อถือด้วยหลักตรรกะและข้อมูลที่ชัดเจน และแสดงให้เห็นชัดเจนว่ากระบวนการใดที่จะมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาให้สังคมได้มากที่สุด วาทกรรมการเมือง จึงมีความสัมพันธ์กับอำนาจในสังคมการเมือง เพราะทุกบริบทในสังคมการเมืองและการปกครองย่อมมีการใช้อำนาจแทรกซึมอยู่ทั่วไป โดยที่พลังแห่งอำนาจนั้น แสดงผ่านทางวาทกรรมการเมือง และวาทกรรมแต่ละชุดจะสามารถกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้เป็นกรณีขี้บ่งชี้ว่า วาทกรรมการเมืองเป็นกิจกรรมทางการเมืองทั้งความคิดและทางการปฏิบัติ ไปพร้อม ๆ ในเวลาเดียวกัน

หากพิจารณาในอีกมิติหนึ่ง เราอาจสามารถกล่าวได้ว่า วาทกรรมการเมืองคือกระบวนการต่อสู้ แย่งชิง อำนาจในการนิยามความหมายของสิ่งที่ดี หรือไม่ดี ถูกต้อง หรือไม่ถูกต้องในทางการเมือง และผู้อยู่ในอำนาจจะได้เปรียบในการต่อสู้แย่งชิงนี้

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการสร้าง ผลิต (Constitute) กำหนดเอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย(significant) ให้กับสรรพสิ่ง อันจะเป็นที่มาของการสั่งสมอำนาจ และความนิยมชมชอบจากประชาชน (Populist) เพื่อที่จะเป็นกลไกช่วยผลักดันและเกื้อหนุนให้เกิดเสถียรภาพในการดำรงอยู่ และมีความเป็นต่อหรือได้เปรียบฝ่ายตรงกันข้ามให้มากที่สุด นั่นคือกระบวนการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในการนิยาม ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอำนาจในการนิยามสิ่งนั้น ๆ จะต้องมามีที่มาจากความชอบธรรม (Legitimacy) ตัวอย่างของวาทกรรมทางการเมืองที่ผ่านมาในปัจจุบัน อาทิเช่น วาทกรรมว่า “ชิงชาติ” ซึ่ง พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผบ.ทบ. (ในขณะนั้น) ได้กล่าวให้โอวาทกับนักเรียนนายร้อยว่า โรคโควิดยังรักษาหาย แต่ที่รักษาไม่หายคือโรค “ชิงชาติ” เกลียดชาติบ้านเมืองของตัวเอง ซึ่งเป็นการตำหนิโจมตีและด้อยค่าขบวนการเด็ก เยาวชน คนหนุ่มสาวที่เรียกร้องประชาธิปไตย และเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย (อัญธิชัย ศิริเทศ, 2563) ในกรณีนี้มีนักวิชาการได้แสดงความเห็นต่อวาทกรรมที่เกิดขึ้นนี้ เช่น (นันทนา นันทวโรภาส, 2563) ได้แสดงความเห็นว่า ประการแรก ต้องทำความเข้าใจกับวาทกรรมชิงชาติก่อน คนที่คิดว่าทกรรมนี้มีความพยายามที่จะสื่อให้เห็นว่า คนที่วิพากษ์วิจารณ์ หรือเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาล กับทหาร เป็นคนชิงชาติคนที่คิดว่าทกรรมนี้ให้ความหมายของคำว่า “ชาติ” แคบอย่างมากคำว่า “ชาติ” ในความคิดของคนที่สร้างวาทกรรมนี้คือ รัฐบาล คือทหาร คือคนที่อยู่ในศูนย์กลางของอำนาจเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริง ผิด คำว่า

“ชาติ” คือ ประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่รัฐบาล ไม่ใช่ทหาร ไม่ใช่ข้าราชการ ฉะนั้น การที่คนออกมาวิพากษ์รัฐบาล ระบบราชการ หรือวิจารณ์ทหาร ไม่ใช่คนชังชาติ แต่เป็นคนที่รักชาติ เพราะต้องการที่จะให้รัฐบาลบริหารงานดีขึ้น ต้องการให้ทหารแสดงบทบาทที่เหมาะสมกับสถานะของทหารมากขึ้น จะเห็นได้ว่าวาทกรรมชังชาติที่ผู้บัญชาการทหารบก (ในขณะนั้น) ต้องการสื่อ คือพวกที่ออกมาต่อต้านรัฐบาล ออกมาชุมนุมขับไล่รัฐบาล หรือแสดงออกซึ่งความไม่พอใจทหารและรัฐบาล จัดอยู่ในพวกชังชาติในความคิดของ ผบ.ทบ. แต่ความจริงคนเหล่านี้ที่ออกมาแสดงความคิดเห็นเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายทหาร ไม่ได้ชังชาติ แต่ชังคนที่อยู่ในรัฐบาล ชังคนที่อยู่ในสถานะตำแหน่งทหารที่อาจนำพาประเทศชาติไปสู่หายนะ การที่ ผบ.ทบ.ออกมาพูดเรื่องชังชาติ จึงเป็นการพยายามแบ่งแยกคนในประเทศ ออกเป็นคนที่ชังชาติ กับคนที่ชอบชาติ ทำให้นึกถึงวาทกรรม “คนดี” ถ้ามีคนดี ก็แปลว่าต้องมี คนเลว ดังนั้น ถ้ามาร่วมกับเราจะเป็นคนดี ชอบชาติแต่ถ้าไม่มาร่วมกับเราก็คือพวกชังชาติ นี่คือแนวคิดที่พยายามจะแบ่งแยกคนออกเป็นฝ่าย จะยังเป็นการตอกย้ำความขัดแย้งในสังคมให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ความจริงประเทศที่เจริญแล้ว พัฒนาแล้ว คนที่อยู่ในสถานะใด ๆ จะต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด เช่น ถ้าเป็นทหาร ก็จะต้องมีหน้าที่ในการปกป้องรักษาประเทศ ไม่มีหน้าที่ทางการเมือง ไม่มีหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง ไม่มีหน้าที่จะมาบอกว่านักการเมืองคนนั้นทำดี คนนั้นทำไม่ดี ไม่ควรจะมีบทบาทตรงนี้ แต่ควรจะเป็นทหารอาชีพ ปกป้องรักษามาตุภูมิ นี่คือการทำหน้าที่ได้ดีที่สุดแล้ว

การที่ทหารพยายามจะก้าวล่วงทางการเมือง วิพากษ์วิจารณ์ หรือสร้างวาทกรรมทำให้สังคมแตกแยก นี่ไม่ใช่หน้าที่ ยิ่งออกมาทำมาก ๆ เข้าจะทำให้เกียรติภูมิความเป็นทหารลดลง เพราะคนก็จะถามว่าหน้าที่ของทหารอยู่ตรงไหน ดังนั้น ผบ.ทบ.ไม่ควรจะก้าวล่วงทางการเมือง และไม่ควรจะใช้คำพูด การสื่อสาร หรือสร้างวาทกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

ในกรณีเดียวกัน (ปิยณัฐ สร้อยคำ, 2563) ได้ให้ความเห็นว่า เมื่อฟัง พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผบ.ทบ. ออกมาพูดเรื่องชังชาติแล้วรู้สึกว่ายิ่งเติมเชื้อไฟความขัดแย้งให้หนักขึ้น เพราะประเด็นชาติไม่มีใครสามารถผูกขาดความรักได้ ชาติในความหมายที่ถูกต้อง คือจิตสำนึกร่วมของประชาชนทั่วไป ที่มีต่อชุมชนการเมืองที่เขาหวังว่าชุมชนการเมืองนี้จะนำไปสู่ความสุข ความปรารถนาที่ดีต่อกัน ชาติตามความหมายที่ถูกต้องจึงหมายถึงประชาชนทุกหมู่เหล่า แต่

ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันมีความพยายามจะนิยามเป็นอย่างอื่น ใครที่แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้นำ ผู้ปกครอง กองทัพ ราชการ ก็จะถูกนิยามว่าเป็นคนชังชาติ ซึ่งไม่ใช่ประชาชนมีสิทธิจะวิพากษ์วิจารณ์ในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่งของรัฐ ของชุมชนการเมือง ดังนั้นชาติก็คือประชาชน ต้องยอมรับว่า พล.อ.อริยเดช คือ ตัวละครหลักที่ถูกโจมตีหนักจากฝ่ายตรงข้าม หรือคู่ขัดแย้งของกองทัพ เพราะกองทัพเองก็ไม่สามารถตอบอะไรที่เป็นวิทยาศาสตร์กับสังคมได้ เช่น การเกณฑ์ทหาร การซื้ออาวุธ และการปฏิรูปกองทัพ หรือเรื่องความรับผิดชอบที่มีต่อสาธารณะก็ตี จึงพยายามสร้างเงื่อนไขสร้างวาทกรรมชุดหนึ่งขึ้นมาว่า ใครก็ตามที่วิพากษ์วิจารณ์กองทัพเท่ากับไม่รักชาติ เป็นคนชังชาติ ทั้งที่เขาก็มีหน้าที่สนับสนุนความมั่นคง ดูแลความปลอดภัย นี่คือการสร้างวาทกรรมที่เป็นเงื่อนไขไปสู่ความขัดแย้งของสังคม

เรื่องการปลูกฝังให้รักชาติ ส่วนตัวเห็นว่ากองทัพโดนมอมเมาจากระบบการศึกษาที่ผิดพลาด จนคิดว่าตัวเองเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ระบบการศึกษาต้องสอนให้คนเห็นความสำคัญของเพื่อนมนุษย์ ซึ่งประชาชนก็มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน นี่คือการศึกษายุ่งที่ต้อง แต่กองทัพกลับได้รับการศึกษาที่ผิดจากระบบการศึกษาของตัวเองจนคิดว่าตนเองเป็นผู้ปรารถนาดีที่สุดต่อชาติบ้านเมือง จนไม่เปิดพื้นที่ให้คนเห็นต่าง นี่คือนิสัยที่ผิด ดังนั้นการกล่าวเช่นนี้ ข้อเสียแรกคือ ทำให้คนรู้สึกว้าวหากมีความคิด ความเชื่อ ที่คล้อยตาม พล.อ.อริยเดช ก็จะรู้สึกว้าวทำไมคนเหล่านี้ จึงมีความรู้สึกไม่ดีต่อบุคลากรและชาติ แต่อีกด้านหนึ่งก็ทำให้คนเห็นว่า ชาติก็คือประชาชนที่มีจิตสำนึกในชุมชนการเมืองเดียวกัน มีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์เพราะเขารักชาติ แต่สิ่งที่เขาไม่รักคือผู้นำ คือรัฐบาลและกลไกของรัฐ เพราะคนเหล่านี้มีหน้าที่นำพาเป้าหมายแห่งความสุขสมบูรณ์ของรัฐ แต่ทำไม่ได้ หรือทำไปแล้วเอื้อต่อพวกพ้อง เอื้อต่อตัวเอง ก็มีสิทธิจะวิพากษ์วิจารณ์ เพราะคนเหล่านี้หวังดีต่อชาติ ไม่ได้ชังชาติ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมทำให้เห็นว่า ระบบการศึกษามีปัญหาจริง ๆ ทำให้คนในชาติไม่เข้าใจเรื่องความหมายของชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับชาติ และคนที่ทำหน้าที่เป็นกลไกของรัฐบาล ราชการ และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไปผูกขาดตนเองว่าเป็นชาติ ใครแตะต้องไม่ได้ ถ้าแตะต้องเท่ากับไม่รักชาติ ซึ่งไม่ถูกต้องหากกองทัพจะมีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตย ประการที่ 1.กองทัพไม่ต้องพูดถึงเรื่องการเมือง 2.ต้องไม่แทรกแซงการเมืองทุกอย่าง โดยเฉพาะสิ่งที่ทำลายล้างประชาธิปไตยหนักมาก คือการรัฐประหารโดยกองทัพ

ซึ่งกองทัพเองก็มีส่วนในการวางกลไกต่าง ๆ ดูได้จาก สนช. จาก ส.ว.และคณะกรรมการต่าง ๆ ของรัฐบาลชุดนี้ นี่คือนิธิพลของกองทัพที่มีอยู่ในระบบการเมือง กองทัพต้องไม่มีพฤติกรรมทางการเมืองเช่นนี้ ประการสุดท้าย 3.กองทัพจะต้องปฏิรูป ให้เป็นกองทัพที่ทันสมัย สามารถมองรอบด้าน ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ให้เป็นกองทัพในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่ใช่เรื่องการรบ เพราะเมื่อผูกเรื่องการรบ วิธีคิดก็จะไปอยู่ที่การซื้ออาวุธ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง กองทัพต้องมีลักษณะสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยเหมือนกับนานาอารยประเทศ (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2563)

สรุปความว่าวาทกรรมทางการเมืองไทยเป็นอย่างไรนั้น จากปรากฏการณ์วาทกรรมทางการเมืองไทยเราอาจพิจารณาเห็นความสัมพันธ์กับอำนาจในสังคมการเมือง วาทกรรมทางการเมืองสามารถกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติของมนุษย์ วาทกรรมการเมืองเป็นกิจกรรมทางการเมืองทั้งความคิดและทางการปฏิบัติ ไปพร้อม ๆ ในเวลาเดียวกัน สามารถกล่าวได้ว่า วาทกรรมการเมืองคือกระบวนการต่อสู้ แ่งชิง อำนาจในการนิยามความหมายของสิ่งที่ดี หรือไม่ดี ถูกต้อง หรือไม่ถูกต้องในทางการเมือง และผู้อยู่ในอำนาจจะได้เปรียบในการต่อสู้แย่งชิงนี้ ดังตัวอย่างการใช้วาทกรรมทางการเมืองในลักษณะสร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) เพื่อเพิ่มความชอบธรรมกับผู้มีอำนาจคือรัฐบาลและด้อยค่ากลุ่มตรงข้ามกับรัฐบาลในหลาย ๆ กรณี เช่น วาทกรรมชิงชาติ วาทกรรม สามก๊ก วาทกรรม หนักแผ่นดิน เป็นต้น

บทบาทความสำคัญของวาทกรรมทางการเมืองผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย

วาทกรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการทางการเมืองซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนผู้รับข้อมูลข่าวสารในรูปแบบวาทกรรมทางการเมือง โดยผ่านช่องทางกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบช่องทางการสื่อสารแบบดั้งเดิม เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ ประชาสัมพันธ์ วิทยูหรือโทรทัศน์ก็ตามและสื่อในยุคใหม่ หรือ social media เช่น Facebook, Twitter, Youtube, Instagram เป็นต้น ซึ่ง (Pye, Lucian W., 1972) ได้แสดงทัศนะไว้ว่ากระบวนการสื่อสารทำหน้าที่ในการขยายความรู้สึกของปัจเจกชนให้กลายเป็นความรู้สึกของ

สังคมได้ ซึ่งการขยายตัวของความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการของการสื่อสาร กระบวนการทางการเมืองและกระบวนการสื่อสารที่มีความใกล้ชิดกัน มนุษย์ต้องมีความเกี่ยวข้องกับระบบการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวให้เข้าใจถึงข้อความทางการเมืองที่ต้องการสาระสำคัญทางการเมืองมักจะเข้ามาทางองค์กรของกระบวนการสื่อสาร

นอกจากนี้กระบวนการสื่อสารทางการเมืองยังมีหน้าที่ในการเตรียมพื้นฐานที่จำเป็นในการใช้เหตุผลของการเมืองแบบมหาชน ประชาชนจะสามารถถกเถียงกันในกิจการส่วนรวม (collective action) ได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสารกัน กระบวนการสื่อสารจะให้ข้อมูลแก่ประชาชนว่า ผู้นำของตนมีการมองการณ์ไกลหรือไม่ พายได้อธิบายว่า การสื่อสารมีหน้าที่ที่สำคัญ 6 ประการในทางการเมือง กล่าวคือ

1) การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นชาติ (Nationness) เดียวกัน สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

2) การสื่อสารจะต้องถูกใช้เสมือนเป็นเสียงสะท้อนของประชาชนต่อของแผนพัฒนาแห่งชาติ

3) การสื่อสารจะต้องถูกใช้ในการช่วยสอนทักษะที่จำเป็นแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาประเทศ

4) การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อการขยายตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

5) การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อช่วยประชาชนในการเตรียมตัวเพื่อรับบทบาทใหม่ในการพัฒนาประเทศ

6) การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อเตรียมประชาชนในการรับบทบาทในฐานะส่วนหนึ่งของชาติที่ต้องแข่งขันกับชาติอื่น ๆ

สอดคล้องกับ อัลมอนต์ และ เพาเวลล์ (Almond) ได้แสดงทัศนะความสำคัญของวาทกรรมทางการเมืองในรูปการสื่อสารทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเมือง ว่าเป็นปัจจัยนำเข้าไปสู่ปัจจัยนำออก และโครงสร้างสำคัญที่รับรองการทำหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ สื่อมวลชน ซึ่งมีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารภายในระบบการเมืองจากโครงสร้างหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างหนึ่ง หรือระบบการเมืองกับสภาพแวดล้อม การสื่อสารทางการเมืองเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล หรือเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เช่น นโยบาย หรือ

สาระสำคัญที่รัฐบาลต้องการสื่อให้ประชาชนได้รับทราบ และในขณะเดียวกันสื่อสารการเมืองก็เป็นช่องทางในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปยังรัฐบาลให้ได้รับทราบเช่นเดียวกัน เพื่อนำไปพิจารณากำหนดเป็นนโยบายและวาระการปฏิบัติแผนงานให้ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545)

ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารและการเมือง สามารถพิจารณาจากกระบวนการสื่อสารตามแบบจำลองการสื่อสารของ ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 ภาพแสดงแบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ ค.ศ.1948
(สุภาภรณ์ ตึงอินทร์, 2553)

การผลิตวาทกรรมการเมืองไทยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองผ่านรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบใหม่ ๆ บน social media จนเป็นปรากฏการณ์ การใช้สื่อเป็นสงคราม ดังกรณีการประชุมทั่วประเทศ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ระหว่าง พ.ศ. 2548-2549 ฝ่ายการเมืองใช้สื่ออินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ เว็บไซต์ทั้งจากฝ่ายต่อต้าน เช่น เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (www.manager.co.th) และเว็บไซต์อินไซด์เดอร์ เป็นต้น ส่วนฝ่ายที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลในยุคนั้น เช่น เว็บไซต์รีพอร์เตอร์ (www.reporter.co.th) นับว่า social media ได้กลายมาเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นสื่อที่ยากต่อการควบคุมซึ่งแตกต่างจากสื่อดั้งเดิม อีกทั้งเป็นสื่อที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกสามารถเข้าชมได้ตลอดเวลาไม่จำกัดสถานที่ แต่ข้อควรระวังคือการใช้สื่อ social media ไปใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เป็นเครื่องมือในการปั่นภาพ (spin doctoring) เพื่อสร้างวาทกรรมทำลายฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง หรือเพื่อโต้ตอบโจมตีกันระหว่างฝ่ายการเมือง เช่น การสร้างวาทกรรม คนดี กับ คนไม่ดี วาทกรรม การซื้อขายเสียง ความสุจริตโปร่งใส ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นความลำเอียงหรืออคติของคนเมืองที่นำเอามาตรฐาน

ของตัวเองไปตัดสินใจหรือให้คุณค่าคนในชนบทเพื่อสนับสนุนชนชั้นปกครองและชนชั้นนำ (ธงชัย วิจจะกุล, 2550)

สรุปบทบาทความสำคัญของวาทกรรมทางการเมืองผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย วาทกรรมทางการเมืองนับเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนผู้รับข้อมูลข่าวสารในรูปวาทกรรมทางการเมือง โดยผ่านช่องทางกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ และการสื่อสารทางการเมืองนั้น ย่อมมีหน้าที่ที่สำคัญในทางการเมืองคือ การส่งเสริมความรู้สึกเป็นชาติ (Nationness) เดียวกัน สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นเสียงสะท้อนของประชาชนต่อของแผนพัฒนาแห่งชาติ ช่วยสอนทักษะที่จำเป็นแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การขยายตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ การช่วยประชาชนในการเตรียมตัวเพื่อรับบทบาทใหม่ในการพัฒนาประเทศ และการเตรียมประชาชนในการรับบทบาทในฐานะส่วนหนึ่งของชาติที่ต้องแข่งขันกับชาติอื่น ๆ โดยสิ่งที่ต้องระมัดระวังคือ การใช้วาทกรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเองด้วยวิธีการสร้างวาทกรรมลวงโจมตีทำลายด้วยคำศัตรูทางการเมืองหรือฝังตรงข้ามทางการเมือง

สรุป

การสื่อสารทางการเมืองไทยมีลักษณะการวิวัฒนาการจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน กล่าวคือ ในอดีตสังคมไทยยังไม่มีเทคโนโลยีทางเทคโนโลยีมากนัก ช่องทางในการสื่อสารข่าวสารข้อมูลมักจะเป็นข้อมูลแบบทิศทางเดียว เป็นการสื่อสารจากนักการเมือง องค์กรทางการเมือง หรือรัฐบาลไปยังประชาชนทางเดียว โดยที่ประชาชนเป็นเพียงผู้รับข่าวสารตามที่ฝ่ายการเมืองประสงค์ ไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับรู้แล้วนั้น ในขณะที่การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันจะเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันของฝ่ายการเมืองและประชาชนเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทิศทาง โดยมีสื่อมวลชนและช่องทาง social media เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร

การสื่อสารทางการเมืองไทยกับวาทกรรมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันและ วาทกรรมทางการเมืองจำเป็นต้องอาศัยช่องทางคือการสื่อสารทางการเมืองเป็น

เครื่องมือของนักการเมืองเพื่อต้องการสื่อสารข้อมูลที่ต้องการไปยังผู้รับข่าวสารคือประชาชน เพื่อหวังผลทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ โดยผ่านช่องทางการสื่อสารทางการเมือง คือ องค์กรทางการเมือง social media และสื่อมวลชน มีเป้าหมายคือประชาชนรับรู้เข้าใจและ สนับสนุนองค์กรทางการเมือง ซึ่งทุกภาคส่วนของสังคมควรที่จะได้ทำความเข้าใจทฤษฎีการ สื่อสารทางการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้เกิดวิจรรย์ญาณในการรับ ข้อมูล ข่าวสารอย่างมีสติมีความเป็นเหตุเป็นผลไม่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายการเมืองใด ฝ่ายการเมืองหนึ่ง การตระหนักเข้าใจถึงบทบาทของการสื่อสารทางการเมืองในทางที่ถูกต้อง ช่วยสร้างสรรค์ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมทางการเมืองที่พึงประสงค์ได้

วาทกรรมทางการเมืองที่เป็นไปโดยสร้างสรรค์ย่อมมีบทบาทที่สำคัญในทางการเมือง คือ การส่งเสริมความรู้สึกเป็นชาติ (Nationness) เดียวกัน สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นเสียงสะท้อนของประชาชนต่อของแผนพัฒนาแห่งชาติ ช่วยสอนทักษะที่จำเป็นแก่ ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การขยายตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ การช่วย ประชาชนในการเตรียมตัวเพื่อรับบทบาทใหม่ในการพัฒนาประเทศ และการเตรียมประชาชน ในการรับบทบาทในฐานะส่วนหนึ่งของชาติที่ต้องแข่งขันกับชาติอื่น ๆ โดยวาทกรรมทาง การเมืองนี้หากใช้ให้เป็นประโยชน์ย่อมมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จรูญ หยุทอง. (2559). การสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย. เรียกใช้เมื่อ 5 เมษายน 2565 จาก <https://shorturl.asia/XLb7v>
- ทองย้อย แสงสินชัย. (2556). บาลีวันละคำ. เรียกใช้เมื่อ 6 กันยายน 2565 จาก <https://shorturl.asia/dx4En>
- ธงชัย วิจจะกุล. (2550). ข้ามน้ำพั้นประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตุลา: ประชาธิปไตยแบบใสสะอาดของอภิชนกับการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ใน รัฐประหาร 19 กันยา. กรุงเทพมหานคร : ฟ้าเดียวกัน.

- ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ. (2554). วาทกรรมการเมือง (Discourse). เรียกใช้เมื่อ 7 กันยายน 2565 จาก prachatai.com: <https://citly.me/D6Jf5>
- ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ. (2554). การสื่อสารเพื่อสานสัมพันธ์ภาพในการลดความขัดแย้ง. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2565 จาก ประชาไท Prachatai.com: <https://shorturl.asia/0WzeY>
- นันทนา นันทวโรภาส. (2563). สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นันทนา นันทวโรภาส. (2563). นักวิชาการวิพากษ์ โรคการเมือง-สังคม. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2565 จาก มติชนออนไลน์: <https://citly.me/3kTdV>
- ปิยณัฐ สร้อยคำ. (2563). นักวิชาการวิพากษ์ โรคการเมือง-สังคม. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2565 จาก มติชนออนไลน์: <https://citly.me/3kTdV>
- พระครูวินัยธรธรรมาธิ์ สุวฑฺฒ (สุขพานิช). (2563). คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน. พุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 99-113.
- พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม). (2564). การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน ดุษฎีนิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2564). การบูรณาการหลักสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพในวิถีทางประชาธิปไตย. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 5(2), 84-98.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (กรกฎาคม 2563). ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 พื้นที่กรุงเทพมหานคร. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.kpi-lib.com>: <https://shorturl.asia/hndol>
- สุภาภรณ์ ตังอินทร์. (2553). กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน. ใน สุภาภรณ์ ตังอินทร์, วิทยานิพนธ์ (หน้า 16-18). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). การสื่อสารกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร: ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พริ้นติ้ง.

อัญธิชัย ศิริเทศ. (2563). วาทกรรม “ซังชาติ”. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2565 จาก เว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ (thaingo): <https://citly.me/VHQrN>

โอฬาร ถิ่นบางเตียว.(2563). นักวิชาการวิพากษ์ โรคการเมือง-ซังชาติ. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2565 จาก มติชนออนไลน์: <https://citly.me/3kTdV>

Pye, Lucian W. (1 9 7 2). Introduction in Communication and Political Development. New Jersey, NJ: Princeton University Press. pp. 4-42.; อ้างถึงใน อลงกรณ์ อรรคแสง. (2553). พัฒนาการและการสื่อสารแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ถึงปัจจุบัน. New Jersey: Princeton University Press.

บทบาทกลุ่มผู้หญิงกับการปกป้องสิทธิชุมชน*

THE ROLE OF WOMEN IN THE PROTECTION OF COMMUNITY RIGHTS

สุภาภรณ์ คำดี

Supaporn Khamdee

วีรณัฐ พรหมจักร

Weeranuch Promjuk

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus, India

Email: weranuch13032525@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มผู้หญิงกับการปกป้องสิทธิชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันยังมีผู้หญิงจำนวนมากที่ประสบกับปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการปกป้องพื้นที่ดินทำกินรวมถึงแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ แสดงให้เห็นถึงพลังของผู้หญิงที่ออกมาแสดงความเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และเป็นการทำให้เกิดการผลักดันตนเองเข้าสู่สาธารณะ แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของผู้หญิงเพื่อสร้างความเสมอภาคและต้องการสร้างโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบายต่างๆ โดยเฉพาะผู้หญิงรากหญ้าและชนชั้นกลางใหม่ที่ยังเข้าไม่ถึงฐานทรัพยากรและไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรสำคัญของชุมชน จึงเลือกที่จะใช้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นช่องทางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของชุมชนและครอบครัว

คำสำคัญ: บทบาทกลุ่มผู้หญิง, การปกป้องสิทธิชุมชน

Abstract

This academic paper aims to study the role of women in the protection of community rights. To show that today there are still many women facing

---

* Received 2 September 2022; Revised 19 October 2022; Accepted 20 October 2022

problems with access to natural resources. It protects arable land and fertile food sources. It shows the power of women to come out and act to protect what their ancestors have created. And it is the cause to push yourself into the public. Demonstrate the awareness of women to create equality and want to create opportunities to participate in the direction and policies, In particular, grassroots women and the new middle class who do not have access to the resource base and do not participate in determining the direction of environmental protection and vital resources of the community. Therefore, he chose to use the social movement as a channel to create participation in all dimensions, especially in the environment, to protect the natural resources in the area, which are the food source of the community and family.

Keywords: Women's Role, Protecting Community Rights

บทนำ

สิทธิชุมชนไม่ใช่ส่วนของส่วนบุคคลของประชาชนแต่ละคนและไม่ใช่ของรัฐ เป็นสิทธิที่รวมถึงสิทธิชุมชนที่จะจัดการใช้ประโยชน์และมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีกระบวนการของการให้ความหมายการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานของการให้สมาชิกของชุมชนที่ใช้ทรัพยากรร่วมกันมีโอกาสเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ได้อย่างเท่าเทียมในขณะที่สามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศไว้ได้

รัฐธรรมนูญ 2540 บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนไว้ แต่การบัญญัติกฎหมายลำดับรองเพื่อรับรอง สิทธิ เช่นพระราชบัญญัติป่าชุมชนยังไม่เกิดขึ้น การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ยังไม่สัมพันธ์ไปกับสิทธิชุมชน รวมถึงคำพิพากษาของศาลที่ยังตัดสินตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร และวินิจฉัยในปัญหาด้านเทคนิคต่างๆ โดยไม่ได้ วินิจฉัยถึงเนื้อหาของสิทธิชุมชนแต่อย่างใด ทำให้เกิดปัญหาในการรับรองสิทธิ ชุมชนในประเทศไทยที่ไม่อาจพัฒนาไปได้ ต่อมารัฐธรรมนูญ 2550 ได้กำหนดสิทธิชุมชนและได้ขยายการคุ้มครองสิทธิชุมชนให้ครอบคลุม โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 66 ว่า “...บุคคลที่รวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชน ท้องถื่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

และของชาติและ มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน...” มาตรา 67 “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วม กับ รัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการ ได้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพและในการ คัดค้าน ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้ อย่างปกติและต่อเนื่องใน สิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิด ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพจะ กระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและ ประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ ประชาชน ในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทน องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือ ทรัพยากรธรรมชาติหรือ ด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิ ของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐรัฐวิสาหกิจราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือ องค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบัญญัตินี้ย่อมได้รับความคุ้มครอง (รัฐธรรมนูญ, 2550)

ผู้หญิงมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมากโดยเฉพาะ ในวิถีชนบท ยังจะต้องมีการพึ่งพาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนเป็นแหล่งในการ ดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว ทั้งในด้านอาหาร พลังงานเชื้อเพลิง ยาสมุนไพร เครื่องใช้ไม้ สอยทางการเกษตร ฯลฯ โดยได้รับประสบการณ์และการถ่ายทอดเทคนิควิธีการมาจากบรรพ บุรุษ สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ภายใต้พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน รวมทั้ง การแบ่งบทบาทภาระหน้าที่ระหว่างชายหญิงอย่างชัดเจน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้าน สังคมเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้แก่ การสร้างสาธารณูปโภค ทำให้ สภาพแวดล้อมถูกทำลายเป็นอันมาก ประกอบกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนการเข้ามาติดต่อสัมพันธ์ในเรื่องการค้าและธุรกิจอื่น ๆ ทำให้ผู้หญิงมีทัศนคติต่อโลกต่อสังคมกว้างขวางขึ้น จึงทำให้ผู้หญิงต้องตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ แทนผู้ชายที่ออกไปทำงานต่างถิ่นเป็นเวลานาน ผู้หญิงจึงเข้ามามีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ใน สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ความสามารถของผู้หญิงต่อการปรับตัว ใน ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะการออกมาปกป้องสิทธิชุมชน

บทบาทกลุ่มผู้หญิง

ตามแนวคิดสตรีนิยมเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดจากการที่ผู้หญิงไม่ต้องตกอยู่สภาวะความเป็นรองของผู้ชาย หรือข้างต่ำหลัง และเป็นทางเลือกใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม ตามแนวคิดสตรีนิยมที่ได้รับจากประเทศตะวันตกกำลังปรับโดยกระแสโลกในยุคปัจจุบันเป็น โลกแห่งเทคโนโลยี และการสื่อสารที่ไร้พรมแดนซึ่งเป็นสื่อสมัยใหม่ ที่เรียกกันว่าสื่อดิจิทัลแห่งยุคเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน ทำให้การปรากฏตัวของสตรีในยุคเดิมๆ เข้าสู่สตรีในยุคหลังสมัยใหม่ พร้อมทั้งการผลักดันตนเองและการเข้าไปสู่สาธารณะ ความตื่นตัวทางการเมืองของผู้หญิงที่แม้จะไม่มีวาระเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นวาระ แต่ต้องการสร้างโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของรัฐบาล นโยบายโดยรวมทั้งการแก้ปัญหาจากความรุนแรงถึงตายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้หญิงจำนวนมากโดยเฉพาะผู้หญิงรากหญ้าและชนชั้นกลางใหม่ที่เข้าไม่ถึงการเมืองแบบทางการเลือกที่จะใช้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นช่องทางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนอกสถาบันการเมืองที่เป็นทางการ ผู้หญิงกลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองเพราะเผชิญกับปัญหาที่กระทบต่อวิถีชีวิตและอีกส่วนหนึ่งเพราะมีสำนึกของการเป็นพลเมืองและประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่ต้องการให้การเมืองพัฒนาไปสู่การเมืองที่มีคุณภาพ เมื่อพิจารณาจากประเด็นที่กลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ให้ความสนใจ อาจแบ่งได้เป็นสามกลุ่มหลัก คือ (ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ, 2560)

กลุ่มแรก กลุ่มผู้หญิงที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพราะได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ เช่น การประกาศเขตอุทยาน การเวนคืนที่ดิน ทำให้ผู้หญิงโดยเฉพาะในกลุ่มรากหญ้าต้องเผชิญกับการสูญเสียเสรีภาพและความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ เพราะถูกทำลายหรือถูกกันออกจากระบบนิเวศน์ที่เป็นแหล่งอาหารและรายได้ ในขณะที่ผู้ชายต้องการเปลี่ยนอาชีพและย้ายถิ่นฐานออกจากบ้านเกิดเพื่อไปหางานทำ การดำเนินนโยบายการพัฒนา มีโจทย์สำคัญว่าจะตอบสนองต่อผลกระทบตามเพศสภาพนี้อย่างไร ผู้หญิงกลุ่มนี้จำนวนไม่น้อยได้รับการอบรมเรื่องมิติเพศสภาพกับการพัฒนา พวกเธอมีสำนึกในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ สามารถวิพากษ์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่สังกัดอยู่ และพวกเธอก็ยังเห็นความจำเป็นที่จะต้องสะท้อนปัญหาจากมุมมองของเพศสภาพ และผลักดันให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมอยู่ในทุกขั้นตอนของการพัฒนาของรัฐที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชายและหญิงในชุมชน (ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ, 2560)

กลุ่มที่สอง คือกลุ่มผู้หญิงที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองกับการเมืองสี่เสือที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีความขัดแย้งทางการเมืองที่แบ่งสังคมไทยออกเป็นสองขั้วการเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2549-2557 ความขัดแย้งทางการเมืองนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เรียนรู้การเมือง ผู้หญิงจำนวนหนึ่งได้เปลี่ยนจากการเป็นเพียงผู้เข้าร่วมการประท้วง (protestor) ไปสู่การเป็นผู้กระทำการทางการเมือง (political actor) ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เข้าร่วมต่อสู้ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ของผู้หญิงในขบวนการเคลื่อนไหวแบบฐานประเพณีที่ผู้หญิงมีภาพของความเป็นเหยื่อของการพัฒนา มาสู่ภาพของการเป็นพลเมืองผู้มีส่วนในการกำหนดทิศทางการเมือง และมองว่านโยบายของรัฐเป็นส่วนสำคัญต่อเรื่องปากท้องที่ตนควรมีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนด (ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ, 2560)

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มผู้หญิงในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง-ชาติพันธุ์ที่ยึดเยื้อและใช้อาวุธในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับแต่ พ.ศ. 2547 เป็นแรงผลักดันให้ กลุ่ม-องค์กรผู้หญิงในพื้นที่ องค์กรรวมตัวกันเป็นคณะทำงานวาระผู้หญิงจังหวัดชายแดนใต้ เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2558 มีเป้าหมายเพื่อรณรงค์เรื่องการคุ้มครองพื้นที่ปลอดภัยและการมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพของผู้หญิงแสดงจุดยืนชัดเจนในเรื่องการต่อต้านความรุนแรง และประกาศบทบาทของผู้หญิงในฐานะ “ผู้สร้างสันติภาพ” ทำให้คณะทำงานวาระผู้หญิงจังหวัดชายแดนใต้เป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่มีความเข้มแข็งและได้รับการยอมรับจากหลายฝ่ายในพื้นที่จากการปรีทรรณข้างต้น มีข้อสังเกตสี่ประการเกี่ยวกับพัฒนาการของงานการสร้างความเป็นธรรมทางเพศ (gender justice) ในประเทศไทย ดังนี้

ข้อสังเกตประการที่หนึ่ง การเพิ่มขึ้นของตัวแสดงที่หลากหลายในการกำหนดและต่อรองวาระทางเพศสภาพ เช่น ปัญญาชน นักวิชาการ กลุ่มผู้หญิงและภาคประชาสังคม การกำหนดประเด็นและแบบแผนปฏิบัติตามเพศสภาพได้เคลื่อนจากอำนาจรัฐมาสู่อำนาจประชาชนมากขึ้น จากเดิมที่มีรัฐเป็นตัวแสดงหลักในการกำหนดแบบปฏิบัติตามเพศสภาพของผู้หญิงชายในสังคมซึ่งมีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างเพศเหลื่อมล้ำ ต่อมาภาคประชาชนเริ่มเข้าสู่เวทีการต่อรองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างพื้นที่ในการมีส่วนร่วมกำหนดวาระและประเด็นที่เกี่ยวกับเพศสภาพมากขึ้น

ข้อสังเกตประการที่สอง องค์กรผู้หญิงได้พัฒนาความเชี่ยวชาญแบบลงลึก ขณะเดียวกันก็แผ่ขยายความร่วมมือและความเป็นเครือข่าย ในบางประเด็นพัฒนาสู่การเป็นพันธมิตรกันระหว่างรัฐและภาคประชาชน ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเน้น

ความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ มากขึ้น อาทิเช่น องค์กรวิชาชีพต่างๆ ทบวงกรมในกระทรวงต่างๆ สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน มีการทำงานเพื่อตอบสนองปัญหาตามสถานการณ์ และมุ่งสร้างการเปลี่ยนทางโครงสร้างและวัฒนธรรมควบคู่กันไป เห็นได้จากการที่การตอรองเพื่อกำหนดวาระทางสังคมและการเมืองเกิดขึ้นทั้งในระดับนโยบาย กฎหมาย จนถึงการสร้างและพัฒนามาตรการและกลไกเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเพศด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ข้อสังเกตประการที่สาม ความพยายามที่จะใช้แนวคิดสตรีนิยมให้เหมาะกับบริบทท้องถิ่น เวทีถกเถียงเรื่องสิทธิสตรีของประเทศไทยเริ่มต้นมาแต่ก่อนที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงการปกครอง และก่อนที่จะร้บรอบสากลมาใช้ในการรณรงค์เพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ แม้การสร้างความรู้ในสถาบันวิชาการจะไม่ได้รับการหนุนเสริมจากรัฐและภาคส่วนอื่นๆ เท่าที่ควร แต่ก็มี ความพยายามที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับเครือข่ายภาคประชาสังคมในบางประเด็น นอกจากนี้ก็มีการพัฒนาความรู้นอกสถาบันวิชาการที่ใช้แนวทางสตรีนิยมและเพศสภาพมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับปัญหาในมิติต่างๆ ที่ผู้หญิงและเพศหลากหลายในสังคมเผชิญอยู่ตามยุคสมัย นักวิชาการและนักกิจกรรมทางสังคมไม่ได้นำแนวคิดสตรีนิยมแบบตะวันตกมาใช้โดยไม่อ่านสังคมไทย อย่างที่มักมีการนำเรื่องนี้มาโจมตีเฟมินิสต์ไทย การศึกษาขึ้นนี้ทำให้พบว่าผู้ที่ทำงานด้านนี้มีความพยายามประยุกต์ปรับแต่งให้เหมาะกับวัฒนธรรมและความเชื่อท้องถิ่นขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2554) ว่าประเทศไทยมีการนำสตรีนิยมมาตีความและนำมาใช้กับบริบทเฉพาะของสังคมไทย รวมทั้งมีการนำกรอบอ้างอิงสากลมาปรับให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการภายในประเทศ เพื่อลดแรงเสียดทานที่อาจมี อันนำไปสู่ยุทธศาสตร์และวิธีการที่จะนำการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ประสบการณ์ที่สั่งสมทำให้ขบวนการสตรีนิยมใส่ใจที่จะปรับยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ และได้ริเริ่มขยายขอบฟ้าของการทำงานออกไป ให้สามารถบูรณาการกับประเด็นปัญหาใหม่ๆ ที่กลุ่มผู้หญิงกลุ่มต่างๆ กำลังเผชิญอยู่เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเพศควบคู่ไปกับความเป็นธรรมทางสังคม เห็นได้จากการทำงานเรื่องส่งเสริมบทบาทผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ หรือการทำงานเรื่องการเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยและการสื่อสารเรื่องเพศ ซึ่งแม้จะยังไม่สามารถรื้อถอนมายาคติให้หมดสิ้นได้ แต่ความเข้าใจความเป็นท้องถิ่นก็ทำให้เครือข่ายผู้หญิงสร้างพื้นที่ในการทำงานที่สร้างโอกาสในการเลือกที่จะกำหนดชะตาชีวิตของผู้หญิงได้มากขึ้น

ข้อสังเกตประการสุดท้าย การทำงานเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเพศในประเทศไทย องค์กรผู้หญิงมักใช้แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal feminism) ควบคู่ไปกับการทำงานที่ใช้แนวคิดฐานสิทธิ (Right based approach) สำหรับขบวนการแรงงานก็ใช้แนวคิดสายมาร์กซิสมาเป็นกรอบวิเคราะห์ แต่ก็พบว่ากลุ่มผู้หญิงที่มีสำนึกเรื่องความเป็นธรรมทางเพศ อย่างเช่น กลุ่มหญิงสู้ชีวิตซึ่งเป็นผู้ที่เสียหายจากการค้ามนุษย์ข้ามชาติ หรือจะเป็นกลุ่มผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการพัฒนา และกลุ่มผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่ใช้อาวุธ กลุ่มต่างๆเหล่านี้ เป็นผู้หญิงที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพราะประสบปัญหาที่บีบคั้น ไม่ได้เริ่มด้วยสำนึกแบบสตรีนิยมหรือต้องการเรียกร้องความเสมอภาคระหว่างเพศ หากการรวมตัวทำให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์และได้รับการเรียนรู้เรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์ของตนจากมุมมองเพศสภาพ แม้หลายคนไม่แน่ใจหากจะเรียกตนเองว่าเฟมินิสต์ แต่การทำงานก็มีแง่มุมที่จะสร้างความเป็นธรรมทางเพศ ควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาที่ตนต้องเผชิญ สนใจที่จะเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการด้านสตรีนิยมและเพศสภาพสู่งานภาคปฏิบัติของตนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างเพศ และอำนาจเชิงโครงสร้างที่ตนกำลังเผชิญอยู่ เพราะตระหนักว่าการจะหาทางออกจากปัญหาที่ตนเผชิญนั้นจะต้องทำงานเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเพศควบคู่ไปด้วย การตื่นตัวของผู้หญิงซึ่งมาจากกลุ่มพลังทางสังคมกลุ่มต่างๆ ในประเด็นปัญหาที่หลากหลายนับเป็นโอกาสที่กำลังเกิดขึ้นในการฟื้นคืนพลังทางการเมืองของสตรีนิยมเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมในอนาคต ในงานศึกษานี้จึงรวมกลุ่มนี้ไว้ด้วยเพราะเห็นว่าหากละเลยผู้หญิงกลุ่มที่อยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีได้มีวาระหลักเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศและจัดการกดขี่ทางเพศ ก็จะทำให้ภาพการทำงานเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเพศในประเทศไทยไม่ครอบคลุม นอกจากนี้ นักวิชาการบางคนตั้งคำถามที่น่าสนใจว่า การแบ่งประเภทขบวนการสตรีนิยมของประเทศไทยในปัจจุบันอย่างชัดเจนนั้นจะสามารถทำได้หรือไม่ องค์กรและกลุ่มผู้หญิงต่างๆ (ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ, 2560)

จากการศึกษาแนวคิดสรุปได้ว่า กลุ่มผู้หญิงที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองส่วนใหญ่ ได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ หรือกลุ่มผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการพัฒนา เป็นผู้หญิงที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพราะประสบปัญหาที่บีบคั้น แม้ว่าจะไม่ได้เริ่มด้วยสำนึกแบบสตรีนิยมหรือต้องการเรียกร้องความเสมอภาคระหว่างเพศ หากการรวมตัวทำให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์และได้รับการเรียนรู้เรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์ของตนจากมุมมองเพศสภาพ แต่การทำงานก็มีแง่มุมที่จะสร้างความเป็นธรรมทาง

เพศ ควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาที่ตนต้องเผชิญ เพราะตระหนักว่าการจะหาทางออกจากปัญหาที่ตนเผชิญ ทำให้ผู้หญิงโดยเฉพาะในกลุ่มรากหญ้าต้องเผชิญกับการสูญเสียเสรีภาพและความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ เพราะถูกทำลายหรือถูกกันออกจากระบบนิเวศน์ที่เป็นแหล่งอาหารและรายได้

สิทธิชุมชน

เป็นแนวคิดที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ ป่า ซึ่งชุมชนมีวิถีชีวิต จารีตประเพณี สัมพันธ์กับทรัพยากร เหล่านี้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีการจัดการดูแลรักษา ใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประโยชน์ต่อชุมชนเองโดยยึดหลักความยั่งยืน ด้วยผู้หญิงมีบทบาทและหน้าที่ที่ต้องดูแลคนในครอบครัว หุงหาอาหาร และใช้ทรัพยากรตามธรรมชาติเพื่อมาเลี้ยงดูคนในครอบครัว เพื่อความอยู่รอดหน้าที่นี้ได้ถูกมอบให้ผู้หญิงโดยหน้าที่ในการดูแลครอบครัวถูกมอบให้ผู้หญิงโดยสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ด้วยหน้าที่นี้ได้ถูกแบ่งออกเป็น ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อเศรษฐกิจครอบครัวที่ดีขึ้น ดังนั้นหน้าที่ในการดูแลครอบครัวและลูกๆจึงถูกมอบหมายให้ผู้หญิงโดยวัฒนธรรม ผู้หญิงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อมาหล่อเลี้ยงครอบครัว ตั้งแต่ในอดีตจวบจนกระทั่งถึงปัจจุบันโดยเฉพาะในวัฒนธรรมชนบท

ซึ่งสิทธิชุมชนไม่ใช่ส่วนของส่วนบุคคลของประชาชนแต่ละคนและไม่ใช่ของรัฐ เป็นสิทธิที่รวมถึงสิทธิชุมชนที่จะจัดการใช้ประโยชน์และมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีกระบวนการของการให้ความหมายการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานของการให้สมาชิกของชุมชนที่ใช้ทรัพยากรร่วมกันมีโอกาสเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ได้อย่างเท่าเทียมในขณะที่ สามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศไว้ได้

หลักการของสิทธิชุมชน

หลักการของสิทธิชุมชนในเรื่องการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติ มีหลักการที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก บุคคลไม่มีสิทธิถาวรในทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ แต่จะมีสิทธิเป็นชั่วคราวเมื่อใช้ทำกิน ใช้ตั้งบ้านเรือน ถ้าเลิกทำกิน เลิกตั้งบ้านเรือน ที่ตรงนั้นไม่ว่าจะเป็นดินหรือน้ำหรือป่าก็จะกลับไปเป็นของส่วนรวม ใครจะไปใช้ประโยชน์ต่อก็ได้ ไม่มีใครสามารถจับจอง

ทรัพยากรไว้เป็นของตนเอง โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์และจะจงไว้ใช้ประโยชน์เกินความจำเป็นไม่ได้ ซึ่งเป็นหลักประกันได้ว่าคนในชุมชนจะสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างทั่วถึง

ประการที่สอง สิทธิในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในทรัพยากรของบุคคลจะไม่มีสิทธิในลักษณะที่เป็นสิทธิกีดกันคนอื่น โดยสมบูรณ์ แม้ว่าบุคคลจะมีสิทธิถาวรและต่อเนื่องตราบใดที่ใช้ประโยชน์ แต่คนอื่นก็มีสิทธิ์ที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้นได้บางลักษณะ

ประการที่สาม การทำกินหรือการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรต่าง ๆ จะต้องไม่ทำลายฐานความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรนั้น ซึ่งเป็นหลักประกันว่าคนในชุมชนจะมีปัจจัยการหล่อเลี้ยงชีวิตได้อย่างยั่งยืนมั่นคงและเพียงพอ (เลิศชาย ศิริชัย อ่างใน ชลธิรา สัตยาวัฒนา, 2546)

นอกจากหลักการของสิทธิชุมชนแล้วความเป็นธรรมชาติของสิทธิชุมชนมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 7 ลักษณะดังนี้

1. อุดมการณ์ของสิทธิชุมชนเป็นอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอดของชุมชน
2. กระบวนการในการเกิดขึ้นของสิทธิชุมชนในแต่ละประเภทมิได้เกิดจากความสัมพันธ์ในเชิงพันธะสัญญาหากแต่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการภายในของชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่ทดลองเรียนรู้สั่งสมขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมในระดับชุมชนและในหลาย ๆ กรณีมีการเลียนประสพการณ์และผลิตซ้ำทางความคิด
3. ตั้งอยู่บนสำนึกและความรับรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นหลัก จึงมักไม่ปรากฏในรูปของบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษร
4. กลไกในการบังคับเป็นไปโดยอาศัยวิธีการของแต่ละชุมชนผ่านทางระบบความสัมพันธ์ ในด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน
5. สิทธิชุมชนเป็นความพยายามของชุมชนที่จะจัดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของชุมชน ให้สอดคล้องกับการผลิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้และมีทางเลือก
6. สิทธิชุมชนเป็นสิทธิที่มีเงื่อนไขไม่ใช่สิทธิเด็ดขาด ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชน
7. สิทธิชุมชนมักจะมีกลไกภายในชุมชน ที่เกลี้ยทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีพและให้โอกาสกับสมาชิกของชุมชน (ไพสิฐ พานิชกุล, 2538)

เงื่อนไขของการดำรงอยู่และการพัฒนาสิทธิชุมชน

เงื่อนไขของการดำรงอยู่และการพัฒนาสิทธิชุมชน มี 4 ประการ คือ

ประการแรก ฐานทรัพยากร ชุมชนใดมีฐานทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ทั้งดิน น้ำ ป่าจะทำให้เกิดความมั่นคงของสิทธิชุมชนเนื่องจากสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงทรัพยากร

เหล่านั้ันได้อย่างเท่าเทียมและ เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง และทรัพยากรที่สำคัญในอีกลักษณะหนึ่งคือ การมีทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม เช่น พระ ผู้อาวุโส หมอพราหมณ์ บุคคลเหล่านั้ันมีภูมิปัญญาที่จะถ่ายทอดจารีตประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ และที่เป็นผู้นำทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีอำนาจในการจัดระเบียบชุมชน และจัดสรรทรัพยากรร่วมกัน

ประการที่สอง อัตลักษณ์ของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน มีความห่วงใยทุกข์สุขกันและกัน ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชนแต่ละชุมชนสามารถสื่อสารผ่านทางภาษาพูด ความเชื่อ การสืบทอดประเพณี พิธีกรรมต่างๆ โดยมีบทบาทควบคุมวิถีชีวิตของคน และชุมชนให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม

ประการที่สาม อำนาจในการจัดการชุมชน ระบบอำนาจในการจัดการของชุมชนเกิดขึ้นเพื่อจัดระเบียบความสัมพันธ์ของชุมชนระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เมื่อสิทธิชุมชนเกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรจึงมีการจัดการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชุมชน

ประการสุดท้าย การสืบทอดอุดมการณ์ ซึ่งจารีตประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ คำสอนเป็นเครื่องมือในการส่งผ่านความหมายอันเป็นสาระสำคัญ คือ อุดมการณ์รักษาธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชุมชน โดยมีสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันความเชื่อ และกลุ่มทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการสืบทอดอุดมการณ์ดังกล่าว (دنۇفل ىخايسىنىڭ، 2547)

จากแนวคิดข้างต้นทำให้ทราบว่า ความหมายและหลักการของสิทธิชุมชน และสามารถนำมาใช้วิเคราะห์เกี่ยวกับปกป้องพื้นที่ และที่ดินทำกินสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ 2560 ประโยชน์ของสิทธิชุมชน พร้อมตัวอย่างการมีบทบาทของสิทธิชุมชนในประเทศไทย สิทธิชุมชนมีความสำคัญกับชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากร อนุรักษ์ บำรุงรักษาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งผู้หญิงเข้ามามีบทบาทเพื่อแสดงออกถึงสิทธิโดยชอบธรรมของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการคุ้มครองรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนเกิดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและร่วมมือกันรักษาสังแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน อันเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาชุมชนอันเป็นพื้นฐานสำคัญนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติสืบไป

บทบาทกลุ่มผู้หญิงกับการปกป้องสิทธิชุมชน

จากการขยายอำนาจรัฐเข้าควบคุมป่าของชุมชนที่เริ่มมาตั้งแต่ยุครัฐชาติเรื่อยมาจนถึงยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจผ่านกฎหมายป่าไม้และการเปิดช่องให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าผ่านนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในการจัดการป่าในชุมชน จากเดิมชุมชนมีอำนาจอิสระภายใต้การจัดการป่าด้วยกลไกทางวัฒนธรรม ถูกแทนที่ด้วยอำนาจรัฐและอำนาจทุนที่มาจากภายนอก เพราะแนวทางการจัดการทรัพยากรของรัฐ ยอมรับเฉพาะกรรมสิทธิ์ของรัฐและกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลเท่านั้น มองข้ามจารีตประเพณีเกี่ยวกับสิทธิประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบอบกรรมสิทธิ์ร่วมของชุมชนส่งผลให้ทรัพยากรส่วนรวมจำพวกป่ากลายเป็น “ของหลวง” ซึ่งรัฐมีอำนาจในการควบคุมดูแล และจัดสรรการใช้ประโยชน์อย่างเบ็ดเสร็จ (ยศ สันตสมบัติ, 2542) ที่สำคัญการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการป่าของรัฐได้ลดทอนสิทธิและอำนาจในการจัดการทรัพยากรป่าของชุมชนท้องถิ่น สร้างความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่น และเกิดการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างรุนแรงขณะที่ชุมชนไม่เพียงแต่ถูกกีดกันจากการใช้ประโยชน์เท่านั้น แต่ยังมีสถานะเป็นผู้บุกรุกผิดกฎหมายของรัฐ เนื่องจากกระบวนการกำหนดพื้นที่ป่า เพื่อการอนุรักษ์แต่ละประเภทมีเพียงหลักเกณฑ์กว้างๆ ขาดการสำรวจอย่างถี่ถ้วนทำให้การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติกีดเขตต้นน้ำกีดเขตป่าสงวนแห่งชาติกีดได้ทับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในเขตป่าจำนวนมาก (ศยามล ไกยูรวงศ์, 2551) และกลายเป็นประเด็นสำคัญของการต่อสู้เรียกร้องด้านป่าไม้และที่ดินในเขตป่า เพื่อตอบโต้ต่อรองระหว่างรัฐ ทุน และชุมชนในยุคต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ด้วยบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงที่ต้องดูแลคนในครอบครัว หุงหาอาหาร และใช้ทรัพยากรตามธรรมชาติเพื่อมาเลี้ยงดูคนในครอบครัว เพื่อความอยู่รอดหน้าที่นี้ได้ถูกมอบให้ผู้หญิงโดยหน้าที่ในการดูแลครอบครัวถูกมอบให้ผู้หญิงโดยสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ด้วยหน้าที่นี้ได้ถูกแบ่งออกเป็น ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อเศรษฐกิจครอบครัวที่ดีขึ้น ดังนั้นหน้าที่ในการดูแลครอบครัวและลูกๆ จึงถูกมอบหมายให้ผู้หญิงโดยวัฒนธรรมผู้หญิงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อมาหล่อเลี้ยงครอบครัวตั้งแต่ในอดีตจวบจนกระทั่งถึงปัจจุบันโดยเฉพาะในวัฒนธรรมชนบท ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมผู้คนในสังคมชนบทส่วนใหญ่ทำให้พวกเขาจึงมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง และอาหารของคนชนบท ก็นำมาจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก เช่น พืชผักท้องถิ่น

อย่าง ผักกูด ผักกระเฉด ยอดอ่อนของผักต่างๆ เป็นต้น ทำให้สังคมชนบทไม่ต้องซื้ออาหารกินเหมือนคนเมือง สัตว์ และแมลงที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามธรรมชาติ ก็สามารถใช้เป็นอาหารสำหรับคนชนบทได้ ชาวบ้านมักกินแมลง กินไข่มดแดง เป็นต้น โดยสังคมชนบทมักจะนำปลาและกุ้งที่จับมาเอง นำมาทำเป็นปลาร้ากับกุ้งแจ่วเพื่อจะได้เก็บไว้กิน ด้วยเหตุนี้การทำมาหากินของสังคมชนบท จึงขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นได้ถูกนำมาใช้เป็นอย่างมาก ถูกทำลายเพิ่มขึ้น และเมื่อทรัพยากรธรรมชาติหลักถูกทำลาย ประชาชนที่พึ่งพาอาศัยอยู่โดยรอบจึงได้รับผลกระทบตามมา

แต่เมื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจสำคัญที่ขยายตัว ได้แก่ สาขา อุตสาหกรรม สาขา ตัวกลางทางการเงิน การขายส่ง การขายปลีก สาขาสาขาการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม สาขาไฟฟ้า ประปา และโรงแยกก๊าซ สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ สาขาการศึกษา สาขา บริการด้านสุขภาพและสังคม สาขาการให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่นๆ สาขาก่อสร้าง และ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร ตามลำดับ ซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้ส่งเสริมการลงทุนให้กับธุรกิจ SMEs จากโครงการกองทุนพัฒนา SMEs ตามแนวทางประชารัฐ เพื่อสนับสนุนและพัฒนาธุรกิจ SMEs ด้วยวงเงินสินเชื่อต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจสามารถนำนวัตกรรมที่ทันสมัย เข้ามาปรับใช้ในกิจการ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น จึงส่งผลให้มีมูลค่าการลงทุนสูงขึ้นตามลำดับ อีกทั้งในอุตสาหกรรม การทำเหมืองแร่ในจังหวัดเลยมีแหล่งทรัพยากรแร่ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ 9 ชนิด คือ ถ่านหิน ทองคำ ทองแดง เหล็ก แบไรต์ หินปูน เป็นต้น ซึ่งมีสถานประกอบการที่ทำเหมืองแร่ เพิ่มการผลิตนำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รายงานประจำปีจังหวัดเลย, 2560) จึงทำให้ผู้หญิงในฐานะที่เป็นผู้แสวงหาครัวจากธรรมชาติได้ถูกคุกคามจากภัยอันเกิดจากภาครัฐ ผู้หญิงจึงต้องออกมาทำหน้าที่ปกป้องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อจะได้มีทรัพยากรที่คงอยู่ให้เป็นแหล่งอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงครอบครัวสืบไป

สรุป

ผู้หญิงออกมาทำหน้าที่ปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม ปกป้องสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร และในปัจจุบันก็มีเด็กรุ่นใหม่เริ่มหันมาสนใจปัญหาในชุมชนของตนเองและร่วมมือกับกลุ่มแม่ๆ เพื่อพิทักษ์รักษาบ้านเกิดของตน แม้ถูกคุกคาม ฟ้องร้อง แวงดำเนินคดี แต่ก็ไม่ทำให้พวกเธอลดละความหวังและความตั้งใจในการปกป้องสิทธิมนุษยชน และบ่อยครั้งคนที่ออกมาต่อสู้มักถูกมองว่า เป็นกลุ่มคนที่ขัดขวางและต่อต้านการทำงานของกลุ่มอิทธิพล นอกจากนี้ผู้หญิงยังต้องการสร้างโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบายต่างๆ โดยเฉพาะผู้หญิงรากหญ้าและชนชั้นกลางใหม่ที่ยังเข้าไม่ถึงจึงเลือกที่จะใช้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นช่องทางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในทุกมิติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของชุมชนและครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2563). แนวปฏิบัติเพื่อการจัดการร่วม ประเด็นสิทธิชุมชน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินเอบิ้ล จำกัด,
- دنۇفل ىاىسلىنۇڭ ۋەكىلى. (2547). สิทธิชุมชนท้องถิ่นภาคอีสาน. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม.
- ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ. (2560). แนวคิดสตรีนิยมและขบวนการทางสังคมของผู้หญิงในประเทศไทย: วิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อถกเถียงและยุทธศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2565 จาก <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/13364-20170526.pdf>
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2536). ข้อสังเกตเชิงกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ไพสิฐ พาณิชย์กุล. (2538). สิทธิชุมชน: สิทธิเสรีภาพที่มีคู่ชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- ยศ สันตสมบัติ. (2542). ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: นพบุรุษการพิมพ์.

ศยามล ไกยูรวงศ์. (2551). ภูมิปัญญา วิถีชุมชนวิถีธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือน
ตุลา.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University) เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เป็รับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabun PSK ตั้งค่านำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับ อย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ ปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคมนวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาร” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณจุวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนรัฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อดิเทพ, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัศร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : ketsada.iadp@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะ

ได้รับวารสารลี้ภัยฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความใน
วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

[illegible]

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

.....(16 pt)..... ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สืบเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

.....(16 pt)..... สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ..... พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย..... และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง .....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

(16 pt)

(16 pt)

This image shows a full page of primary-ruled paper. It features multiple sets of horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for handwriting practice. The paper is otherwise blank, with no text or other markings.

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....